

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2569 Vol.16 No.1 January - June 2026

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2569 Vol.16 No.1 January – June 2026

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2569 Vol.16 No.1 January – June 2026

- นโยบาย**
1. สนับสนุนผลงานบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
 2. กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม
- ขอบเขตงาน**
- เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- เจ้าของ**
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการที่ปรึกษา

ดร.สมปอง รักษาธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ สิบเอก ดร.เดโช แชน้ำแก้ว

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ บุญกำเนิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตพร แข่งสายจันทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ดร.ไมตรี อินทรีย์

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ดร.จารุโส สุดศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ดร.จิราพร ไชยเชนทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พ.ต.ต.หญิง ดร.จิรสุดา ปลายยอด

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 8

กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขภิญโญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยิ่ง ประทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.วิเชียร มั่นแหล่	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณาพร แก้วแกมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ สุจริตพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ดร.ดวงรัก รัตนพันธ์	รองคณบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลกฤษณ์ วสีวิวัฒน์	รองคณบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยิ่ง ประทุม	รองคณบดี
นายอนุสรณ์ นิลโพธิ์	นักวิชาการศึกษา

ออกแบบปก นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 ม.4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280

โทรศัพท์ 075-809842 โทรสาร 075-377442

Website : <http://human.nstru.ac.th>

E-mail : human.nstru@gmail.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจแนะนำทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารย์ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 คน
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2569 เป็นวารสารทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอบทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งบทความทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน และกระบวนการส่งบทความ การพิจารณาบทความ เป็นไปตามขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการเปิดรับบทความ โดยส่งผ่านระบบ ThaiJo และดำเนินการตามระบบตามมาตรฐาน TCI เพื่อให้ทุกบทความมีคุณค่า เกิดประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ตามเป้าหมายหลักของวารสารวิชาการ.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

การจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต Subdistrict
Household Pet Management Raised to the Power of 3
to Improve the Quality of life

กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์, ปัญญา เลิศไกร, ลัญจกร นิลกาญจน์
และ ภาณุภา ทองใส 1

การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี ชาวลิต ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน
Political Communication of Ms. Auypornsi Chaowalit During 2023 – Present

นิรมล ภูสิริรัตนะ, กฤตกร ทองนอก และสุภาภาณูจน์ ชัยฤกษ์ 15

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
The Political Communication Process of Local Administrative Organization
Leaders in Nakhon Si Thammarat Province

บัณฑิต ประจงสัย, กฤตกร ทองนอก และสุภาภาณูจน์ ชัยฤกษ์ 27

การประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)
สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
The Evaluation of the Excellent Center Management in Food and Nutrition
Program at Chiang Rai Vocational College

แสงเพชร แสงจันทร์ 43

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
จังหวัดเชียงราย
Strategies for Creating Competitive Advantage in the Real Estate Business within
the Special Economic Zones of Chiang Rai Province

ณัฏชา กันทะตอง และวิกรม บุญนุ่น 57

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

The Development of career skills for students with learning disabilities

ณัฐนันท์ สิริวัฒน์ และประกอบ ใจมั่น.....69

การจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข

Social Organization According to Buddhist Principles for Promoting
a Peaceful Society

พระสันติ สนติกโร และกันตภณ หนูทองแก้ว.....81

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งในอำเภอนบพิตำ

กรณีศึกษา ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร

The role of local government organizations with conflict management in
Nopphitam District. Case study Conflict problems from the use of chemicals
in agriculture

ธีรยุทธ ชะนิล, ปาริชาติ ชุมพงศ์ และเกรียงไกร ข่ายม่าน 97

บทความวิจัย

การจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

Household Pet Management Raised to the Power of 3 to Improve the Quality of life

กฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์¹, ปัญญา เลิศไกร², ลุนจกน นิลกาญจน์³ และ พัชยาภา ทองใส^{4*}

Kritaporn Saengae Saijan¹, Punya Lertkrai², Lunjakon Nilkarn³ and Patchayaoa Thongsai^{4*}

¹ อาจารย์สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อีเมล: Kritaporn.s@rmutsv.ac.th

² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: pkpunya2561@gmail.com

³ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: lunjakon@gmail.com

⁴ อาจารย์สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

อีเมล: patchayapa.t@rmutsv.ac.th

*Corresponding author: Kritaporn.s@rmutsv.ac.th

Received: 22 August 2023, Revised: 13 February 2026, Accepted: 4 March 2026 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบริบทและสภาพการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) พัฒนารูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ3) เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบและขยายผลการจัดการสัตว์เลี้ยงในครัวเรือนไปยังชุมชนอื่น ๆ เป็นการศึกษาเลือกแบบเจาะจง คือ ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการปฏิบัติการชุมชนภาคสนาม ด้วยการสำรวจ การสังเกตปรากฏการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการถอดบทเรียน

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนบ้านห้วยใหญ่มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ความหลากหลายของสภาพนิเวศและอาชีพของชุมชน ความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ บริบททางสังคมมีความสัมพันธ์ช่วยเหลือแบ่งปันกันแบบเครือญาติ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันและใกล้ชิดกันเป็นกลุ่มสังคม จึงเปรียบเสมือนเป็นพลังหนุนเสริม ในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

การพัฒนาแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ เริ่มต้นจากตัวบุคคลที่มีความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เรียนรู้จากการสอบถาม พูดคุย จากเพื่อนบ้าน จากการหาความรู้หลาย ๆ แหล่ง นำมาปรับปรุงพัฒนา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จนเกิดองค์ความรู้ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนา จนเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความสามัคคี ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ทำให้คนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ มีอาชีพ มีรายได้ เลี้ยงครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมีความสุข และสามารถดำรงชีพได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในยุคปัจจุบัน ด้วยการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชนและขยายผลให้แก่ครัวเรือน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เพื่อนำไปใช้ในชุมชนบ้านหนองยาง

คำสำคัญ: สัตว์เลี้ยงครัวเรือน, ยกกำลัง 3, คุณภาพชีวิต

Abstract

This research paper aims to: 1) Study the context and condition household Pet Management Raised to the Power of 3 to Improve the Quality of life. 2) Develop model household Pet Management Raised to the Power of 3 to Improve the Quality of life. and 3) To develop a model and expand household pet management to other communities. It's a specific selective study : Ban Wa Yai , Sai Mak Subdistrict, Chian Yai District, Nakhon Si Thammarat. Using qualitative research methodology. With exploration Observation of phenomena, in-depth interviews, group discussions and transcription. The results of the research showed that

The social context of Ban Wa Yai community is primarily engaged in agriculture. The diversity of the ecological and professional conditions of the community, the balance between man, society and nature. Social context There is a kinship relationship. Participating in various activities together results in people in the community feeling connected and close to each other as a social group. To drive the process of managing household pets raised to power 3 to improve the quality of life of the community.

Development of Pet Management Model of People in Ban Wa Yai Community It starts with individuals who are alert to learn new things. Learn from inquiries, conversations, from neighbors, and from seeking knowledge from many sources. Improve and develop Solve

problems by yourself until knowledge is born. There is a gathering of people in the community to think together and solve problems together. The knowledge gained is used to improve and develop until various innovations are created in the community to encourage people in the community to exchange and learn and do activities together for the unity of the relationship of the people in the community and to strengthen the community of Ban Wa Yai. This makes people in the Ban Wa Yai community have jobs, income, and support their families. They have a good quality of life happily and can live in the midst of the constant changes in the modern era. By self-reliance and self-reliance in the community and expanding the effect to households. Village elders and community leaders to be used in the Ban Nong Yao community.

Keywords: Household Pet, Power of 3, Quality of life

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลต้องพบกับปัญหามากมายที่จะต้องปรับตัวให้สามารถอยู่ได้ เมื่อสถานการณ์กดดันทำให้ต้องเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและความพร้อมของตนเองการตัดสินใจของบุคคลถูกกดดันในศักยภาพของตนที่จำกัดและบีบคั้นทางเศรษฐกิจแนวความคิดในการวิเคราะห์ถึงทิศทางข้างหน้า จะอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่และภูมิปัญญาของตนและของเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ อาจจะมีการสอบถามจากบุคคลต่างๆ ที่ตนให้ความเชื่อถือ การปรึกษาหารือกับผู้รู้หรือบุคคลใกล้ชิด ข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่ชัดเจนเพียงพอ แล้วต้องใช้ดุลยพินิจ อารมณ์ ความรู้สึกและสามัญสำนึก ซึ่งทำให้ การตัดสินใจนั้นค่อย ๆ ทดลองทำขนาดเล็กก่อน เมื่อตรวจสอบและมั่นใจแล้วขยายผลเน้นรูปแบบภูมิปัญญาเป็นหลัก (พนมพร ชันธิไชย, 2534)

การดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการสื่อสารรวดเร็ว ทำให้เกิดกระแสสังคมกดดันให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ การกระจายข่าวได้โดยเร็วในทันที เป็นปัจจัยผลึกที่สำคัญให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เกิดค่านิยมในการต้องการความสะดวกรวดเร็ว เกษตรกรเป็นผู้รับข่าวสาร และเป็นเป้าหมายในการส่งข่าวสารการขึ้นต่ำต่าง ๆ ให้มีแนวความคิด และตัดสินใจสอดคล้องคล้อยตามการขึ้นต่ำของตลาด ซึ่งต้องใช้เงิน หรืองบประมาณมากต่อกระบวนการผลิตตามรูปแบบใหม่ บริษัทที่มีความพร้อมได้เสนอข่าวสาร กระตุ้นให้เกิดความต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ให้ได้เงินจำนวนมากด้วยการพยายามสร้างเครือข่ายเข้ามารับผลประโยชน์ส่วนต่างจากเกษตรกรมากขึ้น ผลักดันให้เกิดแนวคิด

มองข้ามทุนและปัจจัยธรรมชาติที่มีอยู่ไปในเทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก แทนการใช้ทุนธรรมชาติ

จะเห็นได้ว่าเริ่มจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม อันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ ภูมิปัญญาที่สั่งสมในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ที่มีการถ่ายทอด จากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม

การจัดการในครัวเรือน เป็นสิ่งใหม่ที่ต้องเรียนรู้ธรรมชาติของสัตว์เลี้ยงแต่ละชนิด ทั้งขนาดพื้นที่ สัตว์เลี้ยงต้องการอาหาร สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เพื่อบริการด้านพื้นที่ เวลา และทรัพยากร ให้เกิดความลงตัว และมีผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมสูงสุด จนได้รูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยง ในครัวเรือนพื้นที่ ประมาณ 3-5 ไร่ โดยมีระบบจัดการที่เหมาะสม โดยให้สามารถอยู่และเติบโตไปพร้อม กันได้ เกษตรกรพยายามใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่เรียนรู้และพัฒนากระบวนการจัดการขึ้นมา เป็นแนวทางที่ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ และพัฒนาศักยภาพ การจัดการภูมิปัญญา การเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน ทั้งเชิงสาธารณะ และพาณิชย์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ครัวเรือนในชุมชนการเกษตร เป็นหน่วยสังคมที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่ในชุมชนและมีสมาชิกในครอบครัว อาศัยอยู่ คนในครัวเรือนจะให้ความสำคัญกับความเชื่อ ประเพณี และค่านิยมชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมงานบ้าน และงานบุญ บุคคลในครัวเรือนจะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมและแสดงพฤติกรรมทางสังคม บนฐานคิดทางจารีต ประเพณี และความเชื่อค่อนข้างสูง การบริหารจัดการเวลาและงบประมาณจึงคำนึงถึงระบบ ระเบียบสังคม พฤติกรรมการประกอบอาชีพและวัฒนธรรม จึงต้องจัดการให้สอดคล้องหรือไปด้วยกันเสมอ

ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสยาห์ อำเภอนครหลวง จังหวัดนครราชสีมา นำเอาภูมิปัญญา เข้ามา การจัดการและการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน เป็นการเปลี่ยนจากอาชีพทำนา สวนยางพารา และสวนปาล์มบางพื้นที่ซึ่งเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวอยู่ระยะหนึ่ง เมื่อพบว่าจากบริบททางกายภาพที่เป็นปัญหา ต่อการดำเนินชีวิตทำให้คนในชุมชนเกิดการจัดการ พยายามเรียนรู้ถึงสาเหตุและวิธีการในการผ่อนคลายปัญหา ลดความรุนแรงของปัญหาและพยายามทดลองขนาดเล็กเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการสะสมภูมิปัญญา ถ่ายทอด แนวทางจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการจัดการสัตว์เลี้ยงจากบริบทพื้นที่ และจากบุคคลแวดล้อมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเลือกชนิดของสัตว์ที่ไม่เป็นศัตรูกัน ใช้พื้นที่และอาหารที่เอื้อต่อกันระหว่างสัตว์กับป่าโดยจัดการเรื่องประเภท และจำนวนของสัตว์ที่เหมาะสม (ปัญญา เลิศไกร, 2560) ด้วยการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งเป็น ผลดีแก่ชาวเกษตรกรทั้งทางด้านอาชีพและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการนำภูมิปัญญา กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้สู่กระบวนการพัฒนา การจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า มีรูปแบบการเรียนรู้

และพัฒนาอย่างไร โดยศึกษาบริบทและปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกร มีวิธีการคิด วิเคราะห์ พัฒนารูปแบบ ขึ้นมาแก้ไขปัญหา การมองหาแนวทาง การจัดการเชิงระบบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน และมีแนวความคิดที่จะวิเคราะห์ วางแผนพัฒนาปรับปรุงค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ สภาพพื้นที่ สามารถป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในครัวเรือน และชุมชน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1.1 ศึกษาบริบทและสภาพการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน บ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.2 พัฒนารูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน บ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.3 เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบและขยายผลการจัดการสัตว์เลี้ยงในครัวเรือนไปยังชุมชนอื่น

2. วิธีการวิจัย

2.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) จากการรวบรวมสังเคราะห์และ วิเคราะห์เอกสาร โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย และบทความทางด้านการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเข้มแข็งยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการแก้ปัญหาของกลุ่มเกษตรกร

2.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่ชุมชนบ้านห้วยใหญ่และขยายผลต่อ ไปยังพื้นที่อื่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มและภาคี ร่วมและการประชุมกลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามสัมภาษณ์เกษตรกรและบุคคลอื่น รวมทั้งองค์กร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อรวบรวมแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

2.1.3 การสังเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลจากข้อมูลที่ได้รับ มีทั้งการใช้ แบบคุณภาพและการใช้สถิติวิเคราะห์ พร้อมทั้งการบรรยายประกอบตาราง แผนภูมิ และรูปภาพ

2.1.4 การนำเสนอผลการศึกษานับสมบูรณ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบของวารสาร และพื้นที่ต้นแบบ

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ประกอบด้วย กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงเป็ด ผูก จำนวน 20 คน และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของชุมชน ได้แก่ เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ประมงอำเภอ และปลัดอำเภอ จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง

2.2.2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนเป้าหมาย มีบริบทสังคมและประเด็นด้านการจัดการสัตว์เลี้ยง ครัวเรือนการเลือกพื้นที่และกลุ่มชุมชน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ที่มีประสบการณ์ตรงในการจัดการ สัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 ที่ทำให้เกษตรกร มีวิธีการคิด วิเคราะห์ พัฒนารูปแบบขึ้นมาและพร้อม ที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเน้นกระบวนการชุมชนปฏิบัติการในการจัดการเชิงระบบเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืนของครอบครัวและชุมชน และมีแนวความคิดที่จะวิเคราะห์ วางแผนพัฒนาปรับปรุงค้นหาแนวทางใหม่ ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สามารถป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในครัวเรือน และชุมชน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาลักษณะทางสังคมของชุมชน กระบวนการรับรู้ข่าวสารต่างๆ กระบวนการการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการของการจัดการ สัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนี้

2.3.1 การสำรวจ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบมีส่วนร่วมเป็นระยะ ๆ แล้วบันทึกภาพ ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ที่น่าสนใจไว้

2.3.2 แบบการสังเกตปรากฏการณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและ แบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการเข้าไปสังเกตปรากฏการณ์ด้วยตนเอง และถ่ายรูปเป็นหลักฐาน และใช้ แบบบันทึกปรากฏการณ์ โดยขอให้ชุมชน (หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน) ที่อยู่ในเหตุการณ์เขียนบันทึก หรือเล่ารายละเอียดของปรากฏการณ์แล้วลงในบันทึกปรากฏการณ์ด้วยวิธีศึกษาย้อนประสบการณ์ และร่วมกับการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ตลอดระยะการวิจัยเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.3.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบ คำถามการวิจัย โดยเลือกสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องหรืออยู่ในเหตุการณ์ของปรากฏการณ์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็น ที่ศึกษามากที่สุด

2.3.4 การสนทนากลุ่ม ผู้ศึกษาได้เชิญผู้เกี่ยวข้อง มาสนทนากลุ่มเป็นการวิเคราะห์เชิงลึกร่วมกัน หรือการสังเคราะห์ภาพรวมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในบางครั้งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการเก็บข้อมูลที่มี ประเด็นไม่ค่อยสอดคล้องซึ่งกันและกัน ประเด็นปัญหาร่วม และอาจจะนำภาพปรากฏการณ์ มาให้ ที่ประชุมอธิบาย หรือสรุปประเด็น จนเกิดภาวะอึดตัวเชิงทฤษฎี

2.3.5 การถอดบทเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด เป็นขั้นตอนที่ทั้งผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้นำ ชุมชน ครวัเรือน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป้าหมาย ร่วมกันถอด บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ วิธีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และร่วมกันสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์เชื่อมโยงแต่ละประเด็น แล้วสังเคราะห์เรียบเรียงเพื่อตอบคำถามการวิจัยให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ ในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการสนทนาวิเคราะห์ (Focus Group Discussion) เพื่อวิพากษ์ ในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้วิจัย ครวัเรือน ผู้นำชุมชน หน่วยงานหรือองค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน นักวิชาการ (ลัญจกร นิลกาญจน์, 2557)

3. สรุปและอภิปรายผล

3.1 บริบทการจัดการสัตว์เลี้ยงครวัเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาบริบทและสภาพการจัดการสัตว์เลี้ยงครวัเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของชุมชนบ้านห้วยใหญ่ และการลงพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ โดยพิจารณาจากโครงสร้างทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม มีผลต่อกระบวนการ การจัดการสัตว์เลี้ยงครวัเรือน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วม การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า

บริบททางกายภาพ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก เป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประชาชนอย่างมาก เพราะระบบนิเวศ ก่อให้เกิดความหลากหลายของสภาพนิเวศและอาชีพของชุมชน ซึ่งคนในชุมชนคำนึงถึงความสมดุลระหว่าง มนุษย์ สังคม และธรรมชาติโดยทำแต่น้อยพออยู่พอกิน ส่วนที่เหลือก็นำมาแบ่งปันให้กับญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้เคียงเคียง ทำให้คนในชุมชนได้ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน แครพรักนถืถักกัน เป็นญาติกัน ทั้หมุ่บ้านจึงอยู่ร่วมกันอย่างเป้นสุขมีความสัมพันธ์กันแนบแน่น ธรรมชาติก็ไม่ถูกทำลายไปมาก เนื่องจาก ทำพออยู่พอกิน ไม่โลภมากและทำลายมากเหมือนปัจจุบัน การเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ

ปากพั้ง ส่งผลให้มีการแบ่งเขตพื้นที่น้ำจืดและน้ำเค็มอย่างชัดเจน ทำให้ระบบนิเวศน้ำเสียสมดุล เกิดน้ำเสีย และวัชพืชในคูคลองมากขึ้น ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำลดน้อยลง พืชพรรณไม้ริมคลอง ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติและต้องอาศัยระบบนิเวศน้ำกร่อยเพื่อการเติบโตและให้ผลผลิต เกิดหยุดชะงักและตายไปในที่สุด สัตว์น้ำหลายชนิดได้สูญพันธุ์ไป เพราะการปิดกั้นน้ำ หรือจากการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำจืดและน้ำเค็มอย่างฉับพลัน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำลดลง อาชีพประมงพื้นบ้านในคลองและประมงพื้นบ้านชายฝั่งล่มสลาย อาชีพทำนาก็ประสบผลเสียหายเนื่องจากเกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ไร่นา และถึงแม้ว่าจะมีน้ำในการทำนาแต่ก็ได้ผลผลิตไม่คุ้มทุน เพราะดินขาดความอุดมสมบูรณ์ต้องใช้ปุ๋ยมาก มีศัตรูพืชมาก ต้องใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเมื่อประชาชนในพื้นที่บ้านห้วยใหญ่ไม่สามารถทำนาข้าวและไม่สามารถหาปลาจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติได้ เกษตรกรจึงได้พยายามแสวงหาอาชีพใหม่ คือ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน แต่พบว่าผลตอบแทนนั้นไม่คุ้มค่างับราคาต้นทุนการผลิตเพราะในทุกขั้นตอน ต้องใช้ต้นทุนสูง รวมทั้งยังได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ และภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ทำให้พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย

จากบริบททางกายภาพที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตทำให้คนในชุมชนเกิดการจัดการพยายามเรียนรู้ถึงสาเหตุและวิธีการในการผ่อนคลายนปัญหา ลดความรุนแรงของปัญหาและพยายามทดลองขนาดเล็กเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการสะสมภูมิปัญญา ถ่ายทอดแนวทางจากรุ่นสู่รุ่น เป็นการจัดการสัตว์เลี้ยงจากบริบทพื้นที่ และจากบุคคลแวดล้อมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

สัตว์เลี้ยงในครัวเรือน ประกอบไปด้วย วัว หมู ไก่ และเป็ด เป็นสัตว์พื้นบ้านที่เลี้ยงกันเกือบทุกครัวเรือน เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รายล้อมภายในหมู่บ้าน วัวก็ใช้วิธีการผูกให้กินหญ้าในสวนมะพร้าว บ้างก็ตัดหญ้ามาเป็นอาหารเสริมบ้าง หมู ก็ใช้ต้นกล้วยที่ปลูกไว้เมื่อตัดผลไปขายก็นำต้นมาหั่นผสมกับรำข้าวเป็นอาหารให้หมู ไก่และเป็ด ก็จะกินข้าวเปลือกที่ได้จากการทำนา และจะหากินเองตามธรรมชาติในบริเวณบ้านและในนาข้าวสัตว์พื้นบ้านทั้งสามหรือสี่ชนิดจะอาศัยอยู่ได้ในระบบนิเวศนัยกำลัง 3

เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วทั้งการผลิต การเลี้ยงสัตว์ครัวเรือน เช่น วัว เป็ด ไก่ หมู ไว้เป็นอาหารเพื่อบริโภคที่เหลือก็พึ่งกันเองในทางการตลาดโดยการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันและที่สำคัญ คือ การมีระบบการจัดการตนเองที่ดี เช่น การทำบัญชีครัวเรือน การจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของตนเองและครอบครัวเพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้จ่ายลง ลดส่วนที่เป็นรายจ่ายฟุ่มเฟือยหรือรายจ่ายที่ไม่จำเป็นจะทำให้รายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น และการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินด้วยการเลี้ยงสัตว์ครัวเรือน เพราะการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ทำให้มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมความอุดมสมบูรณ์ก็จะเกิดขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า การพึ่งตนเองและพึ่งกันเองของคนในชุมชนนำพาให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้นและเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของชุมชน

3.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ได้เคลื่อนไหวการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนจากปรากฏการณ์ เหตุการณ์ในชุมชนอย่างต่อเนื่องมาหลายสิบปี ทำให้เกิดการจัดการสัตว์เลี้ยงเกิดขึ้นหลายครัวเรือน เป็นผู้มีภูมิปัญญามืออึ่งความรู้เฉพาะด้าน เช่น การเลี้ยงเป็ด การเลี้ยงวัว เป็นต้น

ซึ่งกระบวนการจัดการครัวเรือนของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ สอดคล้องกับการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ตามแนวสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (ปัญญา เลิศไกร, 2554) ดังนี้

3.2.1 การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) คือ ขั้นตอนที่ต้องครุ่นคิดจะต้องสำรวจว่า การดำเนินงานขององค์กร จะต้องใช้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร โดยต้องนำเอาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์กรมาเป็นประเด็นพิจารณา และกำหนดถึงประเด็นความรู้ที่ต้องการที่ใช้ จากนั้นจะพิจารณาว่าจะหาความรู้จากไหน

ชุมชนบ้านห้วยใหญ่ได้ค้นหาความรู้จากการ ศึกษาจากเอกสาร พุดคุย ปรัชชาหารือ และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เข้ามาให้ความรู้แก่คนในชุมชน ได้ติดต่อขอความร่วมมือผ่านทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไสหมาก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง และชุมชนต่อไป

3.2.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) คือ ขั้นตอนการสร้างความรู้ที่ต้องการใช้ และพิจารณาแสวงหาความรู้ที่ต้องการว่าจะต้องนำเข้ามาจากที่ไหน จากใคร และต้องออกแบบหรือกำหนดความรู้ที่ต้องการว่ามีลักษณะอย่างไร แนวทางในการนำเอาความรู้ที่มีอยู่เดิมแล้วจะต้องเพิ่มเติมอย่างไร จะตรงและเพียงพอต่อความต้องการตามที่ออกแบบไว้

คนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ได้สร้างและแสวงหาความรู้ จากการเข้าอบรม และศึกษาดูงานในที่ต่างๆ แล้วนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3.2.3 การจัดองค์กรความรู้หรือการจัดระบบกลุ่มความรู้ (Knowledge Organization) คือ ขั้นตอนการนำเอาความรู้ที่มีอยู่ และรวบรวมมาจากภายนอกมาจัดกลุ่ม จัดระบบให้สามารถที่จะจัดเก็บอย่างเป็นระบบเป็นหมวดหมู่พร้อมที่จะจัดเก็บและนำออกมาใช้ได้

การจัดระบบกลุ่มความรู้ของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ โดยการพุดคุย รวบรวมความรู้จากการอบรม ศึกษาดูงาน ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีการพุดคุย

และแบ่งแยกหน้าที่กันรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งเวลาที่มีผู้มาศึกษาดูงาน หรือต้องการนำความรู้มาใช้ก็จะให้บุคคลที่มีความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทำตามหน้าที่ที่ได้วางไว้ในแต่ละกลุ่ม

3.2.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) คือ การนำเอาความรู้ที่มีมาตรวจสอบความแม่นยำ คัดเลือกเอาความรู้ตรงกับความต้องการ นำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ทันสมัย และมีการจัดพิมพ์หรือจัดทำให้มีเนื้อหาครบถ้วนพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ ในระดับองค์กร การประมวลจะมีการประมวลในระดับบุคคลก่อน แล้วนำมาประมวลรวมในระดับองค์กรอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ความรู้ที่ได้ มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

การคัดเลือกบุคคลที่มีความโดดเด่น ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้น ๆ ของแต่ละกลุ่ม ภายในชุมชน เพื่อสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้เรียนรู้ต่อไปได้

3.2.5 การเข้าถึงกระบวนการความรู้ (Knowledge Access) คือ การที่สมาชิกในองค์กร มีความสะดวกมีความพร้อมที่จะใช้ประโยชน์จากความรู้ นั้น โดยผ่านระบบการติดต่อ ประสานงานทั่วไป และประสานการใช้ผ่านการสื่อสารทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สารประชาสัมพันธ์ (Web Board Internet) หรือเปิดโอกาสให้เข้าร่วมสังเกตการณ์โดยตรง การติดต่อสอบถาม การขอคำแนะนำ คำอธิบาย โดยตรงจากบุคคลผู้รู้ หรือผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างสะดวกการเข้าถึงความรู้ของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ จากการสอบถาม พูดคุย ถ่ายทอดความรู้จากเพื่อนบ้าน จากผู้นำกลุ่มเพื่อเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

3.2.6 กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) คือ ขั้นตอนการนำเอาความรู้ที่มีอยู่ เผยแพร่สู่กลุ่มคนเป้าหมายในองค์กร ด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้บุคคลในแวดวงวิชาการนั้น ๆ แสดงความเห็นย้อนกลับ หรือนำเสนอความรู้ในส่วนตนออกมาเผยแพร่ในประเด็นความรู้ที่ต้องการนำเอาออกมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้ความรู้เป็นความรู้แจ้งชัด อาจจะทำในรูปของเอกสารแจกจ่าย เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) การจัดเสวนาและสัมมนาในกลุ่มย่อย

กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ โดยการพูดคุย สอบถามจากบุคคล เพื่อนบ้าน จากการอบรม ศึกษาดูงาน และจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนจึงเกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา จนเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน ความโดดเด่นของชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ทำให้เกิดการบอกต่อปากต่อปาก จึงเป็นที่สนใจของบุคคล กลุ่มคน และหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนบ้านห้วยใหญ่

3.2.7 กระบวนการเรียนรู้ (Learning) คือ ขั้นที่สมาชิกในองค์กร มีประสบการณ์ตรงจากการที่ผ่านการดำเนินงานในเรื่องนั้น ๆ ได้พบเห็นถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อขัดข้องหรือปัญหาต่าง ๆ เห็นสภาพ

ความรุนแรงของระดับปัญหา ได้เป็นประจักษ์การที่เป็นความสำเร็จต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะคิดวิเคราะห์หาค้นหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา หรือเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่เดิมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การพัฒนารูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน ยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ เริ่มต้นจากตัวบุคคลที่มีความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เรียนรู้จากการสอบถาม พูดคุย จากเพื่อนบ้าน จากการหาความรู้ หลาก ๆ แหล่ง นำมาปรับปรุงพัฒนา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง จนเกิดองค์ความรู้ เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนา จนเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความสามัคคีความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ทำให้คนในชุมชนบ้านห้วยใหญ่ มีอาชีพ มีรายได้ เลี้ยงครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมีความสุข และสามารถดำรงชีพได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในยุคปัจจุบัน ด้วยการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชน

3.3 ต้นแบบและขยายผลการจัดการสัตว์เลี้ยงในครัวเรือนไปยังชุมชนอื่น ๆ

หลังจากได้ผลการพัฒนาเป็นต้นแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ชุมชนที่มีบุคคล กลุ่มคน ครัวเรือน ที่มีความพร้อมและมีการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือน เพื่อนำรูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ ดังนี้

รูปแบบนำเข้า (In put) บริบททั่วไปของชุมชนบ้านหนองยาว ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 ตำบลไสหมาก อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสภาพบริบทของชุมชนที่มีความใกล้เคียงกับชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการวิจัย กล่าวคือ เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน ปาล์มเลี้ยงกุ้ง อาชีพเสริม คือ ไร่นาสวนผสม ปลูผัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา โดยพบว่า ชุมชนบ้านหนองยาว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำปากพนัง ชุมชนบ้านหนองยาวมีผู้นำที่มีความตื่นตัวและได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ประกอบไปด้วย ครัวเรือนการจัดการสัตว์เลี้ยง กลุ่มการจัดการสัตว์เลี้ยง และชุมชนการจัดการสัตว์เลี้ยง ไปขยายผลให้แก่ ครัวเรือน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เพื่อนำไปใช้ในชุมชนบ้านหนองยาว

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลสรุปผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ (Out put) ของชุมชนบ้านหนองยาว หมู่ที่ 9 ตำบลไสหมาก อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังจากนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไปใช้ พบว่า

3.3.1 ด้วยตนเอง คนในชุมชนบ้านหนองยาว ได้มีการเรียนรู้โดยการพยายาม ลองผิดลองถูก ทำการทดลองปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคในครัวเรือน การเลี้ยงปลาที่อาศัยรวมกันได้ในบ่อเดียวกัน ได้แก่ ปลากินพืช (ปลานิล ปลาดุก) ซึ่งเป็นการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนโดยหาพืชชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ปลากิน การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ไว้ในบริเวณสวนปาล์ม รวมถึงการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ไว้ในพื้นที่ว่างบริเวณบ้าน เช่น การปลูกกล้วย ปลูกมะพร้าว มะขาม ขนุน ไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนที่เหลือก็สามารถนำมาขายสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และยังสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

3.3.2 จากนักวิชาการ เช่น กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงดิน การปรับสภาพดิน หน่วยงานเกษตร เข้ามาให้ความรู้ในการทำเกษตรโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชาวบ้านทำการเกษตรแบบพออยู่พอกิน เช่น การปลูกข้าวปลอดสารพิษโดยธรรมชาติให้หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ แทนการใช้สารเคมีและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแทนการเผา ซึ่งผลที่ได้รับหลังจากการเลิกใช้สารเคมีในนาข้าวพบว่า ความอุดมสมบูรณ์ในนาข้าวเริ่มกลับมา เช่น มีปูนา มีหอยขม มีปลาเล็กปลาน้อยที่อาศัยอยู่ในนาข้าวในช่วงน้ำหลาก

3.3.3 จากการศึกษาดูงาน การอบรม โดยการนำของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเชียรใหญ่ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเชียรใหญ่ สำนักงานพลังงานจังหวัด นครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนตำบลไสหมาก ศึกษาดูงาน ณ อำเภอชะอวด เรื่องการทำนาอินทรีย์ อำเภอลานสกา เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านหว้าใหญ่ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการปรับเปลี่ยนอาชีพเนื่องจากโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริและมีพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกัน

3.3.4 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ เช่น การปลูกพืชสมุนไพรตามธาตุต่าง ๆ การเลี้ยงหมูโดยให้กินอาหารที่ทำจากการหันหอยกล้วยผสมกับปลายข้าวสาร และรำข้าว โดยไม่ต้องใช้อาหารจากท้องตลาด การเลี้ยงไก่โดยให้หาเศษอาหารกินเองตามธรรมชาติ (แมลงชนิดต่างๆ เศษข้าวเปลือก ฯลฯ) การเลี้ยงไก่เพื่อให้กินเศษผักในช่วงฤดูน้ำหลากและเมื่อถึงช่วงเก็บเกี่ยวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ปล่อยไก่ให้หากินเมล็ดข้าวที่ตกหล่น มด แมลงชนิดต่างๆ ในท้องนาตามธรรมชาติ

3.3.5 ขยายเครือข่ายการเรียนรู้ จากหนึ่งครัวเรือนกลายเป็น 5 ครัวเรือน และขยายเพิ่มขึ้น ชาวบ้านเริ่มมั่นใจในผลผลิตของตนเอง ว่าไม่มีสารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ ที่ตนเองปลูก โดยจะมีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในร่างกายอยู่เป็นประจำจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งรูปแบบการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจของชุมชนบ้านหนองยาว

หลังจากนำรูปแบบการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนยกกำลัง 3 ของชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ไปขยายผล ผู้วิจัยได้นำประเด็น ได้มาทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) อีกครั้งในชุมชน บ้านห้วยใหญ่ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ผลสะท้อนและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการขยายผล สามารถสรุปผล การจัดการสัตว์เลี้ยงในครัวเรือนยกกำลัง 3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ครัวเรือน ชุมชน ผู้นำ และหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน จะต้องมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมเป็นระยะอย่างต่อเนื่องในแต่ละเดือน ผู้นำจะเคลื่อนไหว กระตุ้นให้สมาชิกมีกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะเป็นการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนหรือกิจกรรมกลุ่ม แบบไม่เป็นทางการ กิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจะสร้างสิ่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรสนับสนุนภูมิปัญญา สนับสนุนให้ผู้นำในชุมชน เป็นบุคคลแห่งการจัดการ สัตว์เลี้ยงครัวเรือน และต่อยอดผลการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนและพัฒนานวัตกรรมจากชุมชน เพื่อให้ การพัฒนาชุมชนเกิดความยั่งยืนต่อไป

4.2 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อหาคำตอบเชิงประจักษ์ว่า กระบวนการจัดการสัตว์เลี้ยง ครัวเรือน รูปแบบใดที่ส่งผลให้ชุมชน เกิดการจัดการสัตว์เลี้ยงครัวเรือนและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยนี้ ขอขอบคุณ นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลไสหมาก ที่ได้ติดต่อประสานงานและอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบคุณ ครัวเรือน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องชุมชนบ้านห้วยใหญ่ ตำบลไสหมาก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้ให้ข้อมูล ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- ปัญญา เลิศไกร. (2554). **องค์การการเรียนรู้**. เอกสารวิชาการ หลักสูตรการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปัญญา เลิศไกร. (2560). **อนาคตศึกษากับการจัดการนวัตกรรมการ “การวิเคราะห์เพื่อกำหนดอนาคตองค์กร”**. (พิมพ์ ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2547). **แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม**. เอกสารประกอบการสอนสาขาวิชา พัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พนมพร ชันธวิไชย. (2534). **การศึกษากระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม การปลูกยางพาราของ เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. (ดุขุณีนิพนธ์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- ลัญจกร นิลกาญจน์ . (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้**. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2557).

บทความวิจัย

การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิท ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน

Political Communication of Ms. Auypornsri Chaowalit During 2023 – Present

นิรมล ภูสิริรัตน์^{1*}, กฤตกร ทองนอก² และ สุภาภาณูจน์ ชัยฤกษ์³

Niramon Phoosirattana^{1*}, Krittkorn Thongnok² and Supakarn Chairerg³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: 6755714001@nstru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: Krittkorn_tho@nstru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: Supakarn_cha@nstru.ac.th

*Corresponding author: 6755714001@nstru.ac.th

Received: 23 July 2025, Revised: 25 March 2026, Accepted: 30 March 2026

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารของ นางอวยพรศรี เชาวลิท สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช เขต 9 ในช่วงปี พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน และ 2) วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมือง รวมถึงลักษณะ กลยุทธ์ และช่องทางการสื่อสาร ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง การสื่อสารทางการเมืองและสื่อใหม่ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์และสุนทรพจน์ทางการเมือง การสังเกตการณ์ การลงพื้นที่ และการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทด้านเศรษฐกิจและการเมืองในพื้นที่ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้กรณีศึกษาแสดงลักษณะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 2) กระบวนการสื่อสารทางการเมืองพบการบูรณาการสื่อ (Media Integration) โดยใช้กลยุทธ์ผสมผสานระหว่างช่องทางดั้งเดิมและสื่อออนไลน์ มีการประยุกต์ใช้ภาษาถิ่นและนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ควบคู่กับการลงพื้นที่รับฟังปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการยอมรับและความเชื่อมั่นจากประชาชน ข้อเสนอจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้สื่อใหม่

ร่วมกับการสื่อสารในพื้นที่ ภายใต้บริบทการเมืองร่วมสมัย เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ และยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง, สื่อสังคมออนไลน์, ผู้นำหญิง, นครศรีธรรมราช

Abstract

Political communication plays a crucial role in building relationships between politicians and citizens. This research article aims to 1) study the economic and political contexts affecting the communication of Ms. Auypornsri Chaowalit, a Member of the House of Representatives for Nakhon Si Thammarat Province, Constituency 9, during the period of 2023 - present, and 2) analyze her political communication process, including the characteristics, strategies, and communication channels, under the conceptual framework of transformational leadership theory, political communication, and new media. This study employs a qualitative research methodology. Data were collected through document analysis, analysis of interviews and political speeches, on-site observations, and analysis of social media activities

The results revealed that the local economic and political contexts played a crucial role in shaping the case study's transformational leadership, which focuses on grassroots economic development and reducing social inequality. Regarding the political communication process, it exhibits media integration by utilizing a mixed strategy of traditional channels and online media. The application of local dialects and the presentation of easily accessible content, coupled with continuous on-site visits to listen to the citizens' problems, resulted in public acceptance and trust. The findings reflect that the application of new media combined with on-ground communication in the contemporary political context is a vital tool that effectively promotes good relationships and enhances political participation between politicians and citizens.

Keywords: Political Communication, Transformational Leadership, Social Media, Female Leader, Nakhon Si Thammarat

1. บทนำ

การศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมือง ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยอธิบายความสัมพันธ์และพลวัตทางการเมืองในสังคมยุคดิจิทัล บทนำนี้จะนำเสนอภาพรวมของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ทฤษฎีภาวะผู้นำ บริบททางการเมืองในพื้นที่เป้าหมาย ไปจนถึงความสำคัญในการศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองของกรณีศึกษา เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ถือเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยร่วมสมัย ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยง สร้างความเข้าใจ และถ่ายทอดอุดมการณ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน (McNair, 2017; ชนะศึก วิเศษชัย, 2568) ในปัจจุบัน พลวัตทางการเมืองได้ปรับเปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียวผ่านสื่อดั้งเดิม มาสู่การสื่อสารแบบสองทางที่ขับเคลื่อนด้วยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นช่องทางที่เอื้อให้นักการเมืองสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย รับฟังปัญหา และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว (Castells, 2015) การบูรณาการสื่อใหม่เข้ากับกลยุทธ์การทำงานทางการเมืองจึงกลายเป็นปัจจัยหนึ่งในการอธิบายความสำเร็จของการสร้างความนิยมและความชอบธรรมทางการเมือง

ในขณะเดียวกัน ปรากฏการณ์สำคัญในการเมืองไทยปัจจุบันพบว่า มีผู้นำหญิงก้าวขึ้นมามีบทบาทและพื้นที่ในเวทีการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทฤษฎีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership Theory) อธิบายว่า ผู้นำหญิงมักมีรูปแบบการสื่อสารและการบริหารจัดการที่เน้นความเห็นอกเห็นใจ การประนีประนอม และการสร้างการมีส่วนร่วม (Burns, 1978) ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของการเมืองยุคใหม่

สำหรับบริบททางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางภาคใต้ที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูง ประชาชนมีความตื่นตัวและมีความผูกพันกับพรรคการเมือง นักการเมืองในพื้นที่นี้จึงต้องเผชิญกับความท้าทายในการวางกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อรักษาฐานเสียงเดิมและขยายฐานเสียงใหม่ (กานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม และคณะ, 2567)

จากบริบทดังกล่าว บทบาทของ นางอวยพรศรี เชาวลิธ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช เขต 9 พรรคประชาธิปัตย์ จึงเป็นกรณีศึกษาหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในพื้นที่ที่มีการแข่งขันสูง การปฏิบัติงานที่ผ่านมาที่มีการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารนโยบาย ตลอดจนการสะท้อนปัญหาเศรษฐกิจฐานรากและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำสตรีจะมีความสำคัญในบริบทการเมืองร่วมสมัย แต่ที่ผ่านมายังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการบูรณาการช่องทางการสื่อสารดั้งเดิมและสื่อใหม่ ตลอดจน การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ของนักการเมืองสตรี ในบริบทเฉพาะของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิท ในช่วงปี พ.ศ. 2566 - ปัจจุบัน” เพื่อศึกษาบริบทและวิเคราะห์ลักษณะกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ทั้งผ่านช่องทางดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจ ถึงรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำสตรีในยุคดิจิทัล และเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองสำหรับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารของนางอวยพรศรี เชาวลิท ในช่วงปี 2566-ปัจจุบัน
2. วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิท รวมถึงลักษณะวิธีการ กลยุทธ์ และช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารกับประชาชน

2. วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของ นางอวยพรศรี เชาวลิท ในช่วงปี พ.ศ. 2566 - ปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการ กลยุทธ์ และรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิท อย่างเจาะลึก โดยมีขอบเขตการวิจัย ด้านเนื้อหา คือ ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับกระบวนการและกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิท และขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 9 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอท่าศาลา (เฉพาะเทศบาลตำบลท่าศาลา, ตำบลโมคลาน, ตำบลโพธิ์ทอง, ตำบลดอนตะโก) 2) อำเภอเมือง (เฉพาะเทศบาลเมืองปากพูน, เทศบาลตำบลท่าแพ) 3) อำเภอนบพิตำ และ 4) อำเภอพรหมคีรี โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 ถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 53 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Criteria) ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ดังนี้

กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และการสื่อสารทางการเมือง จำนวน 3 ท่าน เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบริบททางการเมือง และการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 4 อำเภอ

กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 ท่าน เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลและระดับเทศบาลในพื้นที่เป้าหมาย ที่มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจบริบทสภาพปัญหาของพื้นที่เป็นอย่างดี

กลุ่มประชาชนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 40 ท่าน (สัดส่วนอำเภอละ 10 ท่าน) เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นประชาชนในพื้นที่เป้าหมายที่มีประสบการณ์ตรงในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้สามารถสะท้อน พฤติกรรมการรับข่าวสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่สร้างขึ้นโดยอิงจากแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง และ แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลควบคู่กับการลงพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีการบันทึกเสียง ควบคู่กับการจดบันทึกเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและแม่นยำที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการคัดกรองข้อมูลเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น หาแบบแผนร่วม และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ของการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อยืนยันความถูกต้อง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย (นักวิชาการ, ผู้นำท้องถิ่น, ประชาชน) มาเปรียบเทียบและหาความสอดคล้องกัน เพื่อให้ ข้อค้นพบมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือทางวิชาการ

จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยตระหนักถึงจริยธรรมในการวิจัย โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้ให้ข้อมูล ทราบล่วงหน้า ให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็น ความลับ และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

3. ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร และสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยโดยเรียงเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ประการ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และผลลัพธ์ที่ค้นพบได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

3.1 บริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสาร บริบททางเศรษฐกิจและการเมืองในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 9 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลโดยตรงต่อการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาสาร (Message) ของนางอวยพรศรี เชาวลิต เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ (เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน) ปัญหาน้ำท่วม-น้ำแล้ง และปัญหาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนที่ยังล้าหลัง

บริบทความเดือดร้อนมีความเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมต่อการสื่อสารของกรณีศึกษา กล่าวคือ ทำให้นางอวยพรศรีต้องกำหนดเนื้อหาการสื่อสารที่มุ่งเน้นเรื่อง "ปากท้อง" และการยกระดับคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ต้องเลือกวิธีการสื่อสารที่เน้นการสะท้อนปัญหาจากพื้นที่ไปสู่ระดับนโยบาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเป็นที่พึ่งพาและเป็นกระบอกเสียงของประชาชน

หลักฐานเชิงประจักษ์: ดังที่ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ได้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังที่มีต่อตัวผู้แทนว่า "ตอนช่วงเดือนเมษาปี 68 ยางราคาตกหนักมาก ลดลงไปเป็น 10 บาทต่อกิโล ชาวบ้านเดือดร้อนกันไปหมด ยายก็ลำบาก โชคดีที่ได้ ส.ส. ลงมาดู มารับฟังปัญหาและช่วยเป็นปากเป็นเสียงเอาเรื่องไปบอกผู้ใหญ่ในสภาให้" (ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาชนคนที่ 1..., สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2568.)

3.2 กระบวนการ ลักษณะ กลยุทธ์ และช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารออกเป็น 3 ลักษณะสำคัญ ดังนี้

3.2.1 ลักษณะการสื่อสารที่สะท้อนภาวะผู้นำผ่านการปฏิบัติจริง จากการสังเกตการณ์และรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการทำงาน พบว่านางอวยพรศรีแสดงออกถึงลักษณะผู้นำผ่านการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีจุดเด่นคือการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การรับฟังปัญหาด้วยความเห็นอกเห็นใจ และการวางตัวที่เป็นกันเอง ไม่ถือตัว

รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เช่น งานบวช งานแต่ง และงานประเพณี พฤติกรรมเหล่านี้คือการสื่อสารเพื่อพยายามลดช่องว่างระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ทำให้ประชาชนรู้สึกกล้าที่จะเข้าหา สะท้อนปัญหาของตนเอง และนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นและความไว้วางใจในที่สุด

หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังที่ผู้วิจัยได้บันทึกไว้ในการสังเกตการณ์ว่า "ในการลงพื้นที่เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2569 ณ ตลาดแยกวัดโหนด และมัสยิดแสงจันทร์ ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอท่าศาลา พบว่า

นางอวยพรศรี เชาวลิต ได้เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพ่อค้า แม่ค้า และประชาชนอย่างอบอุ่น และเป็นกันเอง มีการรับฟังการสะท้อนปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวันอย่างตั้งใจโดยไม่มีพิธีการ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี (ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาชนคนที่ 2, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2569.)

3.2.2 กลยุทธ์และช่องทางการสื่อสารแบบผสมผสาน (จากพื้นที่สู่สภา) ผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษาใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบผสมผสาน โดยมีกระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลจากระดับพื้นที่ (On-ground) ไปสู่ช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการ (On-air/Parliament)

กลยุทธ์หลักคือการนำ "ข้อมูลดิบ" หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงพื้นที่พบปะผู้นำท้องถิ่น และประชาชน มาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารที่ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าปัญหาของพวกเขาได้รับการสะท้อนและนำเสนอในระดับชาติจริง

หลักฐานเชิงประจักษ์: ดังปรากฏหลักฐานจากถ้อยคำในการอภิปรายในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2569 ในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2568 ซึ่ง นางอวยพรศรี เชาวลิต ได้กล่าวสะท้อนปัญหาของพี่น้องเกษตรกรในพื้นที่ว่า "ขณะนี้พี่น้องชาวสวนทุเรียน ไม่ว่าจะเป็นภาคตะวันออกหรือภาคใต้ กำลังเผชิญปัญหาราคาตกต่ำและต้นทุนสูง ราคาทุเรียนหอมทองหน้าสวนเคยอยู่ที่ 200-260 บาทต่อกิโลกรัมในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่ปัจจุบันราคาเหลือเพียง 150 บาท และบางพื้นที่เกรด A ต่ำสุดที่ 95 บาทเท่านั้น" พร้อมทั้งได้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อเชื่อมโยงการผลิตกับการตลาด และสนับสนุนการประกันราคาหน้าสวนให้เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาชนคนที่ 3., สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2568.)

3.2.3 การใช้สื่อใหม่ (New Media) และภาษาถิ่นในการสื่อสารกับประชาชน ในด้านการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ พบว่ากรณีศึกษาเลือกใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์หลัก ได้แก่ Facebook, TikTok และ YouTube เป็นช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ โดยมีรูปแบบการนำเสนอ (Content) ที่เน้นความรวดเร็วและเข้าใจง่าย เช่น การแชร์คลิปวิดีโอสั้น และการถ่ายทอดสด (Live) ขณะลงพื้นที่

จุดเด่นที่พบคือการใช้ "ภาษาใต้ (ภาษาถิ่น)" ในการเขียนบรรยาย (Caption) และการพูด ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ได้ดีกว่าการใช้ภาษากลางทางการ การใช้สื่อใหม่นี้ยังช่วยให้นักการเมืองสามารถขยายฐานการสื่อสารเข้าถึงประชาชนกลุ่มวัยแรงงาน คนรุ่นใหม่ และผู้สูงอายุในชนบทได้อย่างครอบคลุม

หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังตัวอย่างการโพสต์ข้อความผ่านเพจ Facebook เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2569 ที่ระบุว่า "วันนี้ลงพื้นที่ตลาดแยกวัดโหนด เวมาเยี่ยมให้กำลังใจพ่อค้าแม่ค้าพี่น้องชาวท่าศาลาบ้านเรา... ปัญหาปากท้องพี่น้องสำคัญที่สุดคะ (พร้อมพิมพ์ข้อความทักทายด้วยภาษาใต้)" ซึ่งการสื่อสาร

รูปแบบนี้สามารถสร้างความใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม สังเกตได้จากปฏิกริยาการตอบสนอง (Feedback) ของประชาชนในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น "ขอบคุณท่าน ส.ส. ที่ไม่เคยทิ้งชาวบ้านเลย ลงพื้นที่ตลอด" หรือ "เป็นกำลังใจให้ท่าน ส.ส. ช่วยผลักดันราคาสินค้าเกษตรให้พวกเราด้วยครับ" เป็นต้น (ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มประชาชนคนที่ 4, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2569.)

4. อภิปรายผล

การอภิปรายผล (Discussion) จากข้อค้นพบในการศึกษากระบวนการและกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิขิต ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายเชิงวิเคราะห์ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และบริบทเฉพาะของพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 9 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

4.1 อิทธิพลของบริบทพื้นที่ต่อยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมือง ข้อค้นพบที่ระบุว่าบริบทปัญหาเศรษฐกิจฐานราก (เช่น ราคายางพาราตกต่ำ ปัญหาพืชผลทางการเกษตร) เป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ (Message) หลักของกรณศึกษานั้น สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษากานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม และคณะ (2567) ที่ระบุว่าประเด็นปากท้องคือปัจจัยหลักในการสื่อสารการเมืองระดับท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้กรณศึกษาของนางอวยพรศรีมีความแตกต่างและนำไปสู่อภิปรายผลเชิงลึก คือ การไม่ได้ใช้วิธีการสื่อสารแบบการรับปากเพื่อหาเสียงทั่วไป แต่ใช้วิธีการ "นำความเดือดร้อนของชาวบ้านไปอภิปรายในสภาทันที" สาเหตุที่ต้องใช้วิธีการสื่อสารที่เน้นการปฏิบัติจริง (Action-oriented) เช่นนี้ เป็นเพราะบริบทของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และต้องการเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม การสื่อสารที่นำไปสู่การสะท้อนปัญหาในระดับนโยบายอย่างทันท่วงทีจึงช่วยสร้างความชอบธรรมและความไว้วางใจได้มากกว่าเพียงแค่วาทกรรมทางการเมือง

4.2 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ในระดับจุลภาค พฤติกรรมการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ การรับฟังอย่างเห็นอกเห็นใจ และการวางตัวที่ไม่ถือตัวของกรณศึกษา สามารถอธิบายได้ภายใต้ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงของ Burns (1978) ที่ระบุว่าผู้นำลักษณะนี้จะไม่ได้ใช้อำนาจในการสั่งการหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Transactional) แต่มุ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) และสร้างแรงบันดาลใจ ทว่าจุดที่น่าสนใจและแตกต่างจากงานวิจัยในอดีตคือ งานวิจัยของ กานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม และคณะ (2567) มักมองว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นเด่นชัดในระดับนโยบายหรือภาพรวมระดับชาติ

แต่ในกรณีศึกษานี้ ภาวะผู้นำดังกล่าวถูกนำมาปรับใช้จนประสบความสำเร็จในระดับจุลภาค (Micro-level) หรือระดับชุมชน สาเหตุสำคัญมาจาก "บริบททางวัฒนธรรมของภาคใต้" ที่ให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติ ความผูกพัน และความจริงใจ การสร้างภาวะผู้นำผ่านการสัมผัสใกล้ชิด (Human touch) จึงเป็นกลยุทธ์เชิงสัญลักษณ์ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่เขต 9 อย่างลึกซึ้ง

4.3 การบูรณาการสื่อ (Media Integration) เพื่อเชื่อมโยงระดับพื้นที่สู่ระดับชาติ กลยุทธ์การสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่างการลงพื้นที่จริง (On-ground) กับการนำเสนอในสภา (On-air) สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวทางยุทธศาสตร์ของนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารในบริบทประชาธิปไตยร่วมสมัยของ ชนะศึก วิเศษชัย (2568) ในแง่ของการใช้กลยุทธ์แบบผสมผสาน

สิ่งที่ต้องอภิปรายเพิ่มเติม คือ แม้กระแสการเมืองร่วมสมัยจะมุ่งเน้นสื่อออนไลน์เป็นหลัก แต่กรณีศึกษานี้กลับไม่ได้ละทิ้งการสื่อสารแบบดั้งเดิม (เช่น การไปร่วมงานบุญ งานบวช หรืองานประเพณีท้องถิ่น) เพื่อไปพึ่งพาสื่อใหม่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้สามารถอธิบายได้จาก "ลักษณะทางประชากรศาสตร์ (Demographics)" ของเขตเลือกตั้งที่ 9 ที่ยังมีผู้สูงอายุและกลุ่มเกษตรกรในชนบทเป็นฐานเสียงหลัก การรักษาสอดคล้องระหว่างช่องทางดั้งเดิมเพื่อเข้าถึงฐานเสียงเดิม ควบคู่กับการใช้สื่อใหม่เพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่ และวัยแรงงาน จึงเป็นยุทธศาสตร์การสื่อสารที่จำเป็นและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่นี้มากที่สุด

4.4 พลวัตของสื่อใหม่กับภาษาถิ่นในการสร้างอัตลักษณ์ทางการเมือง การใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ TikTok ควบคู่กับการใช้ "ภาษาใต้ (ภาษาถิ่น)" ไม่ได้เป็นเพียงแค่การส่งสารทางเดียว แต่เป็นการสร้างความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ที่สื่อถึงความเป็น "คนบ้านเดียวกัน"

ประเด็นนี้สนับสนุนผลการศึกษาของ Kaplan & Haenlein (2010) และ ชนะศึก วิเศษชัย (2568) ที่ระบุว่าการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและเป็นกันเองมีอิทธิพลต่อความนิยมทางการเมือง แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ลึกลงไปตามบริบทพื้นที่พบว่า การใช้สื่อใหม่ของกรณีศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเป้าหมายในการสร้างกระแส (Viral) ในระดับประเทศเช่นการเมืองกระแสหลักทั่วไป แต่ถูกออกแบบมาเพื่อ "รายงานผลการทำงานแบบ Real-time" ให้ฐานเสียงของตนได้รับทราบอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีการแข่งขันทางการเมืองดุเดือดสูงมาก กลยุทธ์การใช้สื่อใหม่ร่วมกับภาษาถิ่นจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อตอกย้ำอัตลักษณ์ รักษาความเชื่อมั่น และป้องกันการถูกเจาะฐานเสียงจากคู่แข่งทางการเมืองโดยเฉพาะ

5. สรุปผลงานวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนางอวยพรศรี เชาวลิต ในช่วงปี พ.ศ. 2566 – ปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 2 ประการ ดังนี้

บริบททางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสาร บริบททางเศรษฐกิจของพื้นที่เขต 9 ที่เผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจฐานรากและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดให้นางอวยพรศรี เชาวลิต ต้องทำหน้าที่เป็น "กระบอกเสียง" โดยเน้นการสื่อสารเรื่องปากท้องและการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบสนองต่อความเดือดร้อนของประชาชน

กระบวนการ ลักษณะ กลยุทธ์ และช่องทางการสื่อสารลักษณะความเป็นผู้นำและการลงพื้นที่ กรณีศึกษามีลักษณะความเป็นผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งสะท้อนผ่านการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดช่องทางการพูดคุยและรับฟังปัญหาโดยตรงจากประชาชน วิธีการนี้ช่วยสร้างความใกล้ชิด ความชอบธรรม และความเชื่อมั่นได้อย่างประจักษ์ชัด

กลยุทธ์การสื่อสารที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย กรณีศึกษาใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบผสมผสานระหว่างช่องทางดั้งเดิมและช่องทางใหม่ โดยมีการปรับใช้ภาษา (เช่น ภาษาล้าน) และเนื้อหาให้เหมาะสมและเข้าถึงง่ายสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งส่งผลดีต่อการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองและการได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในพื้นที่

การใช้สื่อใหม่เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สื่อออนไลน์ (เช่น Facebook) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายผลการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนสามารถรับทราบความเคลื่อนไหวและผลการดำเนินงานได้ทันที ซึ่งเป็นช่องทางที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุปภาพรวม (Synthesis) ข้อค้นพบทั้งหมดมีความเกี่ยวเนื่องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ บริบทปัญหาของพื้นที่เป็นตัวกำหนด "เนื้อหา" ในขณะที่ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงเป็น "แรงขับเคลื่อน" ให้เกิดการลงพื้นที่จริง โดยมีกลยุทธ์การสื่อสารแบบผสมผสานและการใช้สื่อออนไลน์เป็น "เครื่องมือขยายผล"

การบูรณาการองค์ประกอบทั้งหมดนี้เข้าด้วยกัน จึงเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้นางอวยพรศรี เชาวลิต ประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมืองและสามารถครองใจประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งผลงานวิจัยนี้ยังช่วยเป็นกรณีศึกษาสำหรับนักวิจัยและปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์และสื่อสารการเมืองได้อีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (เชิงนโยบายและการปฏิบัติ)

1) สำหรับนักการเมืองและผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ ควรนำรูปแบบการสื่อสารแบบผสมผสาน (Hybrid Communication) ที่เชื่อมโยงการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (On-ground) เข้ากับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Online) ไปประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์หลักในการณรงค์หาเสียงและการปฏิบัติงานจริง

ตลอดจนควรกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความเข้าใจ เนื่องจากเป็นวิธีที่ช่วยสร้างความใกล้ชิด และสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สำหรับพรรคการเมืองและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรนำกรณีศึกษาและแนวปฏิบัติ การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จของผู้นำสตรีระดับท้องถิ่น ไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือหลักสูตรอบรม การสื่อสารทางการเมืองสำหรับบุคลากรของพรรค เพื่อประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น โดยเฉพาะการเน้นย้ำความสำคัญของการใช้ภาษาถิ่นและเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ (Localization Strategy) เพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำและเข้าถึงประชาชนระดับฐานราก

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (เชิงวิชาการ)

1) การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์ การสื่อสารทางการเมืองระหว่างนักการเมืองสตรีและนักการเมืองบุรุษในพื้นที่เดียวกัน หรือเปรียบเทียบ การทำงานของผู้นำสตรีในภูมิภาคอื่น เพื่อให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบททางเพศสภาพ (Gender) และ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสาร

2) การศึกษาเชิงปริมาณและเจาะลึกแพลตฟอร์มสื่อใหม่ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์มีพัฒนาการ อย่างรวดเร็ว การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวัดระดับประสิทธิผล (Effectiveness) ของสื่อแต่ละแพลตฟอร์ม (เช่น Facebook, TikTok) ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับ สื่อสังคมออนไลน์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งในช่วงวัยต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม, หฤทัย ปัญญาวุฒิตระกูล, และกานต์ บุญศิริ. (2567). การสื่อสารวิสัยทัศน์และบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในสังคมไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และสื่อสารการเมือง*, 10(2), 492–493.
- ชนะศึก วิเศษชัย. (2568). การสื่อสารทางการเมืองในบริบทประชาธิปไตยร่วมสมัย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 27(1), 458–459.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. Harper & Row.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68.
- McNair, B. (2017). *An introduction to political communication* (6th ed.). Routledge.

บทความวิจัย

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Political Communication Process of Local Administrative Organization Leaders in Nakhon Si Thammarat Province

บัณฑิต ประจักษ์^{1*}, กฤตกร ทองนोक² และ สุภากาญจน์ ชัยฤกษ์³

Bandit Prajongsa^{1*}, Krittkorn Thongnok² and Supakarn Chairerg³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อีเมล: 6755714002@nstru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อีเมล: Krittkorn_tho@nstru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อีเมล: Supakarn_cha@nstru.ac.th

*Corresponding author: 6755714002@nstru.ac.th

Received: 24 July 2025, Revised: 24 March 2026, Accepted: 31 March 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมือง และ (2) ศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณควบคุมเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากประชากรทั้งหมด 1,393,348 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและการสุ่มแบบกลุ่มและเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มนักรการเมือง กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มประชาชน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณารายด้านตามแบบจำลอง SMCR พบว่า ด้านผู้รับสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือ ด้านผลที่เกิดจากการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.27) ด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านทักษะผู้ส่งสาร ($\bar{X}$ = 4.12) และด้านภูมิหลังของผู้นำ ($\bar{X}$ = 4.05) ตามลำดับ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง (2) ด้านรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า โดยรวมผู้นำใช้วิธีสื่อสารแบบสองทาง (Two-way

communication) ที่หลากหลาย ผ่านช่องทางดั้งเดิม (เช่น การประชุมหมู่บ้าน) ซึ่งยังคงมีความสำคัญในพื้นที่ชนบท และช่องทางดิจิทัล (เช่น Facebook, LINE) ซึ่งมีบทบาทเด่นชัดในกลุ่มประชาชนเขตเมืองและคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้ ฤกษ์สำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพคือ ทักษะการฟังและพูดของผู้นำ การเลือกช่องทางที่เหมาะสมและการเข้าใจบริบทชุมชน ขณะที่อุปสรรคสำคัญคือ ช่องว่างทางเทคโนโลยี (Digital divide) และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำ อย่างไรก็ตาม ประชาชนมีแนวโน้มให้การยอมรับและสนับสนุนผู้นำมากขึ้น หากได้รับข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, กระบวนการสื่อสาร, นครศรีธรรมราช, SMCR Model

Abstract

This research aims to: (1) study the political communication processes, and (2) study the political communication patterns of local administrative organization leaders in Nakhon Si Thammarat Province. A mixed-methods approach combining quantitative and qualitative research was employed. The sample size was calculated from a total population of 1,393,348 residents using Taro Yamane's formula, resulting in a sample of 400 residents selected through stratified random sampling and cluster sampling. Qualitative data was collected through in-depth interviews with target groups, namely local politicians, academics, media personnel, government officials, and citizens, using purposive sampling with a total of 10 individuals. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that: (1) Regarding the political communication processes, the overall level was high ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.90). Considering each aspect based on the SMCR model, the receiver aspect had the highest mean ($\bar{X}$ = 4.27), followed by the effect of communication ($\bar{X}$ = 4.27), communication channels ($\bar{X}$ = 4.17), sender's skills ($\bar{X}$ = 4.12), and leader's background ($\bar{X}$ = 4.05), respectively. The leaders aimed for citizens to truly acknowledge, understand, and participate in local development. (2) Regarding political communication patterns, content analysis showed that leaders generally employed diverse two-way communication strategies through traditional channels (e.g., village

meetings), which remain vital in rural areas, and digital platforms (e.g., Facebook, LINE), which are prominent among urban residents and younger generations. Key success factors for effective communication include leaders' listening and speaking skills, appropriate channel selection, and an understanding of the community context. However, significant challenges persist, particularly the digital divide and the interpersonal skills of leaders. Nonetheless, citizens are more likely to accept and support local leadership when they receive clear information and are given opportunities to express their opinions openly.

Keywords: Political Communication, Local Leadership, Communication Process, Nakhon Si Thammarat, SMCR Model

1. บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญของการบริหารและการปกครองในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างผู้นำทางการเมืองกับประชาชนในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร นโยบาย และความหมายทางการเมือง อันนำไปสู่ความเข้าใจการยอมรับ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจการสาธารณะ ทั้งนี้ วรรณกรรมต่างประเทศชี้ให้เห็นตรงกันว่า ประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้นำ ความชัดเจนของสาร ช่องทางการสื่อสาร และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจและความชอบธรรมของผู้นำทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ (McNair, 2017; Norris, 2000; Habermas, 1989)

ในบริบทการปกครองส่วนท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นระดับที่ผู้นำกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันโดยตรง การสื่อสารที่ดีจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแจ้งข้อมูลหรือชี้แจงนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับฟังความคิดเห็น สร้างความเข้าใจร่วม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาและตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่น วรรณกรรมยังสะท้อนว่า เมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยระดับฐานรากและเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารท้องถิ่น (Norris, 2000; สุทธิโชค เกษมพันธุ์, 2561; ศิวพร แสงสีทอง, 2557)

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในระบบบริหารงานท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีความหลากหลายทั้งภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และโครงสร้าง

ชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงทำหน้าที่สำคัญในฐานะผู้ส่งสารที่ต้องถ่ายทอดข้อมูล นโยบาย และวิสัยทัศน์สู่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการรับฟังข้อเสนอแนะชี้แจงข้อมูล และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบการบริหารงาน นับตั้งแต่อดีต ช่องทางการสื่อสารท้องถิ่นมักอาศัยรูปแบบการประชุมหมู่บ้านหรือกิจกรรมชุมชนจนปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงผู้นำกับประชาชนอย่างรวดเร็วและทั่วถึง การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำเพื่อการถ่ายทอดสารสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ อันนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษากระบวนการและรูปแบบการสื่อสารของผู้นำอย่างเจาะลึกยังคงเป็นความท้าทาย การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอุดช่องว่างทางวิชาการ (Research Gap) เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบริบทเฉพาะถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางความร่วมมือระหว่างผู้นำกับประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งหมด 1,393,348 คน

กลุ่มตัวอย่าง (สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มประชากร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มประชาชน กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มข้าราชการ

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การประเมินกระบวนการและรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองระดับความพึงพอใจ ทักษะคิด และข้อเสนอแนะ
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มตัวแทนประชาชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.980 ซึ่งมีความมากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และได้ลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2569 - มีนาคม 2569 ณ พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

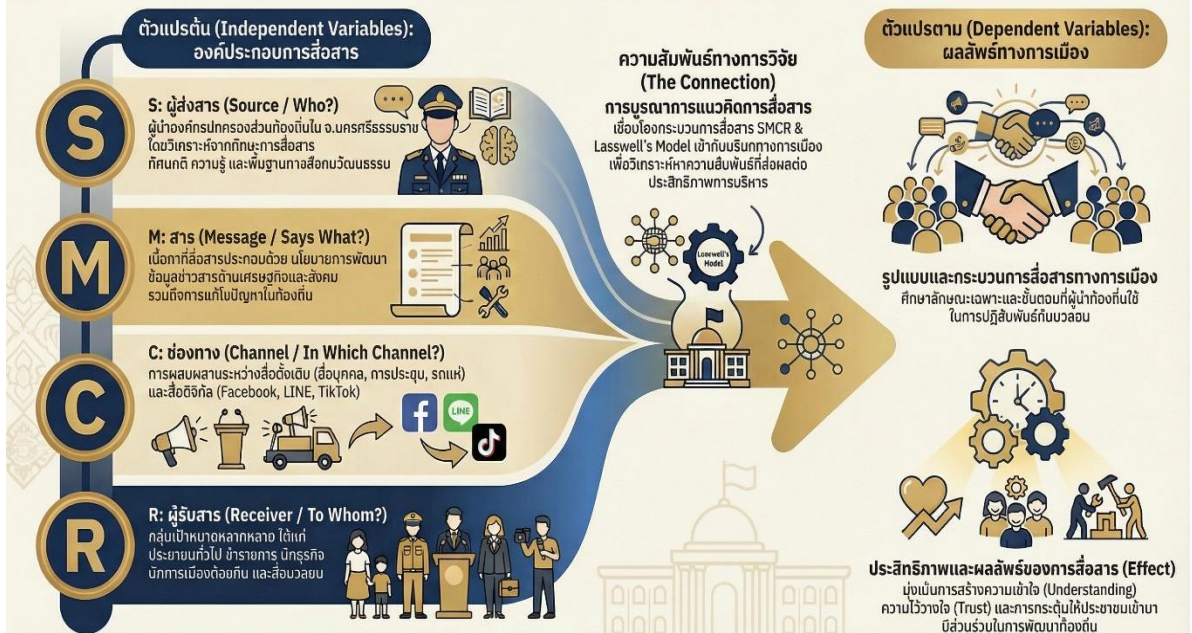
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากคำตอบปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาสังเคราะห์อธิบายปรากฏการณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยบูรณาการทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ของเดวิด เค. เบอร์โล (Berlo, 1960) และแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของฮาโรลด์ ดี. ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1948) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรและตั้งคำถามการวิจัย โดยสามารถแสดงแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย: การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย: การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช)

(ที่มา: Open AI, 2026)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยตัวแปรที่มีความสำคัญ 2 ส่วน คือ

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประยุกต์ตามกระบวนการสื่อสาร (SMCR Model) และ (Lasswell's Model)

S - ผู้ส่งสาร (Source) / ใคร (Who) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช (โดยพิจารณาจากภูมิหลัง ทักษะการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ และความเข้าใจในระบบสังคมและวัฒนธรรม)

M - สาร (Message) / กล่าวอะไร (Says what) เนื้อหาหรือสารที่ส่งออกไปในแต่ละบทบาท เช่น นโยบายการพัฒนา ข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจ/สังคม และประเด็นปัญหาของท้องถิ่น

C - ช่องทาง (Channel) / ผ่านช่องทางใด (In which channel) ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ ได้แก่ ช่องทางดั้งเดิม (สื่อบุคคล ผู้นำชุมชน การประชุมหมู่บ้าน รถแห่ เวทีปราศรัย) และช่องทางดิจิทัล (สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, LINE, TikTok)

R - ผู้รับสาร (Receiver) / ถึงใคร (To whom) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชน กลุ่มข้าราชการ นักธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่น สื่อมวลชน และนักวิชาการ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผลที่เกิดจากการสื่อสารทางการเมือง (With what effect) ได้แก่ กระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช รูปแบบการสื่อสารทางการเมือง ของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช และประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของการสื่อสาร (เช่น การสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น)

3. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เขตพื้นที่ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยนำเสนอในรูปแบบความถี่และร้อยละ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	180	45.00
หญิง	210	52.50
LGBTQ ความหลากหลายทางเพศ	5	1.25
ไม่ต้องการระบุ	5	1.25
2. อายุ		
18 - 19 ปี	79	19.75
20 - 25 ปี	93	23.25
26 - 30 ปี	80	20.00
31 - 35 ปี	24	6.00
36 - 40 ปี	17	4.25
41 - 45 ปี	26	6.50

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
46 - 50 ปี	26	6.50
มากกว่า 50 ปี	55	13.75
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	5	1.25
มัธยมตอนต้น	8	2.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6/ปวช.)	95	23.75
อนุปริญญา/ปวส./หรือเทียบเท่า	30	7.50
ปริญญาตรี	244	61.00
สูงกว่าปริญญาตรี	18	4.50
4. อาชีพ		
อาชีพรับราชการ	100	25.00
อาชีพค้าขาย/ประกอบกิจการส่วนตัว	50	12.50
อาชีพพนักงานบริษัท	100	25.00
อื่นๆ	150	37.50
5. เขตพื้นที่		
ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	120	30.00
ในพื้นที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราช	120	30.00
ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา	160	40.00
6. ระยะเวลาอยู่ในพื้นที่		
ต่ำกว่า 5 ปี	80	20.00
5-10 ปี	120	30.00
มากกว่า 10 ปี	200	50.00
รวมทั้งหมด	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 ทางด้านอาชีพ

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการและอาชีพพนักงานบริษัท จำนวนอาชีพละ 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี มากที่สุด จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.900) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามกรอบแนวคิด SMCR พบว่าด้านผู้รับสารของผู้นำทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 4.27$ รองลงมาคือ ด้านผลที่เกิดจากการสื่อสารของผู้นำ ($\bar{X} = 4.27$) ด้านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X} = 4.17$) ด้านทักษะผู้ส่งสารของผู้นำทางการเมือง ($\bar{X} = 4.12$) และด้านภูมิหลังของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.05$) ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามรายด้าน

ด้านที่	การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านภูมิหลังของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	4.05	0.957	มาก
2	ด้านทักษะผู้ส่งสารของผู้นำทางการเมือง	4.12	0.914	มาก
3	ด้านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง	4.17	0.917	มาก
4	ด้านผู้รับสารของผู้นำทางการเมือง	4.27	0.857	มาก
5	ด้านผลที่เกิดจากการสื่อสารของผู้นำ	4.27	0.853	มาก
รวม		4.18	0.900	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านภูมิหลังของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ในรายละเอียดรายข้อพบว่า การสื่อสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความรู้ทางการเมือง และมีผลต่อการความเชื่อของตัวผู้นำ ($\bar{X} = 4.23$) รวมถึงการพูดจริงทำจริง ความเป็นกันเอง จริงใจต่อกัน ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมาคือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีวิสัยทัศน์มีความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง เข้าใจระบบสังคมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.22$) ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ด้านภูมิหลังของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น

ข้อที่	ด้านภูมิหลังของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีความนิยมชื่นชอบต่อนักการเมือง	3.61	1.061	มาก
2	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อบ้านเมือง เขาใจระบบสังคมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี	4.22	0.923	มาก
3	การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ท่านใช้ความน่าเชื่อถือของตัวนักการเมือง เป็นสาเหตุของการเลือกตั้ง	3.96	0.934	มาก
4	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความรู้ทางการเมืองของท่าน และมีผลต่อ ความเชื่อของตัวผู้นำ	4.23	0.901	มาก
5	ท่านคิดว่าการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองที่ท่านเห็นว่ามีสำคัญ มากที่สุด การพูดจริงทำจริง ความเป็นกันเอง จริงใจต่อกัน	4.23	0.964	มาก
รวม		4.05	0.957	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทักษะผู้ส่งสารของผู้นำทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความต้องการให้มีการรักษาคำพูด การพูดจริงทำจริง ที่จะช่วยเหลือประชาชนทันถ่วงที ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือ ความต้องการของประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำทันทีรวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = 4.15$) ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ด้านทักษะผู้ส่งสารของผู้นำทางการเมือง

ข้อที่	ด้านทักษะผู้ส่งสารของผู้นำทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ทักษะกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร	4.00	0.871	มาก
2	ทักษะกระบวนการสื่อสารที่ให้ประชาชนรับรู้และมีความ เข้าใจที่นำเสนอ และครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่ให้ ประชาชนเข้าใจง่าย	4.07	0.916	มาก
3	ผู้ส่งสารจะต้องถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้รับสารที่ตรง ประเด็น	4.14	0.925	มาก

ข้อที่	ด้านทักษะผู้ส่สารของผู้นำทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	ความต้องการของประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำทันทีรวดเร็วและตอบสนองความต้องการของ ประชาชน	4.15	0.940	มาก
5	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความต้องการให้มีการรักษา คำพูด การพูดจริงทำจริง ที่จะช่วยเหลือประชาชน ทันทั่วทั้ง	4.25	0.921	มาก
รวม		4.12	0.914	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองควรมีพื้นที่ให้บริการประชาชน ที่จะรับฟังปัญหาของประชาชนได้ตรงจุด ($\bar{X} = 4.19$) และมีความจำเป็นในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ทศนคติทางการเมือง โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุ วารสาร Facebook, Line, TikTok ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือ ความต้องการให้มีการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ พยายามเข้าถึงประชาชนได้ ($\bar{X} = 4.18$) ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ด้านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

ข้อที่	ด้านช่องทางการสื่อสารทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้นำทางการเมืองมีช่องทางใดที่ผู้ส่สารใช้ในการสื่อสาร ไปยังผู้รับสารในรูปแบบต่าง ๆ	4.11	0.937	มาก
2	ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองควรมีพื้นที่ให้บริการ ประชาชนที่จะรับฟังปัญหาของประชาชนได้ตรงจุด	4.19	0.902	มาก
3	มีพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	4.17	0.911	มาก
4	ความต้องการให้มีการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ พยายาม เข้าถึงประชาชนได้	4.18	0.955	มาก
5	ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ทศนคติทางการเมือง โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุ วารสาร facebook, Line, TikTok	4.19	0.881	มาก
รวม		4.17	0.917	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้รับสารของผู้นำทางการเมือง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ

ที่ทำให้ประชาชนยอมรับและวางใจได้ ($\bar{X} = 4.29$) และประชาชนมีความจำเป็นทางด้านการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือ ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นควรมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ตามใช้กระบวนการทางความคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ($\bar{X} = 4.27$) ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ด้านผู้รับสารของผู้นำทางการเมือง

ข้อที่	ด้านผู้รับสารของผู้นำทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่让群众ยอมรับและวางใจได้	4.29	0.872	มาก
2	ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นควรมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ตามใช้กระบวนการทางความคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ รู้จักวิเคราะห์แก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชน	4.27	0.848	มาก
3	ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นควรมีประสบการณ์ในการทำงานทางการเมืองและรับฟังปัญหาของประชาชนได้	4.25	0.857	มาก
4	ประชาชนมีความจำเป็นทางด้านการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างชัดเจน	4.29	0.841	มาก
5	ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองมีความจำเป็นทั้งสี่หน้า กริยาท่าทาง น้ำเสียง ที่น่าเชื่อถือได้	4.26	0.868	มาก
รวม		4.27	0.857	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลที่เกิดจากการสื่อสารของผู้นำ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองจะต้องเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.28$) และช่องทางการสื่อสารของผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต่อประชาชน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ ช่องทางการสื่อสารมีความจำเป็นต่อผู้ทางการเมืองที่ส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนขึ้น ($\bar{X} = 4.27$) ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ด้านผลที่เกิดจากการสื่อสารของผู้นำทางการเมือง

ข้อที่	ด้านผลที่เกิดจากการสื่อสารของผู้นำ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองจะต้องเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง	4.28	0.850	มาก
2	ท่านคิดว่าช่องทางการสื่อสารของผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต่อประชาชน หรือไม่	4.28	0.852	มาก
3	ท่านคิดว่าช่องทางการสื่อสารมีความจำเป็นต่อผู้นำทางการเมืองที่ส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนขึ้น	4.27	0.852	มาก
4	ประชาชนมีความจำเป็นทางด้านการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างชัดเจน	4.26	0.854	มาก
5	ผู้นำทางการเมืองสามารถใช้การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยมและเป้าหมายร่วมทำให้สังคมมีทิศทางเดียวกัน	4.26	0.858	มาก
รวม		4.27	0.853	มาก

การศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการสรุปความคิดเห็นปลายเปิดจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำข้อเสนอแนะมาจัดกลุ่มและเรียบเรียงได้ดังนี้

1. ด้านรูปแบบและช่องทางการสื่อสาร พบว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ทั้งช่องทางดั้งเดิมและดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันช่องทางดิจิทัล (เช่น Facebook, LINE, TikTok) ได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากเข้าถึงประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง (Two-way Communication) ได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามช่องทางดั้งเดิม เช่น การประชุมประจำหมู่บ้าน หรือ "สภาภาพ" ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อกลุ่มผู้สูงอายุและในพื้นที่ห่างไกล เนื่องจากการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการที่ช่วยลดระยะห่างระหว่างผู้นำกับประชาชน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้นำ (การพูด ฟัง เขียน และการโน้มน้าวใจ) มีความสำคัญสูงสุด ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเปิดใจรับฟังคำวิจารณ์จะสามารถสร้างความไว้วางใจได้มากกว่า นอกจากนี้ บริบทความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ยังมีผลต่อการเลือกช่องทางและเนื้อหาในการสื่อสาร ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญ ที่พบคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีในกลุ่มผู้สูงอายุ ขาดความต่อเนื่องในการสื่อสารและการใช้รูปแบบสั่งการจากบนลงล่างในบางองค์กร

3. การมีส่วนร่วมและการรับรู้ของประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับรู้และเข้าถึงกิจกรรมการสื่อสารในระดับปานกลางถึงระดับสูง โดยมีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทของผู้นำท้องถิ่น

เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในองค์กรที่เลือกใช้ช่องทางดิจิทัลควบคู่กับการเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามข้อสงสัย และร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการและรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีจุดเด่นที่ยึดหลักการสื่อสารแบบ “2 ทาง (Two-way communication)” เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาอภิปรายและอธิบายได้อย่างลุ่มลึกผ่านกรอบแนวคิดด้านการสื่อสาร ได้แก่ แบบจำลอง SMCR ของ Berlo (1960) และแบบจำลองการสื่อสารของ Lasswell ดังนี้

ประการแรก อภิปรายผลผ่านกรอบแนวคิดแบบจำลอง SMCR ของ Berlo (1960) การที่กระบวนการสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้นั้น องค์ประกอบสำคัญต้องมีความสอดคล้องกัน

ด้านทักษะของผู้ส่งสาร (Source) ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะการฟังและการพูด และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม จะสามารถสร้างความไว้วางใจได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Berlo อย่างชัดเจน ในทางกลับกัน งานวิจัยพบข้อจำกัดว่าความขาดแคลนทักษะด้านการสื่อสารของผู้บางราย เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การสื่อสารไม่บรรลุผล และด้านลักษณะของสาร (Message) และผู้รับสาร (Receiver) ผู้นำจำเป็นต้องเข้าใจความต้องการของ "ผู้รับสาร" เพื่อออกแบบเนื้อหาให้ตรงจุด อย่างไรก็ตาม การส่งสารยังมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ประการที่สอง อภิปรายผลผ่านกรอบแนวคิดแบบจำลองการสื่อสารของ Lasswell (1948) ผลการศึกษาด้านรูปแบบและช่องทางการสื่อสาร (Channel) สอดคล้องกับแนวคิดของ Lasswell ที่อธิบายผ่านกระบวนการหลักที่ว่า "ใคร (Who) กล่าวอะไร (Says What) ผ่านช่องทางใด (In Which Channel) ถึงใคร (To Whom) และเกิดผลอย่างไร (With What Effect)" โดยพบว่า เมื่อผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสื่อสารเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยเลือกใช้ "ช่องทางที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มเป้าหมาย" เช่น การใช้ช่องทางดิจิทัล (Facebook, LINE) สำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ในเขตเมือง และช่องทางดั้งเดิม (การประชุมหมู่บ้าน สภาคาแฟ) สำหรับผู้สูงอายุในชนบท จะเอื้อให้เกิดประสิทธิภาพการสื่อสารสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึง "ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (With What Effect)" แม้ในภาพรวมประชาชนจะให้การยอมรับบทบาทของผู้นำมากขึ้น แต่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อเป็นช่องทางหลักในพื้นที่ชนบทยังคงมีขอบเขตจำกัดอันเนื่องมาจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (Digital Divide) ทำให้การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่เหล่านั้นยังเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาต่อไป

5. สรุปผลงานวิจัย

ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ที่หลากหลาย โดยเน้นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ผ่านช่องทางดิจิทัลที่เพิ่มบทบาทเด่นชัดในกลุ่มคนรุ่นใหม่และประชาชนเขตเมือง และช่องทางดั้งเดิมที่ยังคงมีความสำคัญในพื้นที่ชนบท ทั้งนี้ ความสำเร็จเกิดจากทักษะการสื่อสาร (การฟัง-พูด) การเลือกช่องทางที่เหมาะสม และความเข้าใจบริบทชุมชน ขณะที่อุปสรรคสำคัญคือ ช่องว่างทางเทคโนโลยี (Digital Divide) ในกลุ่มผู้สูงอายุ และทักษะมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำบางราย อย่างไรก็ตาม การสื่อสารที่ชัดเจนโปร่งใสและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ส่งผลให้ประชาชนยอมรับและสนับสนุนบทบาทผู้นำเพิ่มมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบาย (การนำผลไปใช้ประโยชน์)

การพัฒนาศักยภาพผู้นำ ภาครัฐควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์และจัดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงรุกสำหรับผู้นำท้องถิ่น เช่น ทักษะการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ทักษะการฟัง การโน้มน้าวใจ รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

การบูรณาการช่องทางการสื่อสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการใช้สื่อดิจิทัลควบคู่ไปกับช่องทางดั้งเดิม (เช่น การจัดเวทีประชาคม หรือ สภาภาค) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรที่หลากหลาย และลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำทางความคิดและเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกตัวกลางในการกระจายข่าวสารและรับฟังเสียงสะท้อนกลับ (Feedback) จากประชาชนแบบสองทางอย่างแท้จริง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในบริบทที่กว้างขึ้น ควรนำกรอบแนวคิดและฐานข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ไปศึกษาเปรียบเทียบหรือต่อยอดในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการสื่อสารภายใต้ความหลากหลายทางภูมิศาสตร์และสังคม

การเพิ่มตัวแปรในการศึกษา ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมือง เช่น รูปแบบการจัดสรรงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น หรือการเจาะลึกศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบจากช่องว่างทางเทคโนโลยี (Digital Divide) เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดในการสื่อสารให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ศิริพร แสงสีทอง. (2557). **องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: บริบทใหม่ของการบริหารท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุทธิโชค เกษมพันธุ์. (2561). **การเมืองภาคประชาชนกับการบริหารท้องถิ่น**. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Berlo, D. K. (1960). **The process of communication: An introduction to theory and practice**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Habermas, J. (1989) **The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society** (Trans. by Burger T. with the Assistance of Lawrence F.). Cambridge: Polity Press.
- Lasswell, H. D. (1948). **The Structure and Functional of Communication In Society**. New York: Harper and Row Publishers.
- McNair, B. (2017). **An introduction to political communication**. Oxfordshire: United Kingdom: Routledge.
- Norris, P. (2000). **A Virtuous Circle? The Impact of Political Communications in Post-Industrial Democracies**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Open AI. (2026). **NotebookLM (แผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช)**.
<https://notebooklm.google.com/notebook/95bcb060-f37b-4b88-8349-a0fcf64eabad>.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

บทความวิจัย

การประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

The Evaluation of the Excellent Center Management in Food and Nutrition Program at Chiang Rai Vocational College

แสงเพชร แสงจันทร์*

Sangphet Sangjun*

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

อีเมล: 659997007@crru.ac.th

*Corresponding author: 659997007@crru.ac.th

Received: 23 September 2023, Revised: 15 June 2026, Accepted: 25 June 2026

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอนสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการที่จัดการเรียนการสอนร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น จำนวน 265 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และผู้ปกครองผู้เรียน นักศึกษา จำนวน 100 คน ได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด
3. ด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด
4. ด้านผลผลิต (Product) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ ในภาพรวมปีการศึกษา 2563 ทุกด้านผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, บริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to evaluate the context, the primary factor, the process and the product of the Excellent Center management in Food and Nutrition Program at Chiang Rai Vocational College using CIPP Model. The data were collected from 18 participants: 4 school directors, 14 teachers in Food and Nutrition Program. The sample group were 30 experts, 265 vocational, high vocational certificate and the bachelor of technology students in 2021 using Stratified random sampling, and 100 parents and students were chosen by purposive sampling method. The instruments were 8 questionnaires with 5 rating scales. Statistics used were percentage, mean and standard deviation. The findings indicate that

1. Context, the evaluation the suitable was at the highest level according to the opinion of the school directors, teachers, and was at high level according to the opinion of experts.
2. Input, the suitable of the primary factor was at the highest level according to the opinion of the school directors and teachers, and was at high level according to the opinion of experts.
3. the project Process consisted of the planning and conferencing process with the committees, the result of the evaluation was at high level according to the opinion of the school directors.
4. for Product, the learning achievement of vocational, high vocational and the bachelor of technology students in 2021. the opinion of the entrepreneur was at the highest level and the satisfaction of the parents towards the project was at the highest level.

Keywords: The project evaluation, Excellent Center Management

1. บทนำ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่สถานประกอบการ มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ (ทล.บ.) (ต่อเนื่อง) ได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา มุ่งมั่นพัฒนาครูและนักเรียน นักศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และในปีงบประมาณ 2563 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ประกาศให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาช่วย พัฒนาครู พัฒนาสื่อ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม เป็นศูนย์การพัฒนาอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ การประเมินสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพให้กับผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ประกอบอาชีพ หรือประชาชน ทั่วไป เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2564 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย จึงได้ดำเนินการประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ขึ้น โดยผู้ประเมินได้ใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) (Stufflebeam, 1983) ซึ่งเป็นการประเมินในเชิงของการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ด้านบริบทด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพความพร้อมด้านนโยบาย ด้านปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนด้านกระบวนการจัดการ และด้านผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินโครงการที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และได้ข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับผู้บริหารประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนาโครงการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้มากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบว่าโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.1 เพื่อประเมินบริบทของโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1.2 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1.3 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

1.4 เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

2. วิธีการวิจัย

2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 14 คน นักเรียน นักศึกษา สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ จำนวน 475 คน หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 274 คน และหลักสูตรปริญญาตรี จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 841 คน ผู้เชี่ยวชาญ ในอาชีพของสถานประกอบการที่จัดการเรียนการสอนร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย จำนวน 83 คน และผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษาสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ จำนวน 841 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ประเมินได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากนั้นได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน จำแนกเป็นนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 150 คน นักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง จำนวน 86 คน และปริญญาตรี จำนวน 29 คน ในส่วนของผู้ปกครองนักเรียน ดำเนินการเลือก แบบเจาะจง จำนวน 100 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 แบบสอบถามสำหรับประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ตามการประเมินรูปแบบซิปปี้ (CIPP Model)

2.2.2 แบบรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษาสาขาวิชาอาหารและ โภชนาการ หลังจากดำเนินงานตามโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ประเมินก่อนดำเนินโครงการ ผู้ประเมินทำการประเมินด้านบริบทและปัจจัยเบื้องต้น
ระยะที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินโครงการ ผู้ประเมินทำการประเมินด้านกระบวนการ
ระยะที่ 3 ประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ ผู้ประเมินทำการประเมินด้านผลผลิตโดยข้อมูล ด้านผลผลิตที่เก็บรวบรวมจำแนกได้ดังนี้

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

(2) การประเมินความพึงพอใจการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

- (3) การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
- (4) การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

3. สรุปและอภิปรายผล

3.1 ด้านบริบท (Context)

3.1.1 ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) การกำหนดกิจกรรมของโครงการฯ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 2) วัตถุประสงค์ของโครงการฯ ส่งเสริมการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3.1.2 ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านบริบท โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ 2) สถานศึกษาจัดให้มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการฯ ให้สถานประกอบการทราบ

สรุปผลการประเมินด้านบริบท (Context) อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input)

3.2.1 ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) มีการจัดสถานที่ในการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาได้อย่างเหมาะสม 2) บุคลากรให้ความสำคัญต่อการดำเนินการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

3.2.2 ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ 1) สถานประกอบการมีอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติของนักเรียน นักศึกษา 2) สถานประกอบการได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

สรุปผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ของประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 ด้านกระบวนการ (Process)

3.3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการ โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา 2) มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

3.3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการ โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการดำเนินการจัดประเมินผลระหว่าง การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) สถานประกอบการมีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ ในอาชีพของสถานประกอบการ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯ ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของ สถานประกอบการได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีสมรรถนะวิชาชีพตามความต้องการของสถาน ประกอบการ

สรุปผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) ของประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.4 ด้านผลผลิต (Product)

3.4.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ (ทล.บ.) ปีการศึกษา 2563 – 2564 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดหลักสูตรของผู้เรียน ปีการศึกษา 2563 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.00 และปีการศึกษา 2564 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.36 ค่าของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.36

3.4.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ 2) โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการประยุกต์ใช้ความรู้ไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการระหว่างการฝึกอาชีพหรือการฝึกประสบการณ์

สรุปผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.4.3 ผลการประเมินด้านผลผลิต ด้านความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ 2) กิจกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา

สรุปผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ด้านความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.4.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต ด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการที่มีต่อการประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ผลการประเมินในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในรายข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) นักเรียน นักศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้ดีได้รับการยอมรับจากผู้มาใช้บริการ 2) ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษามีการกำกับติดตามการฝึกงาน ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

สรุปผลการประเมินด้านผลผลิตตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการ ที่มีต่อโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.4.5 ผลการประเมินด้านผลผลิต จากการสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา ที่มีต่อการประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ผลการประเมินในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในรายข้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) นักเรียน นักศึกษาสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ มีความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานจริง 2) ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษามีรายได้ระหว่างเรียน

จากการประเมินการดำเนินงานโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย พบว่า การดำเนินงานโดยภาพรวมมีผลการประเมินและข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบริบท

ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านบริบท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวม ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด การกำหนดกิจกรรมของโครงการฯ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของโครงการฯ ส่งเสริมการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายได้อย่างเหมาะสม และโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายได้มุ่งเน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ได้เรียนรู้การทำงานจากเจ้าของอาชีพ ทำให้เกิดทักษะตามมาตรฐานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ อุดุลย์ พรวิภาญจน์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพ ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การจัดการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนการฝึกอาชีพ และด้านวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพร่วมกับสถานประกอบการ และพิรพล ไทยทอง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงงานคุณภาพอาชีวศึกษาสู่เศรษฐกิจไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัย พบว่า ควรมีการวางแผนและพัฒนากำลังคนเป้าหมายโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา และผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านบริบท ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการ โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาจัดให้มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการฯ ให้สถานประกอบการทราบ และความเป็นไปได้ในน้ำกิจกรรมของโครงการฯ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการดำเนินโครงการฯ ได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน และประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดฝึกอาชีพ และการฝึกงานของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงสภาพร ดาวเรือง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2569) ผลการวิจัย พบว่า ด้านกระบวนการมีแนวโน้มหลักได้แก่ การจัดการองค์การและระบบบริหารจัดการ การสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา วิธีการจัดการศึกษาและฝึกอบรม ระยะเวลาในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม ระบบการวัดผลและประเมินผล การสร้างข้อตกลงร่วมกันกับผู้ที่มีประโยชน์ร่วมกัน การจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวม ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด มีการจัดสถานที่ในการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ได้อย่างเหมาะสม บุคลากรให้ความสำคัญต่อการดำเนินการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และมีการจัดโครงสร้างการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ได้ยึดการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่มุ่งเน้นให้แต่ละสาขาวิชาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของทวิภาคี และสาขาวิชาอาหารและโภชนาการได้มีการจัดอาชีวศึกษาทวิภาคี โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการชั้นนำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีจำนวนผู้เรียนที่สนใจศึกษาต่อในสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงสภาพร ดาวเรือง (2560) ที่ได้กล่าวถึงอนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2569) ที่จะต้องอาศัยองค์ประกอบในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และผลการประเมินโครงการความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สถานประกอบการมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติของนักเรียน นักศึกษา สถานประกอบการได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาฯ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และสถานประกอบการมีการจัดเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และสร้างความเข้มแข็งในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการระดมทรัพยากรจากสถานประกอบการมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะ ก่อให้เกิดสมรรถนะอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้วงจรการบริหารแบบมีคุณภาพ PDCA เน้นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเองผ่านกระบวนการสอนแบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

3. ด้านกระบวนการ

ผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการฯ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และมีการประชุมวางแผนดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสาขาวิชาอาหารและโภชนาการได้มีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งยกระดับคุณภาพที่สูงขึ้น พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะฝีมือที่มีมาตรฐานสากล และผลการประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ (Process) ของโครงการตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการ โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการดำเนินการจัดประเมินผลระหว่างการทำนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สถานประกอบการมีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯ ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีสมรรถนะวิชาชีพตามความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการ ได้จัดทำไลน์กลุ่มเพื่อเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ มีการประชุมชี้แจง วางแผนการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตลอดจนมีการกำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรวิญญู ผาคำ และวิเชียร รุ้ยนิยง (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอน ควรมอบหมายให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ด้วยหลักสูตรที่มีการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนของสถานศึกษาและผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานตามมาตรฐานอาชีพของตนเอง รวมถึงจัดการฝึกอบรมพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานด้านการฝึกอาชีพให้แก่ครูในสถานประกอบการและครูในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการ

จัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงตรงตามมาตรฐานวิชาชีพของตนเอง และตามความต้องการของสถานประกอบการ

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ (ทล.บ.) ปีการศึกษา 2563 – 2564 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดหลักสูตรของผู้เรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ ในภาพรวมปีการศึกษา 2563 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.00 และปีการศึกษา 2564 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.36 ค่าของคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.36 และผลการประเมินด้านผลผลิตด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ โครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการประยุกต์ใช้ความรู้ไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการระหว่างการฝึกอาชีพหรือการฝึกประสบการณ์ และการจัดการเรียนการสอนภายใต้ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ทำให้ผู้เรียน มีทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้ดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning), การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning), การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning) และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่หลากหลายรูปแบบ สำหรับผลการประเมินด้านผลผลิต ด้านความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย โดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด โดยมีกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ กิจกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาฯ และกิจกรรมพัฒนาครู ทั้งนี้ อาจเนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน

ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชตรา สุวรรณษา (2563) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การวางแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ควบคุม กำกับ ติดตาม และปรับปรุงการทำงาน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการจัดทำ การนำหลักสูตรไปใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ การบันทึกและการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ การวางแผนการจัดหาทรัพยากร จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้บริการ และการปรับปรุงการให้บริการ การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ จัดผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ตรงตามความถนัดของสถานประกอบการ การจัดทำสื่อการเรียนการสอน การวางแผน การจัดหา การใช้ การตรวจสอบคุณภาพ และจัดระบบการให้บริการสื่อการเรียนการสอน ส่วนผลการประเมินด้านผลผลิตด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในอาชีพของสถานประกอบการที่มีต่อการประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ผลการประเมิน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด นักเรียน นักศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้ดีได้รับการยอมรับจากผู้มาใช้บริการ ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย มีการกำกับติดตามการฝึกงานฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และมีการจัดส่งครูผู้สอนสาขาวิชาอาหารและโภชนาการฝึกประสบการณ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในงานอาชีพในสถานประกอบการ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้เรียนได้รับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และได้รับการเอาใจใส่ดูแล การสอนงานจากเจ้าของอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ดีและได้รับการยอมรับจากผู้มาใช้บริการ และผลการประเมินด้านผลผลิต จากการสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน นักศึกษา ที่มีต่อการประเมินโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ผลการประเมิน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด นักเรียน นักศึกษา สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ มีความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานจริง ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงรายได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษามีรายได้ระหว่างเรียน และการจัดส่งนักเรียน นักศึกษาในความปกครองเข้าสู่การฝึกงานและฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเป็นการจัดอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ ผู้เรียนได้ฝึกอาชีพจากการปฏิบัติงานจริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีงานทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ รินทลิก และวิจิต แสงสว่าง (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัย

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

จากการประเมินการดำเนินงานโครงการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้ในการดำเนินงานในครั้งต่อไป ดังนี้

4.1.1 ควรจัดประชุมให้กับครูในสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อจะได้นำแนวทางการดำเนินงานไปใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

4.1.2 ควรจัดให้มีแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการที่มีมาตรฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในระดับสากล

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินครั้งต่อไป

4.2.1 ควรจัดให้มีการประเมินโครงการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

4.2.2 ควรจัดให้มีการประเมินโครงการพัฒนาบุคลากรครูเพื่อการรับรองสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- จงสภาพร ดาวเรือง. (2560). อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2569). วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2563). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 7(2). 314–325.

- พิรพล ไทยทอง. (2560). รายงานคุณภาพอาชีวศึกษาสู่เศรษฐกิจไทยแลนด์ 4.0. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 6(2), 635–646.
- รัชตรา สุวรรณษา. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม**, 39(3), 9–19.
- วชิรวิทย์ ผาคำ และวิเชียร รุ้ยยืนยง. (2564). แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม. **วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 11(3), 38-50.
- สุเมธ รินทลิก และวิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 10(3), 39-53.
- อดุลย์ ทวีกาญจน์. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 6(1), 235-247.
- Stufflebeam, D. L. (1983). **The CIPP model for program evaluation**. In. F.M George, S.S Michael & L.S. > Denial (Eds) *Evaluation model : Viewpoints on education and services Evaluation*. Hingham. Massachusetts : Kluwer-Nijhoff.

บทความวิชาการ

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย

Strategies for Creating Competitive Advantage in the Real Estate Business within the Special Economic Zones of Chiang Rai Province

ณัฏชา กันทะตอง^{1*} และวิกรม บุญนุ่น²

Natcha Kantadong^{1*} and Vikrom Boonnun²

¹นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งผา ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

อีเมล: natchaaaakantadong2025@gmail.com

²ประธานหลักสูตรดุขบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อีเมล: Krittamate2017@gmail.com

*Corresponding author: natchaaaakantadong2025@gmail.com

Received: 17 September 2023, Revised: 12 June 2026, Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาสภาพการลงทุน การสร้างกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งที่เป็นประตูการค้าของภาคเหนือกับ เมียนมา ลาวและจีน มีพื้นที่เป้าหมาย 3 อำเภอประกอบด้วย แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ปัจจุบันเป็นธุรกิจ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเงินซบเซาและวิกฤติการณ์ โควิด-19 ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจภาค อสังหาริมทรัพย์จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอด จึงต้องอาศัยกลยุทธ์หลักในการแก้ไขปัญหา ทำอย่างไรจะ สามารถขายสินค้าได้มากขึ้น

บทวิเคราะห์จากเอกสารพบว่า กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย มีด้วยกัน 2 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 คือกลยุทธ์การปรับตัว ผู้ประกอบการ ควรมีการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจในระยะยาว กลยุทธ์ที่ 2 คือกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทั้ง 2 กลยุทธ์มี 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ พัฒนาสินค้าบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ประเด็นที่ 2 ด้านราคา ส่วนประสมทาง

การตลาด ควรลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจสามารถคงกระแสเงินสดไว้ ประเด็นที่ 3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เปิดการจำหน่ายทั้งขายตรงและแบบมีตัวแทนจำหน่าย ประเด็นที่ 4 ด้านภาพลักษณ์ ส่งเสริมภาพลักษณ์การบริการ ผู้บริโภคสามารถจดจำชื่อธุรกิจของเราได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์, เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ, ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

Abstract

This study examines investment conditions and strategies for establishing a competitive advantage in the real estate sector within the Chiang Rai Special Economic Zone. It aims to evaluate the suitability of these strategies, given the zone's strategic location as a gateway connecting Northern Thailand with Myanmar, Laos, and China. The target area comprises three districts: Mae Sai, Chiang Saen, and Chiang Khong. Currently, businesses in this region are grappling with the impact of an economic slowdown and the COVID-19 crisis. Consequently, real estate businesses must adapt to survive, necessitating key strategies to address these challenges and boost sales.

An analysis of the documents reveals two strategies for establishing a competitive advantage in the real estate business within the Chiang Rai Special Economic Zone. The first is an adaptation strategy, wherein operators should formulate long-term business plans. The second is a strategy of adjusting approaches to align with changing circumstances. Both strategies encompass four key aspects: 1) Product: developing goods and services that align with consumer needs; 2) Price: reducing business operating costs to maintain cash flow; 3) Distribution Channels: implementing both direct sales and intermediary/agent-based sales; and 4) Image: enhancing the service image to ensure consumers remember the business name.

Keywords: Strategies, Special Economic Zones, business among real estates

1. บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศไทยและยังมีความเชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจด้านการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้า การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง การจ้างงานและยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจอีกหลายประเภท ผนวกกับสถานการณ์ในปัจจุบันจากที่มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZs) อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชายแดนสู่พื้นที่เศรษฐกิจใหม่และเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศ

เพื่อนบ้าน เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนแก้ปัญหาความมั่นคง (สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2564) ส่งผลให้นโยบายของรัฐบาลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงมีการมุ่งเน้นในการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการและผลผลิต (Demand and Supply) เป็นหลัก โดยรัฐบาลเองได้ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์ เช่น มาตรการด้านภาษี และให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ซื้อ มาตรการสินเชื่อร้อยละ 100 ให้แก่ข้าราชการ

การฟื้นฟูโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่มีปัญหาซึ่งก็เป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เข้าไปสานต่อเพื่อพัฒนาโครงการนำมาขายต่อได้ รวมทั้งการลดค่าธรรมเนียมการโอน การลดหย่อนภาษี และการปรับแก้ ผ่อนปรน กฎ ระเบียบและจูงใจให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์ในไทยมากขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์ อันนับเป็นโอกาสอันดีจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจซึ่งผู้ประกอบการในภาคอสังหาริมทรัพย์จะสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น และสภาวะการแข่งขันการเข้ามาแข่งขันของนักลงทุนต่างชาติ ผู้ประกอบการไทยในภาคอสังหาริมทรัพย์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการเพื่อรองรับกับการฟื้นตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีการแข่งขันกันสูง โดยสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้า และเสนอส่วนประสมทางการตลาดที่เป็นที่ต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด (สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2564) เช่นเดียวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครที่มีการปรับตัวอันเกิดจากสภาพปัญหาโควิด 19 ส่งผลให้การทำธุรกิจแบบใหม่จำต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (ทั้งในแง่ของระบบคมนาคมและสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ) ทำให้เกิดกิจกรรมทางธุรกิจการส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แบบใหม่ตามมาคือการวิเคราะห์อุปทานแบบใหม่รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป (Restmetalk, 2564)

รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งผลักดันการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ในพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา หนองคาย เชียงราย นครพนม กาญจนบุรี และนราธิวาส โดยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ บริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยรัฐบาลมีมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ สามารถขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ เช่น การให้สิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ ควบคู่กับการรองรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อดึงดูดนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติให้เข้าไปลงทุน โดยมูลค่าการค้าชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านข้างต้นทั้ง 4 ประเทศ ที่ผ่านมามีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าเฉลี่ยต่อปีประมาณ 900,000 ล้านบาท และน่าจะมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น (สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2564) ส่งผลต่อการทำธุรกิจในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดเชียงรายถูกกำหนดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในปี พ.ศ.2558 เนื่องจากมีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งที่เป็นประตูการค้าของภาคเหนือกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาชนจีน มีพื้นที่เป้าหมาย 3 อำเภอประกอบด้วย แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ โดยมีอำเภอแม่สาย เป็นเมืองการค้าชายแดน GMS (GMS Trading City) เมืองแห่งการท่องเที่ยว เป็นศูนย์บริการทางการค้าและการลงทุน อำเภอเชียงแสนเป็นเมืองแห่งมรดกชาติ (GMS Port City) เมืองศูนย์การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเส้นทางแม่น้ำโขงและท่าเทียบเรือนานาชาติ อำเภอเชียงของเป็นเมืองโลจิสติกส์และบริการขนส่ง (Logistic City) และเมืองผ่านสำหรับนักท่องเที่ยว (ศูนย์การบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS), 2566) โดยจะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบด้านที่ตั้งและมีศักยภาพเป็นฐานการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยในปัจจุบันพบว่า มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายมีมูลค่า 164.45 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.73 ของมูลค่าการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด อำเภอแม่สายมีมูลค่าทุนจดทะเบียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54 รองมาได้แก่ อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ คิดเป็นร้อยละ 32 และ 14 ตามลำดับ (สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2564) จากข้อมูลการลงทุนข้างต้น จะเห็นว่า การลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันมีมูลค่าการลงทุนที่สูงมากขึ้น และได้ส่งผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจของธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วน เป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาธุรกิจให้เจริญเติบโตเหมาะสมกับการแข่งขันในห่วงโซ่มูลค่าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งกรอบความร่วมมืออาเซียนและแม่โขง-ล้านช้าง เป็นต้น

จากสภาพโอกาสและความต้องการในการพัฒนาทางธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงราย ผู้เขียนในฐานะนักอสังหาริมทรัพย์จึงมีความต้องการนำเสนอกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ต่อการลงทุนของผู้ประกอบการและนักลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตได้ โดยในบทความวิชาการนี้จะมีหัวข้อที่น่าสนใจและนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ดังข้อหัวต่อไปนี้

2. ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีความสำคัญต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน เป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ในระบบเศรษฐกิจจากธุรกิจหลายประเภท อาทิเช่น บ้านอยู่อาศัย อาคารชุด อพาร์ทเมนต์ หอพัก โรงแรม และอาคารรูปแบบต่าง ๆ สิ่งปลูกสร้างทางการพาณิชย์และอุตสาหกรรม เป็นต้นก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจหนึ่งที่น่าลงทุนเป็นอย่างยิ่ง มีผู้ลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก การปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินจึงขาดความระมัดระวัง มีเพียงแต่

หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดิน และเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ประกอบกับเป็นช่วงที่ประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงิน จึงทำให้เงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำไหลเข้ามาในประเทศจำนวนมาก ในขณะที่รัฐบาลมีนโยบายคงอัตราแลกเปลี่ยนคงที่จึงเป็นแรงจูงใจให้มีการนำเงินทุนเข้าจากต่างประเทศ เพื่อแสวงหารายได้จากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยและการลงทุนในธุรกิจ ทำให้มีการลงทุนทั้งภาคการผลิตและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เกินความต้องการ ส่งผลให้ยอดขายตกต่ำลง

เป็นที่ทราบกันว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจที่สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้ลงทุน จนในบางครั้งถูกมองว่าเป็นธุรกิจของคนรวย เนื่องจากการลงทุนที่ต้องใช้เม็ดเงินมหาศาล และมีข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงอีกนับไม่ถ้วน แต่ด้วยความเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ซึ่งหลายคนมองว่ายังใคร่คนเราก็กต้องบริโภคปัจจัยเหล่านี้ไม่ว่าเศรษฐกิจจะดำเนินไปในทิศทางใดก็ตาม โดยทั่วไปแล้วการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีหลายรูปแบบทั้งการลงทุนทางตรงและทางอ้อม ในช่วงก่อนวิกฤติทางเศรษฐกิจผู้บริโภคมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการซื้อขายมีการเปลี่ยนมือค่อนข้างสูง เกิดการเก็งกำไรจากการถือครองทรัพย์สิน ทำให้ราคาสูงขึ้น ต่อมาเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศไทย ส่งผลทำให้ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันทั่วทั้ง ทำให้ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต้องเกิดภาวะซบเซาและซบเซาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการด้านอสังหาริมทรัพย์บางส่วนได้อาศัยการนำทรัพย์สินของสถาบันการเงินมาทำการประมูลขาย ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวถูกนำมาปรับโครงสร้างหนี้และถูกนำออกขายอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสถาบันการเงินต่างๆที่ยังดำเนินการอยู่ได้นำเอาหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL (Non Performing Loan) ที่มีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วนำออกขายทอดตลาด ทำให้ปริมาณที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ในตลาดอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนมากเกินความต้องการซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจไทยชะลอตัว เนื่องจากธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงและส่งผลกระทบในวงกว้างกับธุรกิจอื่น ๆ อาทิเช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจโลจิสติกส์ ธุรกิจธนาคาร วิศวกรรม สถาปนิก เป็นต้น (พงศธร เชื้อวกุล, 2562)

จากสถานการณ์ โควิด-19 ส่งผลให้ยอดขายอสังหาริมทรัพย์ในภาพรวมลดลงอย่างเห็นได้ชัด นักลงทุนอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ จึงเร่งยอดขาย โดยการนำเอาอสังหาริมทรัพย์ที่สร้างเสร็จพร้อมอยู่มาลดราคาต่ำกว่า 50-70% เพื่อการส่งเสริมการตลาดพร้อมโปรโมชั่นและของแถม ดังนั้น เมื่อราคาอสังหาริมทรัพย์สร้างใหม่ถูกลดระดับลงมา จึงเกิดผลกระทบอย่างมากต่อกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่สร้างขึ้นมาก่อนหรือกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มือสอง ต้องแบกรับต้นทุนในการบำรุงรักษาอสังหาริมทรัพย์ให้คงสภาพ รวมถึงภาระภาษีที่ดินที่เพิ่มขึ้นด้วย (มงคล อัสวดีลฤทธิ และวรุณ เจตจำเริญชัย, 2564)

ถึงแม้ในตลาดอสังหาริมทรัพย์จะมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก แต่มูลค่าการซื้อขายภายในประเทศก็ยังมีอัตราลดลง ปริมาณการก่อสร้างในแต่ละปีเพิ่มขึ้นมากเท่าใดก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้ง

ปริมาณความต้องการของผู้ซื้อยังคงมีมากขึ้น และยังเพิ่มรูปแบบความหลากหลายของส่วนประกอบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด เช่น ทำเลที่ตั้ง ระบบคมนาคม สาธารณูปโภคต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการนำมาใช้ในการแข่งขัน ด้วยการหาแนวทางการลดต้นทุน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนถึงการปรับทรัพย์สินใหม่ ให้ได้ราคาที่เหมาะสม ตามกำลังซื้อที่แท้จริงของคนในทำเลที่ตั้งนั้น ๆ ทำให้กลยุทธ์หรือรูปแบบการแข่งขันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จากการศึกษา ผลกระทบที่เกิดจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ คือ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน เป็นปัจจัยหลักที่สามารถนำไปสู่การเลิก และปิดกิจการได้ โดยเกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ 1) วิกฤตทางการตลาด เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจทำให้ความเชื่อมั่นและกำลังซื้อลดลงและทำให้ราคาทรัพย์สินมีมูลค่าลดลงด้วย 2) วิกฤตทางการเงิน เนื่องจากสถาบันทางการเงินจะชะลอและลดการสนับสนุนเงินกู้ อาจจะต้องมีการหยุดการดำเนินการลงทุนในกิจการ เนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียน ดังนั้น ในเมื่อปริมาณทรัพย์สินในตลาดอสังหาริมทรัพย์ยังมีจำนวนมาก เพื่อเป็นการลดต้นทุนและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรนำทรัพย์สินที่มีอยู่มาปรับเป็นทรัพย์สินใหม่ กำหนดราคาในอัตราที่เหมาะสม เพิ่มรูปแบบความหลากหลายของทรัพย์สินให้มีความทันสมัย จะทำให้ผู้ซื้อและผู้ที่มีรายได้ในระดับปานกลางมีความสนใจสามารถตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ได้ โดยที่ผู้ขายแทบจะไม่ได้ลงทุนอะไรเลย ด้วยภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ผสมกับอัตราการลงทุนที่ลดลง เนื่องจากมีปัจจัยลบหลายด้าน ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ และการเมือง รวมถึงเรื่องของหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจกระทบกับความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เองก็ได้รับผลกระทบไม่น้อย ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงต้องปรับกลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภคให้เร็วขึ้น ดังนี้ กลยุทธ์การเติบโต (Growth Strategy) กลยุทธ์แบบหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจและกลยุทธ์แบบมุ่งเน้นและสร้างความแตกต่าง (Differentiation Focus) รวมถึงการร่วมมือกับพันธมิตรทางการค้ากับบริษัทอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มทางเลือกทางธุรกิจและการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและรายได้ จะเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่างก็หากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเข้ามาปรับใช้กับธุรกิจ เพื่อให้เกิดการเติบโตและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

บทวิเคราะห์จากเอกสารพบว่า กลยุทธ์ในการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย ซึ่งทำการวิเคราะห์ตามลักษณะสภาวะการณ์ในปัจจุบัน ดังนี้

ประเด็นที่ 1 กลยุทธ์การปรับตัว

สำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย เป็นเขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการ

ในการดำเนินการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากการค้าขายชายแดนมีความเติบโต มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และมีฐานการผลิตในอุตสาหกรรมและการค้ารองรับอยู่แล้ว ส่งผลให้กลายเป็นธุรกิจต่อเนื่องจากภาคอุตสาหกรรมและการค้าชายแดนในพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนให้มีความต้องการมากขึ้น เช่น ภาคธุรกิจที่อยู่อาศัย วัสดุก่อสร้าง กิจการพลังงาน สื่อสารไร้สาย การบริการขนส่ง การค้าส่งค้าปลีกของสินค้าอุปโภคบริโภค การบริการด้านการเงินทั้งกับผู้ประกอบการฝั่งไทยและฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน บริการด้านสาธารณสุข ความงาม การบริการด้านการศึกษา โดยเฉพาะการอบรมแรงงานให้มีฝีมือ และการบริการด้านความปลอดภัย และเมื่อส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน จึงเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักลงทุนยังคงสนใจมองหาโอกาสเข้าไปลงทุน และเป็นปัจจัยหนุนให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวตาม (ถึงแม้ว่าภาครัฐประกาศว่าจะเลือกใช้ที่ดินของราชพัสดุ ไม่ใช่ที่ดินของเอกชน มีผลให้จำนวนการซื้อที่ดินชะลอตัวลง ส่วนราคาที่ดินก็ทรงตัวมากขึ้น แต่ไม่ได้ลดลง) โดยวิธีการที่จะดึงดูดให้นักลงทุนนำเม็ดเงินเข้ามาลงทุนให้มากที่สุดนับตั้งแต่ต้นคือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและสร้างปัจจัยจูงใจให้มีการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการลงทุนที่มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับสวัสดิการสังคมของประเทศโดยรวมเพื่อส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และปัจจัยดัชนีราคาที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ปัจจุบันเศรษฐกิจมีพลวัตสูง ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งด้วยสถานการณ์ทางการเมือง การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ และการปรับตัวของปัจจัยทางสังคม ส่งผลให้ธุรกิจขนาดเล็ก กลางและใหญ่ต่างต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนแผนการตลาดเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย ควรมีการปรับเปลี่ยน ดังนี้

1. การปรับแผนทางการตลาดใหม่ ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจ โดยการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจขาย โอนกรรมสิทธิ์ให้เร็วขึ้น เปลี่ยนสินทรัพย์ให้เป็นเงินสด เพื่อให้มีเงินทุนสำรองหรือเงินสดเข้ามาหมุนเวียน เนื่องจากมีมาตรการล็อกดาวน์ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวและเกิดการหดตัวของกำลังซื้อทั้งในและต่างประเทศ ทำให้การตัดสินใจซื้อลดลง ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอสังหาริมทรัพย์ ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้ เกิดสินค้าคงค้าง ขาดสภาพคล่อง รวมถึงการทำงานที่ไม่คล่องตัวเหมือนเดิม ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในรูปแบบเดิมได้ อีกทั้งความต้องการของลูกค้าที่ได้มีการ

เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ สินค้ารูปแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมด จึงควรมีการปรับ ลดความเสี่ยง ในการลงทุนใหม่ในภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี ทอยยสร้างเฉพาะส่วน ตลอดจนถึงการสร้างความเชื่อมั่นและ สร้างภาพลักษณ์ รักษาฐานลูกค้าเดิม เพื่อสร้างฐานลูกค้าใหม่ จัดทำการตลาดที่เร่งให้เกิดการตัดสินใจ เร่งระบายอสังหาริมทรัพย์ที่ถืออยู่ออกไปให้เร็วที่สุด รวมถึงการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมการทำธุรกิจ ควรเป็นพื้นที่ใกล้การคมนาคมขนส่ง โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า หรืออยู่ในพื้นที่ ที่เอื้อต่อการเดินทางไปทำงานและใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2. เพิ่มช่องทางการขายและการลดต้นทุนการประชาสัมพันธ์ การเพิ่มผลกำไรให้ได้เพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่แค่เพียงการประชาสัมพันธ์สินค้าให้คนสนใจเท่านั้น แต่การลดต้นทุนก็มีส่วนสำคัญในการช่วยเพิ่มกำไร สุทธิให้กับนักลงทุนเช่น การหาแหล่งต้นทุนต่ำ หาโอกาสในการรวบรวมและเข้าซื้อกิจการ สร้างพันธมิตร ทางการค้า เพิ่มช่องทางการขายผ่านอินเทอร์เน็ต ออนไลน์ เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานของพนักงานแทน และทำการประชาสัมพันธ์สินค้าให้ตรงกับกลุ่มความต้องการที่เฉพาะเจาะจง เพื่อลดต้นทุนการ ประชาสัมพันธ์ เช่น การเพิ่มช่องทางการขายโดยร่วมกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ในการลดอัตรา ดอกเบี้ยในการผ่อนชำระ หรือการให้ส่วนลดในการแนะนำ เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย มีเขตการค้าชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 3 ประเทศ และมีแนวโน้มการเติบโตมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบด้านที่ตั้ง และมีศักยภาพเป็นฐานการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ธุรกิจภาคอสังหาริมทรัพย์ จึงควรมีการใช้กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1.การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน (Cost leadership) การดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ ให้มีต้นทุน ต่ำสุด รักษาผลกำไร เพื่อที่จะนำเสนอราคาของสินค้าและบริการที่ต่ำกว่าคู่แข่งและมุ่งไปสู่ลูกค้ากลุ่มใหญ่ ในตลาดเป้าหมาย ปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุน ได้แก่ การผลิตสินค้าจำนวนมากทำให้อัตราต้นทุนต่อหน่วย ลดลง เช่น วัตถุดิบ แรงงาน ปัจจัยการผลิต เป็นต้น การสร้างอำนาจในการต่อรอง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของ ความหลากหลาย การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของบริการที่มอบให้ลูกค้า คุณภาพของสินค้าและลักษณะ การดำเนินการที่มากขึ้นหรือลดลง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นต้น นอกจากนี้ ควรหยุดการดำเนินโครงการชั่วคราว ผู้ประกอบการควรมีรูปแบบในการ หยุดพักชั่วคราวโดยใช้วิธี 1) ระวัง การซื้อขาย 2) ระวังการลงทุน 3) ระวังการเปิดโครงการใหม่ เพื่อรอดูทิศทางเศรษฐกิจว่าจะไปในทิศทาง ไหน โดยใช้วิธี 1) การหยุดเพื่อรอดูทิศทางของเศรษฐกิจ 2) การหยุดเพื่อรอดูทิศทางการเมือง 3) การหยุด เพื่อรอดูทิศทางทางสังคม ในขณะที่รอดูทิศทางก็ไม่ควรมีการลงทุนเพิ่ม สร้างผลกำไรตอบแทนให้เร็วที่สุด อสังหาริมทรัพย์มีรูปแบบการลดการลงทุน 3 วิธี ได้แก่ 1) ไม่ซื้อที่ดินเพิ่ม 2) ไม่ขยายกิจการเพิ่มและ

3) ดำเนินการตามคำสั่งซื้อพยายามเร่งระบายสินค้าคงค้างให้มากที่สุด เสนอราคาในอัตราที่ต่ำ เพื่อสร้างสภาพคล่องและลดความเสี่ยงของการดำเนินงาน

2.การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ควรสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการที่ให้ความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ การเพิ่มคุณค่า ความคาดหวังจากการแลกเปลี่ยนสินค้ากับเงินที่ลูกค้าจะต้องจ่ายออกไป คุณภาพของสินค้าและบริการควรมีการปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การเพิ่มนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าสามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันให้ขยายขอบเขตของธุรกิจให้กว้างขึ้น เช่น อสังหาริมทรัพย์ประเภทบ้านจัดสรร เพิ่มความปลอดภัยของลูกค้าโดยการเพิ่มนวัตกรรมประตูรีโมทเพื่อป้องกันอันตรายเมื่อลงจากรถ หรือการจัดโปรโมชั่นอยู่ปีนี้จ่ายปีหน้า เพื่อเร่งให้เกิดการตัดสินใจ

3.การมุ่งเฉพาะกลุ่ม (Focus) เป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม เป็นกลวิธีการบริหารแบบเชิงรุก ซึ่งปัจจุบันควรเน้นไปที่กลุ่มวัยทำงานที่มีรายได้ประจำ เช่น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ทหาร ตำรวจ ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจมากเท่าที่ควร เนื่องจากมีสวัสดิการหลายอย่างที่เข้ามาช่วยเหลือจากสินเชื่อกาชากร มีความสามารถในการชดเชยหรือการขอสินเชื่อจากธนาคารหรือสถาบันการเงินได้ ซึ่งก็เป็นไปตามที่อาชีวะ มาลัย (2558) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ชายทอดตลาดของลูกค้าของบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด สาขาเชียงใหม่ พบว่าแนวโน้มของกลุ่มเริ่มต้นในวัยทำงาน ยังมีเงินออมหรือทุนเรื่องที่อยู่อาศัยหรือเพื่อการลงทุนยังไม่มากพอ จึงให้ความสนใจประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้ทุนไม่สูงมากนัก โดยเน้นการอยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการเข้าถึงสาธารณูปโภคอื่น ๆ หรืออยู่ในพื้นที่ที่เอื้อต่อการเดินทางไปทำงานและใช้ชีวิตประจำวันและจะเลือกที่อยู่อาศัยในระดับที่สอดคล้องกับงบประมาณที่มีความสามารถหรือกำลังซื้อของตน หมายรวมถึงความสามารถในการชดเชยและการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่าง ๆ จะเห็นว่า ด้านราคาซื้อขายของอสังหาริมทรัพย์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมากที่สุดโดยเมื่อราคาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ลดลง รายได้ต่อเดือนของผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้โอกาสในการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

จากทั้งสองกลยุทธ์นำไปสู่ประเด็นการพัฒนาเพื่อการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอยู่เหนือคู่แข่ง ได้แก่

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ เน้นการสร้างเร็ว ขายเร็ว เพื่อลดความเสี่ยงจากผลกระทบจากเศรษฐกิจ เพราะด้วยหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นี้โดยตรงทั้งปัญหาหนี้ครัวเรือน ค่าแรงขั้นต่ำ หรือมีผู้ประกอบการในตลาดหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เกิดการแข่งขันทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อย การพัฒนาทรัพย์สินที่ไม่มากจนเกินกำลัง เป็นข้อดีที่ทำให้

ผู้ประกอบการนักลงทุนปรับตัวได้ทัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้นักลงทุนอสังหาริมทรัพย์รายเล็กสามารถเติบโตอย่างมั่นคงได้ในธุรกิจนี้ต่อไป ดังนั้นกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างจะสามารถตอบสนองความต้องการได้มากยิ่งขึ้น เพราะเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย หากการค้าขายชายแดนในพื้นที่เหล่านี้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักลงทุนสนใจมองหาโอกาสเข้าไปลงทุน และเป็นปัจจัยหนุนให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวตามไปอีกด้วย ทำให้มีโอกาสที่จะต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของธุรกิจให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงอาจจะใช้ช่องทางการขยายการลงทุนของนักลงทุนมากำหนดผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการที่แตกต่างจากบริษัทอื่น ๆ เช่น ตั้งอยู่ไกลจากเขตโรงงานอุตสาหกรรม แต่สามารถมีเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ สะดวกสบาย

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ด้านราคา ส่วนประสมทางการตลาด ราคาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการลงทุนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย การที่โครงการตั้งอยู่บนแหล่งชุมชนมีเส้นทางการเดินทางไปมาสะดวก มีสาธารณูปโภครองรับย่อมเป็นทำเลที่มีราคาค่อนข้างสูง ฉะนั้นแล้วการตั้งราคาที่มีความเหมาะสมกับทำเลที่ตั้ง ก็อาจจะทำให้ลูกค้าสามารถตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้น เพราะส่วนใหญ่แล้วลูกค้าจะให้น้ำหนักการตัดสินใจในด้านราคาเหมาะสมกับทำเลที่ตั้งค่อนข้างมาก มีการจัดจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ มุ่งเน้นจุดสนใจด้านการตลาด การมอบสิทธิพิเศษ เช่น การให้ส่วนลดเป็นเงินสด การอยู่ก่อนผ่อนที่หลัง ผลิตบ้านคุณภาพราคาไม่แพง เป็นต้น

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ต้องมีการออกแบบให้ครอบคลุม เพื่อให้ลูกค้าและนักลงทุนสามารถเข้าถึงเราได้มากกว่าคู่แข่ง เช่น การจัดทำเว็บไซต์ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารการตลาดอื่น ๆ เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ รวมถึงการแนะนำแบบปากต่อปาก ซึ่งจะทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้เป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ด้านภาพลักษณ์ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความทันสมัย ความโดดเด่น มีสไตล์ และความไว้วางใจในการมอบสิ่งที่มีคุณภาพให้กับลูกค้า

3. บทสรุป

กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย กลยุทธ์การปรับตัวเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่และภาวะเศรษฐกิจขณะนี้มากที่สุด เนื่องจาก ทุกประเทศที่ไทยมีอาณาเขตติดต่อกันก็ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกและวิกฤติการณ์โควิด-19 ซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนด้วยเช่นกัน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเน้นการปรับแผนทางการตลาดใหม่ ซึ่งต้องคำนึงถึงยอดขายและการรักษาค่ากำไร เร่งระบายสินทรัพย์คงค้างให้มากที่สุด เพื่อสร้าง

สภาพคล่องและลดความเสี่ยงของการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังต้องมีการเพิ่มขึ้นของรูปแบบการตลาด เพิ่มช่องทางการขายและการลดต้นทุนการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงในช่องทางออนไลน์ รวมถึงการปรับรูปแบบสินค้าใหม่ตามความต้องการที่เปลี่ยนไป รองลงมา กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย มีเขตการค้าชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 3 ประเทศ และมีแนวโน้มการเติบโตมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็ต้องมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์การเมืองและสังคมภายในประเทศด้วย บางครั้งต้องพบกับการขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์จะต้องเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน (Cost leadership) 2) การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) และ 3) การมุ่งเฉพาะกลุ่ม (Focus) การพัฒนาเพื่อการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอยู่เหนือคู่แข่ง ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ เน้นการสร้างเร็ว ขายเร็ว เพื่อลดความเสี่ยงจากผลกระทบจากเศรษฐกิจ 2) ด้านราคา ส่วนประสมทางการตลาด การตั้งราคาที่มีความเหมาะสมกับทำเลที่ตั้ง มีการจัดจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ มุ่งเน้นจุดสนใจด้านการตลาด การมอบสิทธิพิเศษ 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ต้องมีการออกแบบให้ครอบคลุม เพื่อให้ลูกค้าและนักลงทุนสามารถเข้าถึงเราให้มากกว่าคู่แข่ง 4) ด้านภาพลักษณ์ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ น่าจดจำ นำความทันสมัย ความโดดเด่น มีสไตล์และความไว้วางใจในการมอบสิ่งที่มีคุณภาพให้กับลูกค้า

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ยังคงมีช่องว่างสำหรับการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่อาจจะมีตัวปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เพราะต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และแก้ไขกลยุทธ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุด เพื่อจะได้ดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นักลงทุนต้องวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และกลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน กำหนดแผนเดินหน้ถอยหลัง มีแผน A แผน B หรือแผนสำรอง หรือรูปแบบการแข่งขันให้มีการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาอยู่ตลอด เพื่อจะได้เตรียมพร้อมรับมือรูปแบบการแข่งขันในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่อาจจะมีการพัฒนาขึ้นในอนาคตอย่างรวดเร็ว

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

บทวิเคราะห์กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

4.1.1 สามารถนำไปใช้วางแผนการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ล่วงหน้าในอนาคตเพื่อรับมือกระแสธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4.1.2 สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเด็นที่ประสบปัญหาคลายคลึงกัน

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ควรศึกษาช่องว่างสำหรับการทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่อาจจะมีตัวปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจเพิ่มเติม

4.2.2 ควรศึกษาข้อมูลรูปแบบการแข่งขันในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากกระแสธุรกิจมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

พงศธร เชี่ยวกุล. (2562). การตัดสินใจลงทุนในที่ดินเพื่อนำไปพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัยตามแนวรถไฟฟ้าภายใต้ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มงคล อัสวดีลฤทธิ และวรุณ เจตจำเรณูชัย. (2564). ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อกลยุทธ์การตลาดอสังหาริมทรัพย์มือสอง. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์การบริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS). (2564). เขตเศรษฐกิจพิเศษ. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 25, 2564, จาก <https://crsez-oss.com>.

สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2564). เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 27, 2564, จาก <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=1844>.

อาชีวิศร์ มาลัย. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ขายทอดตลาดของลูกค้าของบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด สาขาเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Restmetalk. (2564). เน็กซ์ซี ตลาดอสังหาริมทรัพย์ปรับตัวมากที่สุดในรอบ 10 ปี ทั้งตลาดที่อยู่อาศัยและตลาดพื้นที่พาณิชย์กรรมแนะผู้ประกอบการต้องคิดแบบใหม่เพื่อรองรับไลฟ์สไตล์ที่เปลี่ยนไป เผยธุรกิจให้เช่าพื้นที่เพื่อทำ Data Center จะเป็นธุรกิจอนาคตที่มาแรง. ค้นเมื่อ มีนาคม 19, 2564, จาก <http://www.restmetalk.com/17260687/nexus-property-market>.

บทความวิชาการ

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

The Development of career skills for students with learning disabilities

ณัฐนันท์ สิกิวัฒน์^{1*} และประกอบ ใจมัน²

Nutdanan Sikhiwat^{1*} and Prakob Jaiman²

¹นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: Nutdanan679@gmail.com

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: prakob_jai@nstru.ac.th

*Corresponding author: Nutdanan679@gmail.com

Received: 28 February 2023, Revised: 15 June 2026, Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในปัจจุบัน ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกกลุ่ม สามารถพัฒนาให้เรียนรู้เทียบเท่ากับเด็กปกติ มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวนมาก ที่พบปัญหาการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ให้โตขึ้นแล้วสามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเด็กทั่วไป การพัฒนาทักษะอาชีพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นการช่วยให้เด็กมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีกว้างไกลไปได้ทั่วโลก อาชีพก็เพิ่มมากขึ้น การติดต่อสื่อสารก็รวดเร็วทันใจ ปัญหาส่วนใหญ่ของเด็กคือ ขาดการยอมรับ ตัวเด็กคิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น อาจจะเนื่องด้วยสภาพแวดล้อมหรือวิธีปฏิบัติต่อคนอื่นที่ส่งผลต่อตัวเด็ก เราไม่สามารถห้ามวิธีการปฏิบัติของคนอื่นที่มีต่อเด็กได้ แต่เราสามารถสร้างให้เด็กมีความภูมิใจต่อตัวเองได้โดยเริ่มจากโรงเรียนผ่านความร่วมมือของผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าในด้านแก้ปัญหา เพราะเด็กเหล่านี้มีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย จึงต้องมีการสร้างความมั่นใจต่อตัวเองว่าพวกเขาก็เหมือนคนอื่นมีความสามารถเหมือนกัน ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อเติบโตไปสามารถสร้างอาชีพเลี้ยงตัวเอง ครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะอาชีพ, ความบกพร่องทางการเรียนรู้

Abstract

This article presents the development of career skills for students with learning disabilities. At present, the government through the Ministry of Education gives importance to children with special needs in every group. Developing vocational skills for children with learning disabilities helps equip them with the means to support themselves and their families. This is particularly relevant in today's world, where technology has expanded globally, creating a wider range of career opportunities and enabling rapid communication. A major challenge these children face is a lack of acceptance; they often perceive themselves as inferior to others—a mindset that may stem from their environment or the way others treat them. While we cannot control how others treat these children, we can focus on fostering their skills and self-reliance. However, we can foster a sense of self-pride in these children by starting at school, through the collaboration of parents and classmates. This approach is valuable for addressing the issue, as these children often harbor negative self-images—viewing themselves as different from their peers, incapable of learning, or unintelligent, and suffering from feelings of inferiority. It is therefore essential to build their confidence and help them realize that they are just like everyone else and possess their own capabilities. It enables children to develop knowledge and live happily within society, ultimately growing up to build a career that supports themselves and their families while continuing to live a happy life in the community.

Keywords: Development, Career Skills, learning disabilities

1. บทนำ

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับรัฐบาลสหพันธรัฐเยอรมนี จัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO World Conference on Education for Sustainable Development : ESD) ในรูปแบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2564 มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย รัฐมนตรีศึกษาและรองรัฐมนตรีกว่า 80 ท่าน และ ผู้ปฏิบัติงานด้านการกำหนดนโยบายการศึกษา และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ผู้แทนหน่วยงานภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวนกว่า 2,500 คน จากทุกภูมิภาคทั่วโลก ที่ประชุมได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของโลก โดยให้การรับรอง

Berlin Declaration on Education for Sustainable Development (ESD) หรือปฏิญญาเบอร์ลินว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเรียกร้องให้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) เป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568 ปฏิญญาเบอร์ลินว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้สรุปนโยบายต่างๆ เพื่อปฏิรูปการเรียนการสอน การฝึกอบรม และความเป็นพลเมือง อีกทั้งยังเน้นย้ำความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) โดยเน้นที่ทักษะทางปัญญา การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ทักษะการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา การสร้างความยืดหยุ่นฟื้นตัวให้ผู้เรียน

ในการประชุม แต่ละประเทศได้นำเสนอแผนบูรณาการ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) ในระบบการศึกษา Anja Karliczek รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและการวิจัยแห่งสหพันธ์เยอรมนี กล่าวว่า 18 ประเทศในสหภาพยุโรปจะดำเนินการตามกรอบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับปี 2030 (Education for Sustainable Development for 2030 framework) และเน้นย้ำว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ทุกเป้าหมาย (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา มุ่งเน้นสร้างหลักประกันว่าเด็กทั้งชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงการฝึกอบรมทักษะอาชีพในราคาที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกัน ขจัดความไม่เสมอภาคทางเพศและความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนบรรลุการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างถ้วนหน้า (UNESCO, 2017) สอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ประกอบด้วยการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน 1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3. มีงานทำ มีอาชีพ 4. เป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะด้านที่ 3 มีงานทำ มีอาชีพ ประกอบด้วย 1.การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็ก และเยาวชน รักงาน สู้งาน ทำผลงานสำเร็จ 2. การฝึกฝนอบรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน ทำงานเป็นและมีงานทำในที่สุด 3. ต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำจนสามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัว

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) เป็นการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชเด็กชื่อ “Specific Learning Disorder” (ตามเกณฑ์ DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน) หรือ “Specific developmental disorders of scholastic skills” ตามเกณฑ์ ICD-10 ขององค์การอนามัยโลก รหัส F81) แอลดี มีความหมายแตกต่างกันในแต่ละวงการและแต่ละประเทศในวงการศึกษามาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Learning Disabilities” ซึ่งในกฎหมายการศึกษาสำหรับผู้พิการของสหรัฐอเมริกาให้คำจำกัดความไว้ว่า

“ความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือ การเขียน ซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิดการพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์” แต่ไม่ครอบคลุมในกลุ่มที่เป็นผลของความพิการทางตา หู การเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาทางอารมณ์ หรือเกิดจากความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความหมายครอบคลุมไปถึง ข้อจำกัดในการรับรู้ การบาดเจ็บทางสมอง ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กระทบต่อการอ่าน การสะกดคำ และการจำแนกเสียง (Dyslexia) และภาวะสูญเสียความสามารถในการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายหลัง (Aphasia) ประเทศในโซนยุโรปบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร ใช้คำว่า “Learning Disabilities” มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่า โดยรวมถึงกลุ่มผู้บกพร่องทางสติปัญญา และความบกพร่องทางพัฒนาการอื่น ๆ ด้วย ซึ่งคนละความหมายกับในสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศแคนาดา ใช้ในความหมายเดียวกันกับในสหรัฐอเมริกา (ทวิศักดิ์ สิริรัตนเลขา, 2566) ในขณะที่ประเทศไทยความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือแอลดี จัดเป็นผู้พิการประเภท 6 “ความพิการทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง “การที่บุคคลมีข้อจำกัด ในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือ กระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา” แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจว่าจะจดทะเบียนคนพิการ เพื่อขอใช้สิทธิต่าง ๆ หรือไม่ ไม่ใช่ภาคบังคับ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555) และจัดเป็นผู้พิการประเภท “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ในวงการแพทย์ แอลดีเป็นความบกพร่องรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีเกณฑ์การวินิจฉัยโรค ชัดเจน คือ มีทักษะเฉพาะที่ใช้ในการเรียน ด้านการอ่าน การเขียน หรือคณิตศาสตร์ ไม่เหมาะสมกับระดับอายุ โดยไม่ได้เกิดจากความผิดปกติอื่น หรือขาดโอกาสทางการศึกษา และส่งผลกระทบต่อผลการศึกษาหรือกิจกรรม ในชีวิตประจำวัน

โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) แบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก โดยมีความบกพร่อง ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ดังนี้ 1) ความบกพร่องทางการอ่าน (impairment in reading) คือ เด็กที่ อ่านหนังสือไม่ออกเลย หรืออ่านหนังสือได้ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น จดจำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ไม่แม่นยำ แยกแยะพยัญชนะที่คล้ายกันไม่ออก เช่น ก-ค-ก, พ-ฟ, ม-น สะกดไม่ถูก อ่านตกหล่น อ่านทีละตัวอักษรได้ แต่ผสมคำไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่เด็กดูมีความฉลาดรอบรู้ในด้านอื่น ๆ ถ้ามีใครเล่าเรื่องให้ฟังจะเข้าใจดี จำได้ การเรียนรู้

จากการเห็นภาพและการฟังจะทำได้ดี แต่ถ้าให้อ่านเองจะไม่ค่อยรู้เรื่อง อ่านตะกุกตะกัก จับใจความไม่ได้ มีข้อจำกัดในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ 2) ความบกพร่องทางการเขียน (impairment in written expression) คือเด็กที่มีปัญหาในด้านการเขียนหนังสือ ตั้งแต่เขียนหนังสือไม่ได้เลย เขียนตกหล่น สลับตำแหน่ง หรือ ผิดตำแหน่ง สลับด้านแบบสองกระแຈก หัวเข้าหัวออกสับสน เช่น ด-ค พ-ผ ถ-ภ ผันวรรณยุกต์ไม่ถูก วางสระไม่ถูก ตำแหน่ง เขียนไม่เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ใช้คำเชื่อมไม่ถูกต้อง เว้นวรรคตอนหรือย่อหน้าไม่ถูกต้อง จนทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ถูกต้องเด็กมีข้อจำกัดในการถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนหนังสือ มักทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไปจากสิ่งที่ต้องการสื่อสาร และไม่สามารถเขียนหนังสือได้ถูกต้องตามหลักภาษา 3) ความบกพร่องด้านคณิตศาสตร์ (impairment in mathematics) คือเด็กมีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ หลากหลายรูปแบบและหลายระดับความรุนแรง เช่น มีความสับสนเกี่ยวกับเรื่องตัวเลข ไม่เข้าใจเรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ไม่สามารถแปลงโจทย์ปัญหาเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ มีการคำนวณที่ผิดพลาด ตกหล่นเกี่ยวกับเรื่องตัวเลขเป็นประจำ มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนและตัวเลข การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ทำให้ไม่สามารถหาคำตอบได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เลขา, 2566)

ความบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ของเด็กแอลดีมีผลกระทบต่อเด็กในหลายเรื่อง ได้แก่ การมีภาพลบต่อตนเอง มีปมด้อย มีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่ ครูไม่เข้าใจว่า ทำไมเด็กจึงมีพฤติกรรมไม่เหมือนคนอื่น พ่อแม่ ครู จึงตำหนิ กดดัน เคี้ยวเชียว เด็กจึงมีการต่อต้าน มีปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ครูและเพื่อน จึงทำให้การทำงานไม่เสร็จ มีพฤติกรรมก้าวร้าวจึงถูกพ่อแม่ ครูตำหนิ เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ และประเด็นสุดท้ายคือเด็กจะขาดความรู้และทักษะต่าง ๆ เนื่องจากมีอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้เด็กขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เด็กควรจะได้รับ ตามวัยซึ่งจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคต (สุมิตรา โรจนนิตติ, บุญมัน ฌนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี, 2565)

การใช้ทักษะในชีวิตประจำวันของเด็กที่เป็นแอลดี เมื่อโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม สามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้ เช่น เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ แต่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง โรงเรียน ครูมองเห็นถึงความสามารถของนักเรียน เด็กชอบวาดภาพ ชอบทำขนม ครูส่งเสริมให้เด็กทำ เด็กสนุกมีความสุข ผู้ปกครองส่งเสริม เด็กก็สามารถค้นพบสิ่งที่ตัวเองชอบ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่แตกต่างจากเด็กปกติ นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่ได้รับการดูแลรักษา การใช้ทักษะในชีวิตประจำวันก็มักไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ไม่ค่อยได้รับคำชม มักสูญเสียความภาคภูมิใจ จึงหันไปเอาดีในด้านอื่นทดแทน เช่น ถ้าเด็กมีทักษะดีในด้านดนตรี กีฬา หรือศิลปะ แต่ผู้ปกครอง ครู ไม่สนับสนุน เด็กก็อาจหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ หนีเรียน ขกต้อย ตีกัน ดิตเกม ดิตสารเสพติด เกิดปัญหาต่อตัวเองและสังคมในที่สุด (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เลขา, 2566)

แนวทางการแก้ปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยการพัฒนาด้านทักษะอาชีพให้กับเด็กเหล่านี้ให้มีอาชีพที่รองรับในอนาคตสามารถทำให้เด็กได้รู้สึกถึงความไม่แตกต่างจากคนอื่น ในเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านเรียนรู้สามารถกลับมาเป็นเด็กที่เรียนดีขึ้น อย่างกรณีเด็กโรงเรียนบ้านปลาควาวิทยานุสรณ์ที่ครูสอนพิเศษเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่เด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) มักมีปัญหาการคูณและการทดเลข ก็จะมีการใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า แท่งเนเปียร์ อุปกรณ์ช่วยคำนวณจากแนวคิดของนักคณิตศาสตร์ John Napier (Napier, 1834) โดยจะมีลักษณะเป็นตารางช่องสามเหลี่ยม สีสันทสวยงาม ถ้าต้องการคูณเลขใดก็นำแท่งเนเปียร์ตัวเลขนั้นมาวางเทียบกับแถวของอีกตัวเลขที่ต้องการคูณ ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะตรงกับในตารางสามเหลี่ยมนั้น พร้อมกับการฝึกทำโจทย์ที่มีการแบ่งการคูณเป็นช่องหลักต่าง ๆ ชัดเจน ซึ่งวิธีเรียนเสริมเช่นนี้จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการเรียนการสอนแบบปกติในห้องเรียนก็จะให้เรียนเป็นแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนปกตินั่งเรียนคู่กับคนที่ เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามเด็กปกติ และให้เด็กปกติ ช่วยเสริมในสิ่งที่ไม่เข้าใจส่งผลให้เด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) จากไม่เข้าใจคณิตศาสตร์สามารถไปสอบทักษะจนได้เหรียญทอง (นิวัฒน์ สารจันทร์, 2560) ส่งผลให้สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเด็กทั่วไปในอนาคต การส่งเสริมทางด้านงานวิชาการควบคู่กับการฝึกอาชีพของเด็ก โดยการฝึกอาชีพจะใช้ชั่วโมงว่างเป็นการสอนเสริม เช่น การทำเหรียญโปรยทาน การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ของใช้ การทำขนม ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลมาก การค้นคว้าหาความรู้ได้ในอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือยูทูบ (Youtube) สามารถค้นหาสิ่งที่ยากได้ เช่น ต้องการวัตถุดิบ หรือ สิ่งประดิษฐ์ทั้งหลายก็สามารถหาตัวอย่างหรือสั่งซื้อได้โดยช่องทางออนไลน์ หลายคนผลิตสินค้าขึ้นมาแล้วขายบนช่องทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นช่องทาง เฟซบุ๊ก (Facebook), ดิกต็อก (TikTok), ช้อปปี้ (Shopee), ยูทูบ (Youtube) หรือช่องทางอีกหลายแหล่ง สามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ซึ่งหากโรงเรียนได้ฝึกวิชาชีพให้กับเด็กเบื้องต้นแล้วเด็กสามารถต่อยอดอาชีพได้หลากหลายช่องทางยิ่งเด็กรู้ว่าชอบอะไรได้เร็วเท่าไร เด็กสามารถประสบความสำเร็จได้เร็วเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือเด็กแอลดี เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ แต่ต้องอาศัยปัจจัยความร่วมมือทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูและบุคลากรทางการสอน มีตัวช่วยในการสอน ก็จะสามารถพัฒนาเด็กแอลดีให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น และในขณะเดียวกันการส่งเสริมด้านทักษะการประกอบอาชีพก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความภูมิใจในตัวเอง ได้หาอาชีพที่ชอบและสามารถสร้างรายได้มีอาชีพที่รองรับในอนาคต

2. แนวคิดและทฤษฎีในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ให้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชการที่ 10 ในการสร้างพื้นฐานให้แก่นักเรียน และการมีงานทำมีอาชีพประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ คือ ให้คนทุกช่วงวัยในการรับการพัฒนาและเสริมสร้างสภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยโดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานรวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะและสามารถปรับตัวร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพของ Super (Theory of vocational development) โดยเสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ดังนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน
- 2) การพัฒนาทางอาชีพ เป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน
- 3) บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงผู้ใหญ่
- 4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งแต่วัยรุ่น และเข้าใจชัดเจน เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น
- 5) วิธีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 6) แขนงอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม และความต้องการเลียนแบบบิดามารดาหรือสังคมที่อาศัยอยู่ระดับคุณภาพของการศึกษา
- 7) ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงานอาชีพ
- 8) บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพด้วย
- 9) การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา
- 10) คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง (Super, 1957)

3. กระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ เป็นการดำเนินการเพิ่มเติมจากการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กสู่อาชีพโดยโรงเรียนอาจจะจัดสอนในช่วงเวลาเพิ่มเติม เช่น ชุมนุม ซ้อมเสริม หรือนอกเวลาเรียน การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา เพื่อระดมความคิด และประสบการณ์มาใช้ในการกำหนดหลักสูตรและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความถนัด

ของนักเรียน ความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการของตลาดงานและแนวโน้ม ลักษณะงานในอนาคต การพิจารณาเลือกจัดเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ทักษะอาชีพเป็นทักษะที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงานรวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558) ทักษะอาชีพ เป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดและหลักการของทักษะนี้ เน้นที่ทักษะในการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พินิจพิจารณา อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยม และภูมิหลังของบุคคลนั้น ดังนั้น หากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความพึงพอใจ มีความมั่นคง และประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ทักษะอาชีพและการดำรงชีพของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมของบุคคลนั้นส่วนหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ส่วนหนึ่ง ภูมิหลังครอบครัว และอิทธิพลจากการประกอบอาชีพของบิดามารดาอีกส่วนหนึ่ง (เพ็ญญา กุลนาคดล, 2562)

การจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ใน 4 ลักษณะ คือ 1) จัดในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาพื้นฐานมีรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ อาจเกี่ยวกับการฝึกเป็นมัคคุเทศก์น้อย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การคิดต้นทุนกำไร จำนวน การนับ การชั่ง ตวง วัด 2) จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ อาชีพ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม วิชาช่าง ซ่อมจักรยาน การทำร่ม การเย็บผ้า การเพาะเห็ด การปลูกผักต่าง ๆ ทำขนม งานฝีมือ เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมตามจุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกิจกรรมชุมนุมหรือชมรม สถานศึกษายังสามารถจัดนอกโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดการ เรียนการสอน วิชาชีพในรูปแบบของกลุ่มสนใจ เป็นการจัดนอกเวลาเรียนปกติในวันหยุดราชการหรือปิดภาคการศึกษา 4) โครงการอาชีพเป็นเครื่องมือและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการ สอนกระบวนการทำงานและวางรากฐานทักษะทางอาชีพแก่นักเรียนทั้งอาชีพที่มีลักษณะเป็นงานผลิต และ/หรืองานบริการ รวมถึงการปลูกฝังเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพแก่นักเรียน มีครูเป็นที่ปรึกษาการปฏิบัติโครงการอาชีพ ซึ่งโครงการอาชีพอาจจัดทำโดยการรวมกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้ ในหนึ่งห้องเรียน อาจมีโครงการอาชีพแตกต่างกันได้ตามความถนัด (สายเพ็ญ บุญทองแก้ว, 2563)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถฝึกทักษะอาชีพได้หลากหลายตามความสนใจและถนัด เช่น ผูกผ้า เหยียดโปรยทาน แปรรูปอาหาร ประดิษฐ์ของใช้ ทำขนม ฯลฯ กรณีศึกษาการฝึกทักษะอาชีพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียน ปลาเค้าวิทยานุสรณ์ ที่มีเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำนวนถึง 40 คน จากนักเรียน 216 คน ทางผู้อำนวยการและครูคั่นกลยุทธ์หลากหลายในการฝึก แต่ที่ได้ผลมากที่สุดคือฝึกให้เด็กร้องหมอลำกลอน ซึ่งผลจากการฝึกเด็กปรากฏว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการร้องหมอลำ ครูผู้ฝึกสอนเล่าว่ามีเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลย เมื่อมาฝึกการร้องหมอลำ ผลปรากฏว่าเด็กอ่านออกเขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ดีขึ้นมาก เด็กมีความสุขในการเรียนการร้องหมอลำจนสามารถรับงานโชว์การแสดงเป็นรายได้เป็นอาชีพได้อีกด้วย (นิวัฒน์ สารพันธ์, 2560)

4. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike

Edward Lee Thorndike (พ.ศ. 2417-2492) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้ค้นพบทฤษฎีความต่อเนื่อง (Connectionism) ทฤษฎีนี้ มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการลองผิดลองถูก เช่น เมื่อให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรอย่างหนึ่งซึ่งไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน ผู้เรียนจะทำแบบลองผิดลองถูกเพื่อเลือกที่จริง ทั้งที่เท็จ จนกระทั่งจับได้ว่า ควรทำอะไร จึงจะถูกต้องและรวดเร็ว ก็จะเลือกทำด้วยวิธีนั้นในครั้งต่อไป (Gray, 2011) นั่นคือ ผู้เรียนได้สร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการทำงานของตนเอง ซึ่งแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของผู้เรียนแต่ละคน อาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ เพราะเป็นข้อสรุปวิธีการทำงานที่ต่างคนต่าง ค้นพบตามแนวทางของตนเอง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกันจึงจะรู้ว่า วิธีการของใครที่ดีที่สุดในประเทศไทย แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เริ่มเข้ามาในพ.ศ. 2546 พร้อม ๆ กับโครงการ “โรงเรียนในฝัน” ที่มุ่งให้เกิดการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ยกย่องคุณภาพ การศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดเป็น มีทักษะ ชีวิต มีความเป็นไทย และมั่นใจในตนเอง แนวคิดพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการนำแนวคิด เรื่องแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาใช้การพัฒนางาน ประกอบด้วย 1) ความต้องการในการแสวงหาข้อมูลหรือความรู้เพื่อ นำสู่การพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือการนำความรู้ไปใช้เพื่อการสร้างประโยชน์ (Knowledge Application) 2) ความเชื่อว่าความรู้ หรือแหล่งข้อมูลไม่มีเฉพาะในเอกสาร ตำรา หรือจากการเรียนรู้ตามรูปแบบเดิม เช่นการอบรมโดยฟังจากวิทยากรเท่านั้น หากแต่ ข้อมูลหรือความรู้อยู่ในตัวบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงานหรือการใช้ชีวิต หรือในองค์กรที่ปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ (Knowledge Generation) 3) ความเชื่อในวิธีการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการจัดการกับความรู้ (Knowledge Management หรือ Knowledge Integration) มีผู้ที่นำเสนอความหมายของ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่น่าสนใจ เป็นต้น โดยจัดให้มีการประกวด แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้งในส่วนของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกระแสการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในวงการการศึกษาไทยกระทั่งทุกวันนี้ (ณฐรักษ์ พรหม-ราช, 2564)

หยกหลิน ศรีสวัสดิ์ (2563) นำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครูสอนกิจกรรมแนะแนว ทำผลงานประกบตัวสู่รั้ว โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม (บ.ร.ว.) สานต่อศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม ที่นักเรียนมีปัญหาเรื่องการปรับตัว เช่น เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่กล้าแสดงออก เรียนไม่ทันเพื่อน นักเรียนประสบปัญหาออกกลางคัน โดยจัดตั้งกิจกรรมศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเสริมทักษะอาชีพ เช่น สหกรณ์เห็ดเงินล้าน กิจกรรมผลิตก้อนเห็ดสด แปรรูปอาหาร การทำขนมอบ ผลประสบความสำเร็จลดปัญหาเด็กออกกลางคัน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) อยู่กับเพื่อนได้อย่างมีความสุข เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง มีรายได้ระหว่างเรียน

5. บทสรุป

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เมื่อโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม สามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้เหมือนทั่วไป การพัฒนาทักษะอาชีพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นการช่วยให้เด็กมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีกว้างไกลไปได้ทั่วโลก อาชีพก็เพิ่มมากขึ้น การติดต่อสื่อสารก็รวดเร็วทันใจ ปัญหาส่วนใหญ่ของเด็กคือ ขาดการยอมรับ ตัวเด็กคิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น อาจจะเนื่องด้วยสภาพแวดล้อมหรือวิธีปฏิบัติต่อคนอื่นที่ส่งผลต่อตัวเด็ก เราไม่สามารถห้ามวิธีการปฏิบัติของคนอื่นที่มีต่อเด็กได้ แต่เราสามารถสร้างให้เด็กมีความภูมิใจต่อตัวเองได้โดยเริ่มจากโรงเรียน ผ่านความร่วมมือของผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน จากการศึกษาการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าในด้านแก้ปัญหา เพราะเด็กเหล่านี้มีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย เป็นการสร้างความมั่นใจต่อตัวเด็กว่าพวกเขาก็เหมือนคนอื่นมีความสามารถเหมือนกัน ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

การพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกกลุ่ม ที่พบปัญหาการใช้ชีวิตประจำวัน มีข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

6.1.1 สามารถนำไปใช้วางแผนการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อเด็กที่มีปัญหาสามารถเติบโตไปสามารถสร้างอาชีพเลี้ยงตัวเอง ครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.2 สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในประเด็นที่ประสบปัญหาล้ำคลึงกัน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และพัฒนาการในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

6.2.2 ควรศึกษาเพิ่มการศึกษาคนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในช่วงวัยที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. (2558). กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 8(2), 176-191.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2566). แอลดี...ความบกพร่องทางการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 3, 2566, จาก <https://www.happyhomeclinic.com/>

นิวัฒน์ สารชนันท์. (2560). การแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

_____. (2565). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(2), 409-418.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการ. (2552, 8 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง หน้า 45.

ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2). (2555, 26 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 119 ง หน้า 22.

- เพ็ญภา กลนภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 2(1), 15 - 27.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2565). ยูเนสโกประกาศ ‘การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน’ ต้องเป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support : SDG Move) All rights reserved. สืบค้นเมื่อ มกราคม 22, 2565, จาก <https://www.sdgmovement.com/2021/06/16/berlin-eclaration-on-education-for-sustainable-development-unesco/>
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- สมิตรา โรจนนิตติ, บุญมั่ง ธนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี. (2565). การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กแอลดี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 12(2), 260-275.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- หยกหลิน ศรีสวัสดิ์. (2563). ผลงานวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว เรื่อง ประกอบตัวสู่วัย บ.ร.ว. สานต่อศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพของเด็ก LD โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม. ตราด: โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม.
- Gray, P. (2011). Psychology (6th ed.) New York: Worth Publishers.
- Napier, M. (1834). Memoirs of John Napier of Merchiston : his lineage, life, and times, with a history of the invention of logarithms. London: William Blackwood and Sons.
- Super, D. E. (1957). Career pattern as a basis for vocational. New York: Harper and Brothers.
- UNESCO. (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris: UNESCO.

บทความวิจัย

การจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข

Social Organization According to Buddhist Principles for Promoting a Peaceful Society

พระสันติ สนติกโร^{1*} และ กันตภณ หนูทองแก้ว²

Phra Santi Santinkaro^{1*} and Kantaphon Nuthongkaew²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

อีเมล: phrasantichiysngkhram@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

อีเมล: kantaphon_27@hotmail.com

*Corresponding author: phrasantichiysngkhram@gmail.com

Received: 5 February 2026, Revised: 19 June 2026, Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข 2) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข 3) เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร (Documenty Investigation) และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และจัดเวทีเสวนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้าง - หน้าที่นิยม ที่เน้นการทำงานของระบบสังคมเพื่อความสมดุล แนวคิดการควบคุมทางสังคม ที่เป็นกลไกในการกำกับพฤติกรรม แนวคิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ที่สร้างความผูกพัน และ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม ที่ปลูกฝังค่านิยม ทฤษฎีเหล่านี้ทำงานเสริมกันเพื่อสร้างระเบียบสังคมที่มีเสถียรภาพ เกิดความเข้าใจในเรื่องระบบโครงสร้าง และหน้าที่ทางสังคม สังคมโดยรวมจะเกิดดุลยภาพและความสงบสุข 2) หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการจัดระเบียบสังคม ประกอบด้วยหลักทศ 6 การสร้างพิมพ์เขียวของสังคมที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก การวางกลไกควบคุมสังคมด้วยหลักเบญจศีล เกราะป้องกันสังคมจากความเบียดเบียนและความไร้ระเบียบ การสร้างพลังแห่งความเป็นปึกแผ่นด้วยหลักสาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ

การสร้างสายใยที่เชื่อมโยงผู้คนในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียว การขับเคลื่อนกระบวนการขัดเกลาด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 การสร้างกระบวนการหล่อหลอมสมาชิกให้มีคุณภาพและคุณธรรม 3) องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข” เรียกว่า SEVA model เรียกว่า SEVA model คือ S = Social Ideas (องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมเชิงอุดมคติ) E = Enhancement (การเสริมสร้างสันติสุข) V = Virtue (หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างสันติสุข) A = Academic Issue (แนวคิดทางวิชาการในการจัดระเบียบสังคม)

คำสำคัญ: การจัดระเบียบทางสังคม, เสริมสร้างสังคมสันติสุข, หลักพุทธธรรม

Abstract

This research has the following objectives: 1) To analyze concepts and theories of social organization to promote a peaceful society. 2) To analyze Buddhist principles related to social organization to promote a peaceful society. 3) To create knowledge about social organization according to Buddhist principles to promote a peaceful society. It is Qualitative research by collecting information through documents and collecting information from in-depth interviews (In-depth Interview) and organizing group discussions. From experts and experts, totaling 16 people/person. Research tools include interviews and data analysis using descriptive methods.

The results of the research found that 1) Social organization models include structural-functionalism, which emphasizes the functioning of social systems for balance; social control, which is a mechanism for regulating behavior; social cohesion, which creates bonds; and social conditioning, which instills values. These theories work synergistically to create stable social order. A better understanding of social structures and functions leads to overall equilibrium and peace in society. 2) The Buddhist principles for social organizing of Structuring society using the Six Directions principle; creating a blueprint for society that defines the roles and responsibilities of its members; establishing social control mechanisms based on the Five Precepts; protecting society from oppression and disorder; building unity through the Six Principles of Harmony and the Principles of Social Harmony; creating threads that connect people in society; driving the process of refinement through the Eightfold Noble

Path; and creating processes to mold members to be of high quality and virtue. 3) New knowledge regarding "social organization based on Buddhist principles to foster a peaceful society" is called the SEVA model, which stands for: S = Social Ideas (ideal components of social organization), E = Enhancement (promoting peace), V = Virtue (Buddhist principles for creating peace), and A = Academic Issue (academic concepts in social organization).

Keywords: Social organization, Promoting a Peaceful Society, Buddhist principles

1. บทนำ

ประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงและความวุ่นวายเกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งทางการเมือง ความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในประเทศ รวมถึงปรากฏการณ์เชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย อีกทั้งภาวะวิกฤตที่เกี่ยวกับโรคระบาดภายในประเทศไทยมีผลกระทบอย่างยิ่งกับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเมื่อสังคมมีวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีขึ้นตามลำดับ สังคมไทยจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตของสังคมด้วยโดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมประกอบด้วย ปัจจัยภายในสังคมและปัจจัยภายนอกสังคม สำหรับปัจจัยภายในสังคม เป็นปัจจัยที่เกิดจากแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่เป็นวัฒนธรรมใหม่เกิดจากความขัดแย้งขึ้นภายในสังคม ซึ่งปัจจัยภายในข้างต้นนี้ถือเป็นความเปลี่ยนแปลงที่คนในสังคมสามารถควบคุมได้ในระดับหนึ่ง ส่วนปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการแพร่กระจายทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม นวัตกรรมตลอดจนวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งผ่านสื่อกลางต่าง ๆ หรือสภาพแวดล้อมทางธรณีสัณฐานนั้น ถือเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุม (Chantharawarin, 2007) ความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคมนั้นถือเป็นความฝัน และเป้าหมาย ที่ทุกประเทศทั่วโลกหรือแม้กระทั่งนักสังคมทุก ๆ คนอยากเห็น ซึ่งในปัจจุบันมีชื่อเรียกความเป็นหนึ่งเดียวกันที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นนักคิดชื่อดังอย่าง Durkheim ที่ได้กล่าวเรียกว่าความเป็นหนึ่งเดียวกันว่า Solidarity หรือแม้กระทั่งนักพัฒนา แนวคิดเชิงโครงสร้างและหน้าที่อย่าง Parsons ซึ่งก็ได้เรียกความเป็นหนึ่งเดียวกันนี้ว่า Social Unity ซึ่งปัจจุบันถูกนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมและชุมชนภายใต้จุดเน้นและคำที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น สมานฉันท์ สามัคคี กลมเกลียวกลมกลืน ประองตองและความเป็นปึกแผ่น โดยคำที่ถูกยกมาข้างต้นนั้นล้วนมีความหมายที่เป็นไปในทางทิศเดียวกัน แต่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ เน้นที่กระบวนการและเน้นที่ผลลัพธ์ (Chaiampron, 2016) ซึ่งชื่อเรียก/แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นมาเพื่อที่จะอธิบาย และทำให้เกิดความสงบสุข ความปรองดอง ในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบเรียบร้อย แต่ความเป็นหนึ่งเดียวกันนั้นไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นเองได้ จำเป็นจะต้องผ่านการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการจัดระเบียบทางสังคม

ก็คือ การควบคุมทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือ/หรือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมที่สำคัญเพื่อ ควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในชุมชน และทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่อาศัยร่วมกัน อันจะทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน อย่างสงบสุข เรียบร้อย

ความไร้ระเบียบในสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหาความซับซ้อนขึ้นภายในตั้งแต่ระดับรุนแรง เช่น การเกิดอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การไม่เคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน รวมไปถึงเรื่องเล็กน้อยที่เราสามารถพบเห็นได้บ่อย เช่น การฝ่าฝืนกฎจราจร ปัญหารายาทบนท้องถนน หรือแม้กระทั่งพฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบของคนบางประเภท ก็สามารถเบียดเบียนคนรอบข้างจนถูกจัดเป็นความไร้ระเบียบและนำไปสู่ปัญหาใหญ่ ๆ ได้เช่นกัน ความไร้ระเบียบสะท้อนให้เห็นถึงการที่สังคมขาดวินัย เมื่อเกิดขึ้นในสังคมก็ถูกจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของ ปัญหาสังคม โดยปัญหาสังคมนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ หรือการที่สมาชิกของสังคมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากระเบียบแบบแผนของสังคม สังคมที่มีระบายนั้นจะมีกฎเกณฑ์แน่นอน และมีความเข้มงวดมากพอที่จะสามารถทำให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีสภาพที่เป็นปกติ ความสงบสุขร่มเย็นเป็นสิ่งที่ปรารถนาของมนุษย์ทุกคนในสังคม มนุษย์ไม่สามารถอยู่ลำพังเฉพาะตนได้ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน การที่มนุษย์จะอยู่รวมกันได้ดีต้องมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างเดียวกัน เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจก็คือศาสนาซึ่งเป็นหลักความเชื่อที่มีกำลังมากที่สุดและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่แน่นและลึกซึ้งที่สุด ศาสนาช่วยสร้างมนุษย์ให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยจัดช่องว่างทางสังคม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นรากฐานแห่งความสามัคคี และสร้างความสงบสุขให้แก่ชุมชน การปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การควบคุมทางสังคมที่เหมาะสมถือได้ว่าเป็นวิธีการที่มีระเบียบและมีมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้จูงใจหรือเหนี่ยวนำบุคคลให้ปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม หรือชุมชน โดยการควบคุมทางสังคมนั้นถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งหากการควบคุมทางสังคมสามารถใช้อย่างได้ผล พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลก็จะสามารถปรับเปลี่ยน/ปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคม/ชุมชนคาดหวังไว้ และก็จะยอมนำมาสู่การแก้ไขปัญหาพิเศษต่าง ๆ ทางสังคม ไปจนถึงทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในสังคมได้ ในท้ายที่สุดก็จะนำมาซึ่งความสุขสงบในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง และเป็นหนึ่งเดียวโดยปราศจากความแตกแยกกันของสังคม (Chaiampron, 2016) สถาบันศาสนาจึงเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่อดีต จนอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนในชาติ และยังแสดงถึงสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ เป็นที่มาของ

วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และการชดกลาทางสังคม ดังนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาโดยมีวัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานของสังคม และพระภิกษุสงฆ์ กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมแล้วจะเห็นได้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมน้ำใจของบรรดาพุทธศาสนิกชน ทำหน้าที่ในการวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคม ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาสังคม ส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคม หรือกล่าวว่าวัดเป็นศูนย์กลางของศาสนา และวัฒนธรรม ที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต และเป็นเอกลักษณ์ของสังคม ซึ่งจะพบได้จากการแสดงออกทาง ศิลปะ วรรณคดี คติธรรมขนบธรรมเนียมจารีต ประเพณี เป็นต้น (Phra Khru Phisal Thiratham, 2010)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม สำหรับใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ หากนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการควบคุมทางสังคมเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชนจะนำไปสู่ความสงบสุขและความเจริญของสังคมไทยได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข
2. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “การจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข” โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร (Documenty Investigation) ทำการศึกษาแนวคิดหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย และ ศึกษาสารัตถะเกี่ยวกับแนวคิด หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม การเสริมสร้างสังคมสันติสุข จากเอกสารปฐมภูมิคือพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ ตำราคำอธิบายของนักการศาสนา ผู้รู้ อาจารย์ นิตยสาร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย ศึกษาและค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม การเสริมสร้างสังคมสันติสุข และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข จากตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการดำเนินการจัดทำเสวนากลุ่ม (Focus group) เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงให้ถูกต้อง โดยการใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 20 รูป/คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางสังคมวิทยา จำนวน 4 รูป/คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาจำนวน 4 รูป/คน กลุ่มเจ้าหน้าที่การปกครองและพัฒนาสังคมจำนวน 4 รูป/คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการคุมความประพฤติจำนวน 4 รูป/คน กลุ่มวัฒนธรรมและศาสนาจำนวน 4 รูป/คน

การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ข้อคำถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Item Content Validity Index: I-CVI) โดยพิจารณาที่ละข้อความที่สอดคล้องว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎีและเนื้อหาหรือไม่ เน้นที่ระดับความเห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญข้อความนั้น ๆ และนำมาคำนวณค่า I-CVI (ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสัมภาษณ์กับจุดประสงค์) เพื่อหาผลรวมของคะแนน ในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ค่า I-CVI เท่ากับ 1 ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (Tuekthong, 2012) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มาปรับปรุงแก้ไข

กระบวนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่กระบวนการเสวนากลุ่ม รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่ม ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า “Data Triangulation” ใช้ทฤษฎีที่ต่าง ๆ กัน มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และสหวิทยาการจากการเสวนากลุ่มเข้ามารวมอธิบายข้อค้นพบต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เชิงทฤษฎี ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบ สังเคราะห์ และบูรณาการผลที่ได้รับจากการใช้กระบวนการเสวนากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอองค์ความรู้รูปแบบของ (model) และนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

3. สรุปและอภิปรายผล

3.1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ผู้วิจัยสรุปว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมคงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพ โดยอาศัยบรรทัดฐาน ค่านิยม และโครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมของผู้นับถืออยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับ เปรียบเสมือน "พิมพ์เขียวหรือแบบแปลน" ของสังคมที่กำหนดว่าใครควรทำอะไร สถาบันต่าง ๆ มีความสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการขัดเกลา สร้างพฤติกรรมของผู้นับถือได้ การจัดระเบียบจึงไม่ใช่แค่การจัดโครงสร้างภายนอก แต่คือการจัดระเบียบจิตใจของคนในสังคมด้วยการควบคุมที่เป็นทางการ เช่น กฎหมายและบทลงโทษ เป็นเหมือน "รั้ว" ที่ป้องกันไม่ให้เกิดการผิด การควบคุมที่ไม่เป็นทางการ เช่น จารีตประเพณี คำติชมโน้มน้าว หรือแรงกดดันจากคนรอบข้าง เป็นเหมือน "สายตา" ของสังคมที่คอยกำกับพฤติกรรมให้อยู่ในร่องในรอย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ การจัดระเบียบทางสังคมเปรียบเสมือน "พิมพ์เขียวหรือแบบแปลน" ของสังคมที่กำหนดว่าใครควรทำอะไร มีความสัมพันธ์กับผู้นับถืออย่างไร ผ่านสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การศึกษา ศาสนา และการปกครอง ความสำคัญของมันคือ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการขัดเกลา สร้างพฤติกรรมของผู้นับถือได้ ซึ่งช่วยลดความหวาดระแวงและสร้างความไว้วางใจ สังคมที่สงบสุขคือสังคมที่ผู้คนมีความเห็นอกเห็นใจสูง และมีความสามารถในการจัดการอารมณ์ตนเองได้ การจัดระเบียบจึงไม่ใช่แค่การจัดโครงสร้างภายนอก แต่คือการจัดระเบียบจิตใจของคนในสังคมด้วย อันเป็นหัวใจหลักของสังคมสันติสุข (Thong-iang, 2024)

3.2 หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ผู้วิจัยสรุปว่าหลักธรรมนำมาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข คือ หลักทศ 6 คือหลักการกำหนดบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลักการนี้สร้างระเบียบสังคมโดยทำให้ทุกคนรู้ว่าตนมีหน้าที่อะไรต่อผู้อื่น และจะได้รับอะไรตอบแทน เมื่อทุกคนทำตามหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องหลักสาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ 4 ทำหน้าที่เป็น "สายใยที่มองไม่เห็น" ที่ถักทอผู้คนในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วย การปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตาทางกาย วาจา ใจ แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน การมีศีลธรรมที่เสมอกัน การมีความคิดเห็นที่ตรงกัน เป็นกรอบในการร่างกติกการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างสันติ ส่วนหลักเบญจศีล (ศีล 5) คือสุดยอดของกลไกการควบคุมทางสังคม เพราะเป็นการควบคุมจากภายในจิตใจของบุคคลโดยตรง ทำหน้าที่เป็น "เกราะป้องกันสังคม" จากความเดือดร้อนและความไร้ระเบียบขั้นพื้นฐานการตีความเบญจศีลให้เข้ากับบริบทสังคมใหม่ๆ จะทำให้หลักการนี้ยังคงเป็นเครื่องมือสร้างสันติสุขที่ทรงพลังได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้ กระบวนการที่สังคมใช้เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัด ซึ่งมีทั้งการควบคุมจากภายนอก (กฎหมาย, บทลงโทษ) และการควบคุมจากภายใน (มโนธรรม, หิริโอตตปเป) หลักเบญจศีล (ศีล 5) คือสุดยอดของกลไกการควบคุม

ทางสังคม เพราะเป็นการควบคุมจากภายในจิตใจของบุคคลโดยตรง ซึ่งมีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่า การควบคุมจากภายนอก เบญจศีล 5 ประการ ทำหน้าที่เป็น "เกราะป้องกันสังคม" จากความเดือดร้อน และความไร้ระเบียบขั้นพื้นฐาน สังคมปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง สังคมมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่มีการเบียดเบียน ครอบครัวอบอุ่น สังคมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สังคมมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ไม่ประมาท (Phra Samuh Chaninsit Sutthijitto, 2025) และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ว่าสันติสุขที่ยั่งยืนไม่สามารถสร้างได้โดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ต้องเกิดจาก "การมีส่วนร่วม" ของทุกคนในสังคม โดยใช้หลักสารณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ 4 เป็นกรอบในการรังเกียจการอยู่ร่วมกัน คือให้เกียรติกัน, พุดจาไพเราะ, ทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างสันติ (Maikaew, 2025)

3.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติ ผู้วิจัยสรุปว่า รูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่าง การนำแนวคิดและทฤษฎีมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อในการทำงานของระบบสังคมความสมดุล เป็นกลไกในการกำกับพฤติกรรมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ปลุกฝังค่านิยม ผ่านกลไกการควบคุมทางสังคม เพราะเป็นการควบคุมจากภายในจิตใจของบุคคลโดยตรงการจัดระเบียบสังคมที่ประสบความสำเร็จผ่านกระบวนการประเมินผลและติดตามผลความสอดคล้องของการอบรม สถาบันหลักอย่างครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ควรจะมีการอบรมไปในทิศทางเดียวกันการจัดระเบียบทางสังคม เริ่มต้นจากการสร้างกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกัน การบูรณาการหลักธรรม โดยใช้หลักทศ 6 ทำหน้าที่เป็นเสมือนสร้างระเบียบสังคมโดยทำให้ทุกคนรู้ว่าตนมีหน้าที่อะไรต่อผู้อื่น และจะได้รับอะไรตอบแทน เมื่อทุกคนทำตามหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องหลักศีล 5 เป็นตัวขัดเกลาพฤติกรรม ให้เป็นผู้มีวินัยทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข หลักสารณียธรรม 6 กับการจัดระเบียบสังคม เป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเมตตาจิตต่อกัน บรรณาความ สุขความเจริญแก่กันและกัน หลักอริยมรรคมีองค์ 8 กับการจัดระเบียบทางสังคมความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ ความเข้าใจที่สามารถนำไปสู่เหตุและผลได้อย่างเสมอ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า สันติสุขที่ยั่งยืนไม่สามารถสร้างได้โดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ต้องเกิดจาก "การมีส่วนร่วม" ของทุกคนในสังคม ทุกคนต้องรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและมีหน้าที่ ในการรักษาสันติสุขนั้นร่วมกัน ดังนั้น กระบวนการที่จะหล่อหลอมให้บุคคลกลายเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมนั้นต้องมี การสนับสนุนโครงการที่เป็นรูปธรรมเพื่อหล่อหลอมจิตใจของคนในชุมชนให้อ่อนโยน และเปี่ยมด้วยความปรารถนาดีต่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนสังคม มีการให้การแบ่งปันสิ่งของ ให้ความรู้แม้แต่การให้อภัยแก่กันเมื่อมีการกระทำผิดต่อกัน ไม่ลำเอียง

มีใจเป็นธรรมวางตนเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนไว้ด้วยกัน ทำให้เกิดความรัก สามัคคีในชุมชนสังคม ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข (Maikaew, 2025) และสอดคล้อง กับคำให้สัมภาษณ์ว่าเรื่องการควบคุมทางสังคม คือ กระบวนการที่สังคมใช้เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัด ซึ่งมีทั้งการควบคุมจากภายนอก (กฎหมาย, บทลงโทษ) และการควบคุมจากภายใน (มโนธรรม, หิริโอตตปัส) หลักเบญจศีล (ศีล 5) คือสุดยอดของกลไกการควบคุมทางสังคม เพราะเป็นการควบคุม จากภายในจิตใจของบุคคลโดยตรง ซึ่งมีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่าการควบคุมจากภายนอก เบญจศีล 5 ประการ ทำหน้าที่เป็น "เกราะป้องกันสังคม" จากความเดือดร้อนและความไร้ระเบียบขั้นพื้นฐาน สังคมปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง สังคมมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่มีการเบียดเบียน ครอบครอง ครอบงำ สังคมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สังคมมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ไม่ประมาท (Phra Samuh Chaninsit Sutthijitto, 2025)

กระบวนการได้มาซึ่ง SEVA model

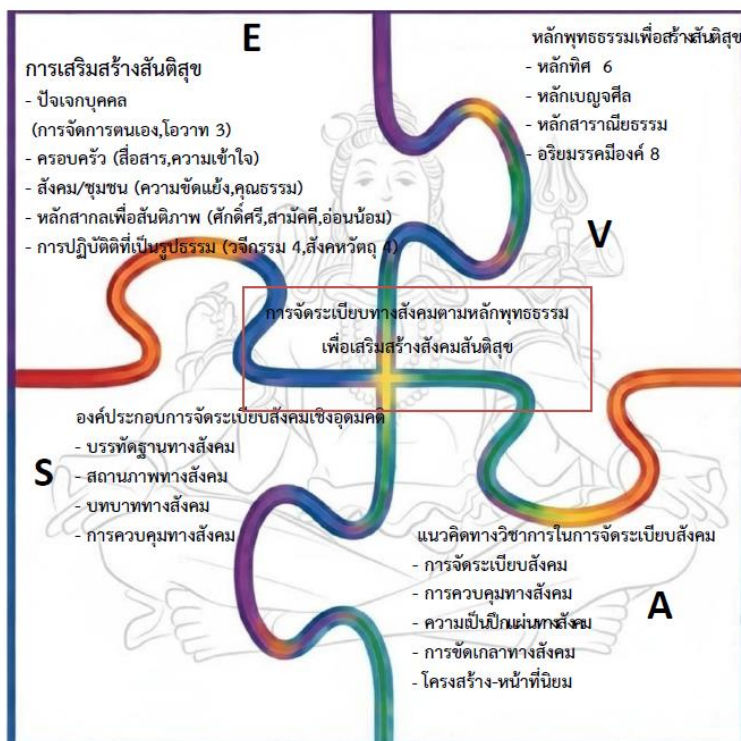
ผลจากการบูรณาการ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การจัดระเบียบทางสังคมตามหลัก พุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข” เรียกว่า SEVA model ดังนี้

S = Social Ideas (องค์ประกอบการจัดระเบียบสังคมเชิงอุดมคติ) การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มุ่งหมายให้ผู้ฝึกฝนพัฒนา ให้ได้รับประโยชน์สุขตั้งแต่ขั้นต้น โดยการลงมือปฏิบัติ รู้จักหลักการปฏิบัติตนที่ดี ต่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอก มีขีดเกลาพฤติกรรมให้เป็นผู้มีวินัยทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มีการอบการปฏิบัติที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไป อย่างราบรื่น เกิดความสามัคคี และเคารพซึ่งกันและกันโดยแสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนมนุษย์แสดง อาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกัน ด้วยความหวังดี ตั้งจิตปรารถนาดี มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตน ให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะการเคารพรับฟังความคิดเห็นกัน สร้างระบบสังคมเพื่อความ สมดุล มีกลไกในการกำกับพฤติกรรม เช่น กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม จารีตประเพณี คำติฉินนินทา หรือแรงกดดันจากคนรอบข้าง เป็นเหมือนสายตาของสังคมที่คอยกำกับพฤติกรรมให้อยู่ในร่องในรอย สังคมโดยรวมก็จะเกิดดุลยภาพและความสงบสุข

E = Enhancement (การเสริมสร้างสันติสุข) สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการจัดระเบียบ ทางสังคม ตระหนักรู้ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และเข้าใจ จากการฝึกอบรม การศึกษาเล่าเรียนแล้ว นำมาประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตให้ถูกต้องดีงามการฝึกหัดอบรม 3 ด้าน คือ ศีล (ความประพฤติทางกาย และวาจา) สมาธิ (จิตใจ) และปัญญา (ความรู้) รู้ว่าตนต้องทำตามหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องผู้มีวินัย ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

V = Virtue (หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างสันติสุข) การจัดวางโครงสร้างสังคมด้วยหลักทศ 6 การสร้างพิมพ์เขียวของสังคมที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก การวางกลไกควบคุมสังคมด้วยหลักเบญจศีล เกราะป้องกันสังคมจากความเบียดเบียนและความไร้ระเบียบ การสร้างพลังแห่งความเป็นปึกแผ่นด้วยหลักสาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ การสร้างสายใยที่เชื่อมโยงผู้คนในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียว การขับเคลื่อนกระบวนการขัดเกลาด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 การสร้างกระบวนการหล่อหลอมสมาชิกให้มีคุณภาพและคุณธรรม

A = Academic Issue (แนวคิดทางวิชาการในการจัดระเบียบสังคม) การจัดระเบียบสังคมได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ที่เน้นการทำงานของระบบสังคมเพื่อความสมดุล, แนวคิดการควบคุมทางสังคม ที่เป็นกลไกในการกำกับพฤติกรรม, แนวคิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ที่สร้างความผูกพัน และ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม ที่ปลูกฝังค่านิยม ทฤษฎีเหล่านี้ทำงานเสริมกันเพื่อสร้างระเบียบสังคมที่มีเสถียรภาพ เกิดความเข้าใจในเรื่องระบบโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม คือความมั่นคงของสังคม กล่าวคือ ทฤษฎีนี้มองสังคมเหมือนร่างกายที่แต่ละส่วนมีหน้าที่ของตัวเอง สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ขัดเกลาสมาชิกใหม่ สถาบันศาสนามีหน้าที่สร้างค่านิยมร่วมกัน เมื่อทุกสถาบันทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ สังคมโดยรวมก็จะเกิดดุลยภาพและความสงบสุข

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
ที่มา Phra Santi Santinkaro, (2025)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข พบว่า รูปแบบการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม ที่เน้นการทำงานของระบบสังคมเพื่อความสมดุล, แนวคิดการควบคุมทางสังคม ที่เป็นกลไกในการกำกับพฤติกรรม, แนวคิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ที่สร้างความผูกพัน และ แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม ที่ปลูกฝังค่านิยม ทฤษฎีเหล่านี้ทำงานเสริมกันเพื่อสร้างระเบียบสังคมที่มีเสถียรภาพ เกิดความเข้าใจในเรื่องระบบโครงสร้างและหน้าที่ทางสังคม สังคมโดยรวมจะเกิดดุลยภาพและความสงบสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiampron (2016) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีการควบคุมทางสังคมต่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน: กรณีศึกษาชุมชนพุกา ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบและวิธีการควบคุมทางสังคมของชุมชนนั้น พบว่า ชุมชน นั้นมีรูปแบบการควบคุมทางสังคมเน้นตามแบบดั้งเดิม (Traditional Control) ควบคุมไปกับการควบคุมทางสังคม (Social Control) มีวิธีการนำมาใช้โดยผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ผ่านความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ของคนในชุมชน และผ่านทางผู้นำของชุมชน อีกทั้งยังมีการให้รางวัลโทษ โดยผ่านสหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชนเป็นต้น การควบคุมจะมีแนวโน้มที่จะมีความเป็นทางการเป็นระบบและเน้นกฎกติกา ระเบียบ ข้อตกลงเหล่านี้ขีดเขียนผ่านการมีส่วนร่วมมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Suphap (2003) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียมิได้เป็นหลักในการปฏิบัติที่บุคคลจะต้องเรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่งๆ ที่กำหนดไว้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กันได้นั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นการรับเอาคุณค่าของกลุ่มที่บุคคลร่วมอยู่ด้วยในฐานะสมาชิกของกลุ่ม สามารถควบคุมความรู้สึกนึกคิด ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบ หรือตามความเหมาะสมในกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้สังคมจะกำหนดรูปแบบและหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการและมีส่วนสร้างความสำนึก ความประทับใจ คุณค่าทางวัฒนธรรมและแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ua-amnuay (2006) กล่าวว่า บรรทัดฐานคือ กฎเกณฑ์ระเบียบและความคาดหวังของสังคม ซึ่งเป็นแนวทางกำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกสังคม ทั้งในลักษณะที่ห้ามทำและให้ทำ สังคมได้ใช้บรรทัดฐานเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อลดการตัดสินใจเพราะบรรทัดฐานจะบอกให้เราทราบว่าควรปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้บรรทัดฐานถูกนำมาใช้ควบคุมสังคมในระดับต่าง ๆ กัน แต่หากบรรทัดฐานล่มสลายลง คือไม่สามารถปกป้องคุ้มครองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกหรือเป้าหมายของกลุ่มได้ คนก็จะเลิกใช้บรรทัดฐาน สอดคล้องกับแนวคิด Kanchanaphan (2000) กล่าวถึง

การจัดระเบียบทางสังคม (social order) ในรูปแบบต่าง ๆ ทุกอย่างของมนุษย์ที่สามารถแยกออกมาได้ เช่น สถาบัน กลุ่ม กระบวนการฐานะทางสังคม ตลอดจน สถานภาพบทบาทและบรรทัดฐานทางสังคม โดยนักมานุษยวิทยาหลายคนใช้ความหมายของโครงสร้างสังคมสลับแทนกันกับองค์กรทางสังคม (social organization) พร้อมกันนั้นยังใช้เฉพาะเจาะจงในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคม อันหมายถึง ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม (social relations) ที่กำหนดรูปแบบสังคมและแนวปฏิบัติที่เป็นไปได้ในการจัดองค์กรสังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข พบว่า การจัดวางโครงสร้างสังคมด้วยหลักทศ 6 การสร้างพิมพ์เขียวของสังคม ที่กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก การวางกลไกควบคุมสังคมด้วยหลักเบญจศีล เกราะป้องกันสังคม จากความเบียดเบียนและความไร้ระเบียบ การสร้างพลังแห่งความเป็นปึกแผ่นด้วยหลักสาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ การสร้างสายใยที่เชื่อมโยงผู้คนในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียว การขับเคลื่อนกระบวนการขัดเกลา ด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 การสร้างกระบวนการหล่อหลอมสมาชิกให้มีคุณภาพและคุณธรรม สอดคล้องกับ งานวิจัย Watakaew (2022) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการเสริมสร้างชุมชนสันติภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการเสริมสร้างชุมชนสันติภาพตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการนำ หลักพุทธธรรมเพื่อนำมาใช้สร้างสันติภาพในชุมชนเชิงกายภาพและเชิงจิตภาพ ได้แก่ 1) หลักสัมมาทิฐิ ความเห็นที่ถูกต้อง 2) หลักพรหมวิหาร 4 ว่าด้วยคุณธรรมของจิต เป็นธรรมประจำใจ และปฏิบัติตนต่อเพื่อนมนุษย์โดยชอบ 3) หลักเบญจศีล-เบญจธรรม ว่าด้วยหลักพึงประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสันติภาพในชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriwisorn (2020) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธีเชิงบูรณาการของชุมชนดอยช้าง จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธี พบว่า หลักสาราณียธรรม 6 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในชุมชนดอยช้างได้ เพราะจะทำให้สมาชิกในชุมชนไม่ว่าจะมีความเชื่อหรือศาสนาที่แตกต่างกัน หรือมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์จากการทำธุรกิจ กาแฟดอยช้างสามารถอยู่ร่วมกันได้ เพราะเป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความระลึกถึงกัน ปฏิบัติต่อกัน อย่างเหมาะสม มีความเคารพในสิทธิและเงื่อนไขข้อจำกัดของกันและกัน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับ กระบวนการพุทธสานเสวนา (Buddhist dialogue) โดยเน้นการเปิดใจ รับฟังความรู้สึกและความต้องการ ของกันและกันอย่างลึกซึ้ง ความบาดหมางที่แต่ละคนมีต่อกันก็แปลงเปลี่ยนมาเป็นความเข้าใจซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมตามหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข พบว่า รูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างการนำแนวคิดและทฤษฎีมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อให้การ

ทำงานของระบบสังคมมีความสมดุล เป็นกลไกในการกำกับพฤติกรรมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ปลุกฝังค่านิยม ผ่านกลไกการควบคุมทางสังคม เพราะเป็นการควบคุมจากภายในจิตใจของบุคคลโดยตรง การจัดระเบียบสังคมที่ประสบความสำเร็จผ่านกระบวนการประเมินผลและติดตามผลความสอดคล้องของการอบรม สถาบันหลักอย่างครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ควรจะมีการอบรมไปในทิศทางเดียวกัน การจัดระเบียบทางสังคม เริ่มต้นจากการสร้างกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกัน การบูรณาการหลักธรรมโดยใช้หลักทศ 6 ทำหน้าที่เป็นเสมือนสร้างระเบียบสังคม โดยทำให้ทุกคนรู้ว่าตนมีหน้าที่อะไรต่อผู้อื่น และจะได้รับอะไรตอบแทน เมื่อทุกคนทำตามหน้าที่ของตน อย่างถูกต้องหลักศีล 5 เป็นตัวขัดเกลาพฤติกรรมให้เป็นผู้มีวินัยทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย งดงาม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข หลักสาราณียธรรม 6 กับการจัดระเบียบสังคม เป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเมตตาจิตต่อกัน ปราศจากความทุกข์ความเจริญแก่กันและกัน หลักอริยมรรคมีองค์ 8 กับการจัดระเบียบทางสังคมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ กับคนส่วนใหญ่ ความเข้าใจที่สามารถนำไปสู่เหตุและผลได้อย่างเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriwisorn (2020) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธีเชิงบูรณาการของชุมชนดอยช้าง จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธีเชิงบูรณาการ เป็นกระบวนการที่อยู่ภายใต้หลักการ 6 คือ 1) การแบ่งปัน 2) การให้กำลังใจ 3) ความหวังดี 4) การให้ความช่วยเหลือ 5) การไม่เบียดเบียน 6) การยึดมั่นในข้อตกลง อันนำไปสู่ผลลัพธ์ 3 ประการ ที่เห็นเป็นรูปธรรมของการทำกิจกรรมร่วมกันคือ 1) เกิดกิจกรรมตามประเพณีที่มาช่วยเหลือกัน 2) เกิดชุมชนแห่งการแบ่งปันเป็นกิจวัตรและ 3) เกิดกิจกรรมการสานเสวนาและประชุมชี้แจงกฎ กติกา มารยาท โดยกระบวนการสร้างสันติสุขสัมพันธ์ตามหลักสันติวิธีบูรณาการของชุมชนดอยช้างมีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ที่ได้สะท้อนถึงวิธีการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อันนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ที่เรียกว่า DOI CHANG MODEL อันได้แก่ D = Deep Listening คือ รับฟัง, O = Open mindedness คือ เปิดใจ, I = Interest คือ ร่วมรับผลประโยชน์, C = Culture คือ พื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม, H = Humanity คือ เคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์, A = Awareness คือ ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ, N = Nature คือ รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และ G = Gratitude คือ กตัญญูต่อดอยช้าง โดยขับเคลื่อนภายใต้กรอบของการคิดดี ทำดี พุทธิคือการมีพฤติกรรมทางใจ ทางกาย และทางวาจาที่ประกอบด้วยเมตตา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Thongthip (2003) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดระเบียบสังคมตามแนวพุทธศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการจัดระเบียบสังคมตามแนวพุทธศาสตร์ ในพระวินัยและในบริบทของพระวินัย พบว่า มีแนวคิดการจัดระเบียบสังคมที่ชัดเจนคือ สังคมสงฆ์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากขนบธรรมเนียมของนักบวช ที่มีอยู่ในสมัยพุทธกาล และมีโอวาทปาติโมกข์เป็นกรอบในการจัดระเบียบสังคม พระพุทธเจ้าจึงจัดระเบียบ

สังคมสงฆ์โดยใช้วินัยเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมเรียกว่า อนุคาริยวินัย ส่วนสังคมทั่วไปที่อยู่รอบนอกสังคมสงฆ์ หากจะจัดว่าเป็นสังคมพุทธอย่างน้อยต้องมีศีล 5 เป็นแกนหลักในการปฏิบัติ ส่วนในพระสูตรและบริบทของพระสูตรพบแนวคิดการจัดระเบียบสังคมที่ชัดเจนในพระสูตรต่าง ๆ ดังนี้ ในอัครัญญสูตร พบแนวคิดการจัดระเบียบสังคม โดยกล่าวถึงสังคมแบบวรรณะที่มีโครงสร้างหน้าที่ของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติต่อกัน สังคมวรรณะเป็นสังคมที่ปรากฏอยู่ก่อนแล้ว พระพุทธเจ้าเพียงแต่อธิบายให้เห็นว่าสังคมเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร แนวคิดการจัดระเบียบสังคมในพระสูตรนี้ถือว่ามนุษย์เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคนในสังคม และใช้คุณธรรมเรื่องกุศลกรรมบถ 10 ประการ เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคม ในจกักวัตติสูตรพบแนวคิดการจัดระเบียบสังคม โดยกล่าวถึงสังคมแบบเศรษฐกิจเชิงจริยธรรมเน้นโครงสร้างทางการปกครอง โดยถือธรรมะเป็นใหญ่ เรียกว่า ธรรมาธิปไตย ในสังคาลกสูตรพบแนวคิดการจัดระเบียบสังคมโดยกล่าวถึงสังคมแบบโครงสร้างหน้าที่ เน้นการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตามหลักทศ 6 และการจัดระเบียบภายในตัวบุคคล ได้แก่ การเว้นจากบาปกรรม 14 ประการ

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดระเบียบคือ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบของหมู่บ้าน หรือประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ทำให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน ช่วยให้เราแก้ปัญหาความขัดแย้งกันเอง ชุมชนและวัด เป็นพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าร่วมในประเพณี กิจกรรมทางศาสนา และโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยหล่อหลอมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบนั้นและพร้อมจะปฏิบัติตาม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจ และเป็นแหล่งเผยแผ่หลักธรรมคำสอน

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีบทบาทหลักในการสร้างความตระหนักรู้ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณค่าของการจัดระเบียบทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เรื่องสิทธิ หน้าที่ และการเคารพความแตกต่างหลากหลายในสังคม

3. สถาบันการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทหลักในการสร้างความตระหนักรู้ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณค่าของการจัดระเบียบทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม สอนทักษะ "การคิดวิเคราะห์" (Critical Thinking) เพื่อไม่ให้หลงเชื่อข่าวลือหรือการสร้างภาพลักษณ์ด้านลบต่อกลุ่มคนอื่น ปลูกฝังค่านิยม "พลเมืองโลก" (Global Citizenship) ที่เคารพความหลากหลาย

4. สถาบันสื่อสารมวลชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลที่สร้างสรรค์ การสร้างเนื้อหาเชิงบวกเพื่อโต้ตอบความเกลียดชัง (ไม่ใช่การด่าทอกลับ) การใช้โซเชียลมีเดียของผู้นำและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อลดความตึงเครียด การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนช่วยกันตรวจสอบข้อมูลก่อนแชร์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ผ่านสื่อสังคมออนไลน์
2. ควรศึกษาแนวทางในการปลูกฝังค่านิยม "พลเมืองโลก" (Global Citizenship) ในยุคปัจจุบัน
3. ควรศึกษาบทบาทในการสร้างความตระหนักรู้ผ่านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณค่าของการจัดระเบียบทางสังคม
4. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลความไว้วางใจในสังคมสื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Chaiampron, E. (2016). *Forms and Methods of Social Control towards Unity: A Case Study of the Phruksa Community*. Master's Thesis in Arts (Social Development Administration). Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.
- Chantharawarin, Y. (2007). *Man, and Society: Theory and Applied Principles*. Bangkok: Odeon Store.
- Kanchanaphan, A. (2000). *Social Structure*. Basic Concepts in Society and Culture.
- Maikaew, T. (2025). Special Lecturer, Mahamakut Buddhist University. *Interview*, 4 December 2025.
- Phra Khru Phisal Thiratham. (2010). *The Effectiveness of Temple Management by Abbots in Thonburi District, Bangkok*. Master's Thesis in Buddhist Studies, Department of Sangha Administration, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Samuh Chaninsit Sutthijitto. (2025). Lecturer at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Interview*, 2 December 2025.
- Phra Santi Santinkaro. (2025). *Social Organization According to Buddhist Principles for Promoting a Peaceful Society*. Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University Srithammasokraj Campus.

- Sriwisorn, C. (2020). *The process of building peace and relationships based on an integrated nonviolent approach in the Doi Chang community, Chiang Rai Province*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Suphap. S. (2003). *Sociology. 23rd edition*. Bangkok: Thai Watana Panich.
- Thong-iang, B. (2025). Lecturer, Mahamakut Buddhist University. *Interview*, 3 December 2022.
- Thongthip, T. (2003). *A Study of Social Organization Patterns According to Buddhist Philosophy*. (Research Report), Mahachulalongkornrajavidyalaya.
- Tuekthong, W. (2012). Content validity measurement. *Journal of Educational Review Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University*, 7 (1): 16 -20
- Watakaew, P. (2022). *Development of community peacebuilding based on Theravada Buddhist philosophy*. Department of Philosophy, Faculty of Religions and Philosophy, Mahamakut Buddhist University.
- Ua-amnuay, C. (2006). *Social Psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

บทความวิจัย

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งในอำเภอนบพิตำ
กรณีศึกษา ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร

The role of local government organizations with conflict management in Nopphitam
District. Case study Conflict problems from the use of chemicals in agriculture

ธีรยุทธ ชะนิล^{1*}, ปาริชาติ ชุมพงษ์² และเกรียงไกร ชำม่าน³

Teerayut Chanil^{1*}, Pharichat Coompong² and Kriangkrai Khaimaan³

¹อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: teerayut_cha@nstru.ac.th

²อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: pharichat_coo@nstru.ac.th

³อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อีเมล: kriangkrai_kha@nstru.ac.th

*Corresponding author: teerayut_cha@nstru.ac.th

Received: 19 January 2024, Revised: 25 June 2026, Accepted: 30 June 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความขัดแย้งในการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรในอำเภอนบพิตำ บทบาทการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เกษตรกร ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ในพื้นอำเภอนบพิตำ จำนวน 11 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตอำเภอนบพิตำ จำนวน 100 คน ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการจัดประเภทข้อมูล และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของพื้นที่และมุมมองของการทำการเกษตรที่แตกต่างกันของเกษตรกรในอำเภอนบพิตำ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกษตรเคมีที่ไม่เท่ากันของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรเคมี กลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรอินทรีย์ กลุ่มชาวบ้านที่อยู่ใกล้พื้นที่ หรือกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการ ผู้นำท้องถิ่น

เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้วิธีการควบคุมทางสังคม โดยใช้บทบาทของผู้นำชุมชน หรืออำนาจท้องถิ่น เป็นหลักในการจัดการความขัดแย้ง มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการความขัดแย้ง โดยให้นำหลักอริยสัจ 4 มาสังเคราะห์ เป็นการแก้ปัญหาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และสันติวิธี ซึ่งจะถือเป็นกระบวนการสุดท้ายในการจัดการความขัดแย้ง ทำให้เกิดความสามัคคีอันเป็นการอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี

คำสำคัญ: องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, การจัดการความขัดแย้ง, ปัญหาการใช้สารเคมี

Abstract

This research employed a mixed-methods approach. The objectives of the study were to examine the problems and conflicts arising from the use of chemicals in agriculture in Nob Phitam District, the role of local administrative organizations in managing conflicts, and their approaches to conflict management. The primary informants were 11 farmers, local leaders, and community leaders in Nob Phitam District, and the sample group consisted of 100 residents of Nob Phitam District. The research tools included document collection, observation, in-depth interviews, and focus group discussions. Data was analyzed using content analysis, categorization, and triangulation.

The research findings indicate that differing geographical contexts and agricultural perspectives among farmers in Nob Phitam District, coupled with unequal knowledge and understanding of chemical agriculture among local residents, have resulted in conflicts among groups of farmers advocating chemical farming, organic farming, villagers living nearby, and those with conservationist views. These conflicts have led to complaints filed with government agencies and local leaders.

When conflicts arise in communities, local government organizations employ social control methods. The roles of community leaders or local authority are primarily used to manage conflicts. Buddhist principles are integrated into conflict management, synthesizing the Four Noble Truths to create a scientific and peaceful approach to problem-solving. This is considered the final step in conflict resolution, leading to unity and peaceful coexistence.

Keywords: local government organization, conflict management, chemical use problem

1. บทนำ

ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ในสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผลประโยชน์ ความคิด ค่านิยม ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคมทุกระดับ ไม่ว่าสังคมนั้นจะมีลักษณะเป็นสังคมชนบท สังคมเมือง สังคมเกษตรกรรม สังคมอุตสาหกรรม สังคมตะวันตกหรือตะวันออกก็ตาม ปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏนั้นมีทั้งที่เป็นความขัดแย้งที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น และความขัดแย้งที่ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น ความขัดแย้งที่ไม่มีความรุนแรง (Nonviolence conflict) และความขัดแย้งที่มีความรุนแรง (Violence conflict) โดยอาจมีสาเหตุมาจากสถานะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่วนระดับความรุนแรงของความขัดแย้งนั้น จะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณี (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2553)

สภาพความขัดแย้งในท้องถิ่นก็มีสาเหตุมาจากเป็นความคล้อยคลึงข้างต้น กล่าวคือ การแย่งที่ดินทำกิน การแย่งการใช้น้ำจากคลองชลประทาน การขัดแย้งในเรื่องการขายผลผลิตการเกษตร การขัดแย้งในการทำอาชีพใกล้เคียงเขตแดนที่ทำกิน การขัดแย้งในเรื่องของที่อยู่อาศัย ขัดผลประโยชน์ อาจจะเป็นการขัดแย้งส่วนตัว และส่วนรวม หรือการขัดแย้งระหว่างกลุ่มทุนกับชุมชน ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นที่เผชิญกับปัญหาของความขัดแย้งดังกล่าว ต่างก็จะพยายามระงับความขัดแย้งด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้กำลัง จาริต ประเพณี กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับทางสังคมและกฎหมาย เป็นต้น (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2553)

อำเภอหนองบัวลำภู พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบสูงสลับภูเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพทำสวนยาง ปลูกพืชไร่ ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ซึ่งปัจจุบันนั้นแนวคิดของประชาชนในการทำการเกษตรปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ก้าวเข้าสู่เกษตรยุคใหม่ด้วยความก้าวหน้าของโลกดิจิทัลทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตร ก้าวเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (smart farmer) ด้วยการใช้เทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมี เข้ามาใช้ในการทำการเกษตรเพื่อช่วยให้มีชีวิตแบบเกษตร 4.0 ที่ง่ายขึ้น รวมทั้งในเรื่องของรายได้ที่สูงขึ้น การใช้ผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ของบริษัททางด้านเคมีภัณฑ์เกษตร การส่งเสริมการชักนำให้ใช้ผลิตภัณฑ์ผ่านนักส่งเสริมการเกษตรและระบบออนไลน์ ทำให้ปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอหนองบัวลำภูมีการใช้ผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีที่เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่จะทำการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าในมุมมองของการทำการเกษตรที่แตกต่างกัน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกษตรเคมีที่ไม่เท่ากันของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรเคมี กลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรอินทรีย์ กลุ่มชาวบ้านที่อยู่ใกล้พื้นที่ทำการเกษตร หรือกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติ มุมมองของความคิดที่แตกต่างกัน

ทำให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลให้เกิดการร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นหรือ การทะเลาะกันระหว่างคู่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในอำเภอนบพิตำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่มีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการถ่ายโอนจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่ รับรู้ถึงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ดีที่สุด เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาในชุมชน ในเบื้องต้นได้ใช้วิธีการควบคุมทางสังคมโดยใช้บทบาทของผู้นำชุมชน หรืออำนาจท้องถิ่น เป็นหลักในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งจะต้องเป็นหน้าที่ภาครัฐท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546)

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งในอำเภอนบพิตำ กรณีศึกษา ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีในการทำเกษตร ว่าสาเหตุปัญหาคืออะไรและวิธีการจัดการความขัดแย้งหรือทางออกเป็นอย่างไร บทบาทและวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับความต้องการของประชาชน และต้องการเสนอรูปแบบวิธีการ นวัตกรรมจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความขัดแย้งในการใช้สารเคมีในการทำเกษตรในอำเภอนบพิตำ
- 1.2 เพื่อศึกษาบทบาทการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ
- 1.3 เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (MIXED METHODS RESEARCH) โดยเริ่มต้นการรวบรวมข้อมูลแบบการสร้างทฤษฎีจากข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการแบบอุปนัยอย่าง เครื่องครัด โดยเน้นการตั้งต้นศึกษาจากข้อมูล ไม่ได้ตั้งต้นศึกษาจากกรอบแนวคิดและสมมติฐานหรือทฤษฎีที่มีอยู่ก่อน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในปรากฏการณ์จริงทางสังคมเพื่อศึกษา วิเคราะห์อย่างเข้มงวดและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูลพื้นฐาน (Grounded theory) โดยทฤษฎีที่ได้ขึ้นมาใหม่นี้จะมีคุณลักษณะเฉพาะคือ ได้มาจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลพื้นฐาน แกลเซอร์ และสเตรสส์ (Glaser and Strauss, 1999) หมายถึง วิธีการที่นักวิจัยใช้เพื่อสร้างแนวคิดหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎี โดยตั้งต้นจากข้อมูล ไม่ได้เริ่มต้นการศึกษาด้วยกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีอยู่ก่อน หรือจากที่นักวิจัยสร้างไว้ก่อนที่จะลงมือดำเนินการศึกษา (ชาย โพธิ์สิตา, 2547) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างคำอธิบายเชิงทฤษฎีจากข้อมูลโดยตรง หัวใจสำคัญของการวิจัยแบบนี้อยู่ที่การเริ่มต้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ก่อนที่จะมีการสร้างสมมติฐานและกรอบแนวคิดสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ชวอนท์ (Schwandt, 2001) เป็นทฤษฎีที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด มีการพัฒนาและได้รับการตรวจสอบ (Verify) จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ โดยเริ่มจากการนำเอาข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคนแรกที่ถูกเลือกแบบเจาะจง มาทำการวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นมโนทัศน์ย่อยเสร็จแล้วจึงนำมาหาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ย่อยเหล่านั้นมารวมเป็นกลุ่มมโนทัศน์ขึ้น และทำการสร้างสมมติฐานหรือกรอบแนวคิดสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา สมมติฐานหรือกรอบแนวคิดที่ได้ในขั้นนี้จะมีลักษณะเป็นเพียงข้อสรุปเชิงทฤษฎีชั่วคราว และจะถูกตรวจสอบด้วยข้อมูลชุดใหม่ที่นักวิจัยจะได้มาจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ถูกเลือกแบบเจาะจงรายต่อไป ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ข้อมูลที่ได้มาใหม่นี้อาจจะมโนทัศน์ใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้ต้องปรับสมมติฐานและกรอบแนวคิดตามไปด้วย มโนทัศน์ สมมติฐาน และกรอบแนวคิดที่ปรับเปลี่ยนจะต้องถูกนำไปตรวจสอบกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เลือกแบบเจาะจงรายใหม่อีกเช่นกัน ดำเนินการสลับกันไปมาเช่นนี้เรื่อย ๆ จนสมมติฐานและกรอบแนวคิดไม่ได้ถูกท้าทายจากข้อมูลใหม่ และไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องปรับอีกต่อไป เรียกว่า จุดอิ่มตัว (Saturation) คอร์บินและสเตรสส์ (Corbin and Strauss, 2008) จึงยุติการเก็บรวบรวมข้อมูลและเริ่มการพัฒนาเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของการวิจัย เครสเวลล์ (Creswell, 1998) ทฤษฎีจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้นี้จะมีความเป็นนามธรรมสูงและสามารถนำเสนอเป็นรูปของแบบแผน (Pattern) ได้โดยคอร์บินและสเตรสส์ (Corbin and Strauss, 2008) เรียกผู้ให้ข้อมูลหลักที่ถูกเลือกแบบเจาะจงนี้ว่า “การเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎี” (Theoretical sampling) การเลือกจะอาศัยสิ่งที่เรียกว่า “ความไวเชิงทฤษฎี” (Theoretical sensitivity) ซึ่งเป็นการสังสมมาจากการอ่านเอกสารทฤษฎีงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาจากการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจากประสบการณ์ส่วนตัวและจากประสบการณ์การทำงานของผู้ศึกษาวิจัย ความไวเชิงทฤษฎีนี้จะช่วยในการเชื่อมโยงมโนทัศน์และช่วยให้ผู้ศึกษาวิจัยทราบว่ายังต้องการเก็บข้อมูลใดเพิ่มเติมอีกหรือไม่

2.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรเป้าหมาย (Target Population)

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนและผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอนบพิตำ จำนวนทั้งหมด 4 ตำบล ที่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรหรือได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร โดยโครงการวิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายไว้จำนวนทั้งสิ้น 111 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ประชาชนในเขตอำเภอนบพิตำ จำนวนทั้งหมด 4 ตำบล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละ 25 คน รวมทั้งหมดจำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งจะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรหรือได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกร ผู้นำท้องถื่น ผู้นำท้องถื่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่อำเภอนบพิตำ จำนวน 11 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบ ได้ข้อมูลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล 4 แบบด้วยกัน ประกอบด้วย

การรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม และสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ในอำเภอนบพิตำ

การสังเกต (Observation) เป็นการเข้าร่วมสังเกตสภาพพื้นที่และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ พฤติกรรมการใช้สารเคมี การทำการเกษตรของเกษตรกร ผลกระทบจากการใช้สารเคมีต่อประชาชนและพื้นที่ข้างเคียงในการทำการเกษตรในพื้นที่อำเภอนบพิตำ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในอำเภอนบพิตำ

การจัดเวทีประชุม กลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการประชุมเพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่รวบรวมมาด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้น โดยได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อย ๑ ระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผู้นำท้องถื่น ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ถึงประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้

สารเคมีทางการเกษตร พร้อมด้วยกิจกรรมอบรมการใช้ผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมีเกษตรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรและประชาชนในท้องถิ่น โดยทางคณะผู้วิจัยตั้งเป้าหมายผู้ร่วมเวทีประชุม กลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในพื้นที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนบพิตำ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการขอความร่วมมือหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) ทำหนังสือถึงคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือถึงเกษตรกร ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เข้าร่วมเป็นกลุ่มศึกษานำร่องและผู้ให้ข้อมูลหลัก (2) ผู้ศึกษาวิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลไปให้กับเกษตรกร ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มศึกษานำร่องและผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมและสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ในอำเภอนบพิตำ จากนั้นก็จะมี การลงพื้นที่สังเกตสภาพพื้นที่และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ พฤติกรรมการใช้สารเคมี การทำการเกษตรของเกษตรกร ผลกระทบจากการใช้สารเคมีต่อประชาชนและพื้นที่ข้างเคียงในการทำการเกษตรในพื้นที่อำเภอนบพิตำ ขั้นตอนถัดไปก็จะมี การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่นๆเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในอำเภอนบพิตำ โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นจากขั้นตอนที่กล่าวมาทางผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลในส่วนนี้มาเสนอในการการจัดเวทีประชุม กลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการประชุมเพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่รวบรวมมาด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้น โดยได้จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อย ๆ ระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ถึงประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร พร้อมด้วยกิจกรรมอบรมการใช้ผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมีเกษตรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรและประชาชนในท้องถิ่น โดยทางคณะผู้วิจัยตั้งเป้าหมายผู้ร่วมเวทีประชุม กลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในพื้นที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอนบพิตำ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดประเภทข้อมูล (Typology) เป็นหลัก โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ช่วงคือ 1) การวิเคราะห์ในระหว่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ศึกษาการหาความสอดคล้องและความชัดเจนของข้อมูลเป็นการเบื้องต้น 2) การวิเคราะห์หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จ เป็นการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากขั้นตอนแรก ในขั้นนี้จะทำความเข้าใจกับความหมายของข้อมูลแต่ละประเด็นอย่างละเอียด ควบคู่กับ

การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นและความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ศึกษา ตามด้วยการตีความข้อมูล (Interpretation) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เมื่อทำการวิเคราะห์เสร็จแล้วจึงทำการเขียนและเรียบเรียงเป็นรายงานเชิงพรรณนา (Description)

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้น ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งในแบบของการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลาย ๆ คน ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกับวิธีการรวบรวมข้อมูลต่างวิธีกัน เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต กับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น ทั้งนี้จะดูความสอดคล้องกันของข้อมูลหรือความกระจ่างของข้อมูลแล้วแต่กรณี

3. ผลการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความขัดแย้งในการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรในอำเภอนบพิตำ พบว่าประชาชนในอำเภอนบพิตำมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนทุเรียน มังคุด เงาะ ยางพารา (บางครัวเรือนจะมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทุกประเภท หรือผลิตหลายประเภทในครัวเรือน) แต่ปัจจุบันนั้นเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทางการเกษตรมาปลูกทุเรียนเพิ่มมากขึ้นโดยการทำทุเรียนของเกษตรกรในพื้นที่จะเน้นทำผลผลิตนอกฤดู จึงส่งผลให้ในเรื่องของราคาได้ดีตามไปด้วย ทุเรียนเป็นไม้ผลที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้นทุนการผลิตจึงค่อนข้างสูง อยู่ในช่วง 7,000 - 12,000 บาท/ไร่ เกษตรกรโดยทั่วไปมีการนำสารเคมีมาใช้ในการผลิตค่อนข้างมาก มีการฉีดพ่นสารเคมี 20-40 ครั้ง/ปี ทั้งในรูปของปุ๋ยเคมี สารป้องกันกำจัดโรค สารกำจัดวัชพืช และสารควบคุมการเจริญเติบโต รูปแบบการทำการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอนบพิตำปัจจุบันนั้นแนวคิดของเกษตรกรในการทำการเกษตรปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ก้าวเข้าสู่เกษตรยุคใหม่ด้วยความก้าวหน้าของโลกดิจิทัลทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตร ก้าวเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (smart farmer) ด้วยการใช้เทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมี เข้ามาใช้ในการทำการเกษตรเพื่อช่วยให้มีชีวิตแบบเกษตร 4.0 ที่ง่ายขึ้น รวมทั้งในเรื่องของรายได้ที่สูงขึ้น การใช้ผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีของเกษตรกร ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ของบริษัททางด้านเคมีภัณฑ์เกษตร การส่งเสริมการชักนำให้ใช้ผลิตภัณฑ์ผ่านนักส่งเสริมการเกษตรและระบบออนไลน์ ทำให้ปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอนบพิตำมีการใช้ผลิตภัณฑ์ด้านธาตุอาหารพืช ปุ๋ยเคมี สารเคมีที่เพิ่มมากขึ้น การศึกษาในเบื้องต้นพบว่าในมุมมองของการทำการเกษตรที่แตกต่างกัน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกษตรเคมีที่ไม่เท่ากันของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการความขัดแย้งของประชาชน

ในพื้นที่ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรเคมี กลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรอินทรีย์ กลุ่มชาวบ้านที่อยู่ใกล้พื้นที่การเกษตร หรือกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติ มุมมองของความคิดที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลให้เกิดการร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการ ผู้นำท้องถิ่น หรือการทะเลาะกันระหว่างคู่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในอำเภอนบพิตำ

3.2 บทบาทการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่มีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการถ่ายโอนจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ดีที่สุด เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาในชุมชน ในเบื้องต้นได้ใช้วิธีการควบคุมทางสังคมโดยใช้บทบาทของผู้นำชุมชน หรืออำนาจท้องถิ่น เป็นหลักในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งจะต้องเป็นหน้าที่ภาครัฐท้องถิ่นไม่อาจจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร พบว่า มีประชาชนที่มีความขัดแย้งมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในพื้นที่ในเรื่องของการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ บางครั้งก็จะมีการร้องเรียนมาที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ หรือบางครั้งก็จะมีมาร้องเรียนไปที่ศูนย์ดำรงธรรมผ่านช่องทางออนไลน์ จากนั้นก็จะมีส่งเรื่องร้องเรียนมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ ให้พิจารณาหาข้อยุติ ในเบื้องต้นทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก็จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ปรับความเข้าใจระหว่างผู้ขัดแย้งด้วยกันโดยใช้หลักของระบบความสัมพันธ์ เครือญาติ ความเป็นพี่น้อง การใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม และความดีงามในอดีตมาพูดคุยเพื่อให้คู่ขัดแย้งได้ลดฐิติและความขัดแย้งลง ซึ่งผลจากการจัดการความแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ได้ในทุกกรณี

3.3 แนวทางการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ

ในเบื้องต้นได้ใช้วิธีการควบคุมทางสังคมโดยใช้บทบาทของผู้นำชุมชน หรืออำนาจท้องถิ่น เป็นหลักในการจัดการความขัดแย้ง โดยมีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยวิธีการหลักเลี่ยง เป็นการแก้ไขปัญหาอีกวิธีหนึ่งที่ดีแต่ไม่ได้แก้ไขปัญหาคาถุการณ์ กรณีที่สามารถใช้ได้คือ กรณีที่เกษตรกรมีความขัดแย้งกันเองในกลุ่มเครือญาติ สามารถใช้คนกลางที่สองฝ่ายมีความเชื่อถือให้มาไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ปัญหาให้ยุติลงได้ด้วยดี เช่น

ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือญาติผู้ใหญ่ที่ทั้งสองฝ่ายนับถือ โดยที่องค์กรท้องถิ่นไม่ต้องลงมาแก้ไขปัญหาเอง เป็นเพียงแค่ตัวกลางในการประสานหาคนที่คู่กรณีมีความนับถือเข้ามาไกล่เกลี่ย

3.3.2 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยวิธีการปรองดอง เป็นวิธีแก้ปัญหาด้วยการให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมตามความต้องการของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นผลลัพธ์ออกมาจึงเป็นผลบวกของฝ่ายได้และเป็นผลลบของฝ่ายยินยอมเสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเน้นเสนอให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย เสรจจากตกลงกันโดยใช้สันติวิธีและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

3.3.3 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยวิธีการประนีประนอม เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาคโดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงยินยอมเข้าหากัน พบกันครึ่งทาง คือต่างฝ่ายต่างยอมเสียสละ แต่เพื่อความสงบเรียบร้อย ไม่เกิดความขัดแย้ง จึงยินยอมทั้งสองฝ่าย เรียกว่าจบกันด้วยดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้บริหารท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาคโดยทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับในเงื่อนไขที่ดีที่สุดโดยไม่เกิดความขัดแย้งในพื้นที่เพิ่มขึ้น

3.3.4 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยวิธีการขอความร่วมมือเป็นวิธีการที่ได้ผลดีที่สุดเพราะข้อตกลงเกิดจากความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวกลาง เสรจจากตกลงให้เป็นไปตามแนวทางที่คู่กรณีพึงพอใจ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการเสรจจากทำความเข้าใจกันและการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยการร่วมมือกันนั้นเป็นอีกวิธีที่ดีแต่สิ่งสำคัญคือ ตัวผู้นำจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ที่ำนับถือหรือผู้ที่คู่กรณีมีความเคารพนับถือเพื่อให้มาช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งสามารถเสรจจากต่อรองให้คู่กรณียอมทำตามข้อตกลงโดยดี

3.3.5 การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยวิธีการบังคับ เป็นวิธีการแก้ปัญหาคที่ต้องใช้พระเดชหรือใช้อำนาจที่ตนมีอยู่มาบีบบังคับคู่กรณีให้ยินยอม ซึ่งผู้ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีนี้ต้องเป็นผู้มีอำนาจ เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ก็ต้องใช้กฎหมายมาบังคับเพื่อให้ความขัดแย้งไม่รุนแรงส่วนมากก็ไม่มีการบังคับอะไรคุยกััน ทุกฝ่ายต้องใช้เหตุผลในการลดปัญหาคความขัดแย้ง ถ้าปัญหาคนั้นรุนแรงเกินไปก็จะเข้าสู่กระบวนการกฎหมายต่อไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำข้อกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษมาแสดงให้คู่กรณี ได้รับทราบถึงผลการตัดสินใจที่เกิดขึ้นได้และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในด้านนี้เป็นวิธีที่จะต้องใช้บทบาทอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายบังคับลูกบ้านในฐานะตนเป็นผู้นำของพื้นที่จะต้องเชื่อฟังสิ่งสำคัญที่ผู้นำต้องมีนั่นคือความรู้ทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือสามารถบอกลูกบ้านได้ว่าถ้าไม่ทำตามกฎหมายจะมีโทษอะไรบ้างเพื่อให้ลูกบ้านเชื่อฟังและยอมรับข้อตกลงตามเงื่อนไขโดยปราศจากความขัดแย้ง หากการเสรจจากแล้วแต่ยังหาข้อยุติไม่ได้ ก็เรียกตำรวจมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

สำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยใช้หลักพุทธธรรม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น เป็นอีกแนวทางหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งของประชาชนได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวาทศิลป์และความรู้ของผู้นำท้องถิ่น เป็นการแก้ปัญหา อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ และสันติวิธี โดยเปลี่ยนความขัดแย้งให้เป็นโอกาสในการพัฒนา สามารถดำเนินการ ผ่าน 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ทุกข์ (กำหนดรู้ปัญหา) ยอมรับและทำความเข้าใจปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง คือ การวิเคราะห์ถึงปัญหาความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบถึงปัญหา ที่เกิดขึ้น ก็พิจารณาถึงผลกระทบของปัญหาจากความขัดแย้ง ผลกระทบจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

สมุทัย (สาเหตุแห่งทุกข์) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นตัวกลางต้องเร่งค้นหา รากเหง้าของความขัดแย้ง ซึ่ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นทัศนคติในการทำการเกษตรที่ไม่ตรงกัน ความคิดเห็น ที่ไม่ตรงกัน ปัญหาการใช้สารเคมีมากเกินไป

นิโรธ (การตั้งเป้าหมาย) กำหนดภาพความสำเร็จหรือทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ เพื่อยุติ ความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มด้วยการเรียกคู่กรณี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มาประชุมหาทางออกด้วยกัน เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

มรรค (ลงมือปฏิบัติ) การดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ และการสร้างกระบวนการตรวจสอบที่โปร่งใส

4. สรุปและอภิปรายผล

บริบทของพื้นที่และมุมมองของการทำการเกษตรที่แตกต่างกันของเกษตรกรในอำเภอนบพิตำ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกษตรเคมีที่ไม่เท่ากันของประชาชนในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการความขัดแย้งของ ประชาชนในพื้นที่ระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรเคมี กลุ่มเกษตรกรที่เน้นเกษตรอินทรีย์ กลุ่มชาวบ้าน ที่อยู่ใกล้พื้นที่การเกษตร หรือกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติ มุมมองของ ความคิดที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลให้เกิดการร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการ ผู้นำท้องถิ่น หรือการทะเลาะกันระหว่างคู่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในอำเภอนบพิตำ ซึ่งคล้อยกับผลการศึกษา ของนักรบ เถียรอำ (2556) ที่ระบุว่าสาเหตุแห่งความขัดแย้งเกิดจากความคิดเห็นและความต้องการที่ไม่ ตรงกันระหว่างประชาชนกับผู้ประกอบการหรือประชาชนกับภาครัฐ

ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่มีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการ เลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการถ่ายโอนจาก

ราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำ ในเบื้องต้นได้ใช้วิธีการควบคุมทางสังคมโดยใช้บทบาทของผู้นำชุมชน หรืออำนาจท้องถิ่น เป็นหลักในการจัดการความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ปรับความเข้าใจระหว่างผู้ขัดแย้งด้วยกันโดยใช้หลักของระบบความสัมพันธ์เครือญาติ ความเป็นพี่น้อง การใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรชัย วุฒิสารสกุล (2553) ได้สรุปแนวทางการบริหารความขัดแย้ง เช่น การแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม เกื้อกูลยอมให้ทั้ง 2 ฝ่ายเข้าใจหรือพอใจการจัดหาทรัพยากรเพิ่มขึ้น การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่กันและกันการประนีประนอมพบกันครึ่งทาง หาเป้าหมายร่วมกัน

แนวทางการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนบพิตำนั้นได้ใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการความขัดแย้ง ตามหลักการของ Thomas-Kilmann และมีการบูรณาการจัดการความขัดแย้งทางสังคมโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม คือนำหลักอริยสัจ 4 มาประกอบการสังเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความขัดแย้ง ซึ่งในที่นี้ คือทุกข์ ตามหลักของไตรลักษณ์แล้ววิเคราะห์หาสาเหตุของความขัดแย้ง (ทุกข์) นั้นเกิดมาจากสาเหตุอะไร (สมุทัย) ซึ่งจากนั้นจึงหาวิธีในการจัดการความขัดแย้ง (มรรค) เพื่อนำไปสู่วิธีการจัดการความขัดแย้ง (นิโรธ) ซึ่งจะถือเป็นกระบวนการสุดท้ายในการจัดการความขัดแย้ง โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม ทำให้เกิดความสามัคคีอันเป็นการอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี ซึ่งคล้อยกับ ผลการศึกษาของพระมหาธงชัย วชิรญาณโณ (2568) จากการศึกษา การบูรณาการหลักธรรมเชิงพุทธของ ผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้งด้านการใช้น้ำในชุมชนตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าการประยุกต์ใช้หลักพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 หลักพละ 4 และโยนิโสมนสิการ สามารถช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ ผู้นำท้องถิ่นที่นำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้สามารถสร้างความร่วมมือในหมู่ประชาชนและลดข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

ควรนำองค์ความรู้จากการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการความขัดแย้งทางสังคมไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งของชุมชนในปัญหาอื่น ๆ ด้วย เพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- นักรบ เกียรติอ่ำ. (2556). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งชุมชนท้องถิ่น. **วารสารร่วมพฤษภา**, 31(2), 172-200.
- พระมหาธงชัย วชิรญาณโณ. (2568). การบูรณาการหลักธรรมเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดการความขัดแย้ง ด้านการใช้น้ำในชุมชน ตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. **วารสารพุทธศาสตร์ มจร.อุบลราชธานี**, 7(3), 23-36.
- วรชัย วุฒิสารสกุล. (2553). **การบริหารความขัดแย้งในองค์กร**. (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2553). **การจัดการความขัดแย้งและการมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). คู่มือการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- Corbin, J. and Strauss, A.L. (2008). **Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory**. 3rd Edition. Thousand Oaks, CA: sage.
- Creswell, J.W. (1998). **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions**. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Glaser, B.G. and Strauss, A.L. (1999). **The Discovery of Grounded Theory**. Hawthorne, NY: Aldine, 1967. reprinted 1999.
- Schwandt, T.A. (2001). **Dictionary of Qualitative Inquiry (Second Edition)**. Thousand Oaks, CA: sage.

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความทางวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และจากหน่วยงานภายนอก

1. ประเภทของผลงานที่จะพิมพ์

1.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษขนาด B5 ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK ขนาด 16 Point และต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือใดมาก่อน

2. รูปแบบของการเขียนผลงาน

2.1 รูปแบบของการเขียนบทความวิจัย

เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ข้อเขียนที่เป็นบทความการวิจัยที่จะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ควรมีลักษณะเรียบเรียงตามลำดับดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้วิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.3 ตำแหน่ง อีเมลของผู้เขียนบทความ และสถานที่ทำงานของผู้วิจัย

2.1.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้เริ่มต้นด้วยบทคัดย่อที่เป็นภาษาไทยและท้ายบทคัดย่อให้กำหนดคำสำคัญ (Keyword)

2.1.5 เนื้อหาจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ เป็นการเขียนบทความที่ใช้งานวิจัยที่ศึกษาเป็นฐานในการเขียน ในเนื้อหาจะประกอบด้วย

1) บทนำ

2) วิธีการวิจัย

3) ผลการวิจัย

4) สรุปและอภิปรายผล (หากมีข้อเสนอแนะให้ใส่ในหัวข้อนี้)

2.1.6 เอกสารอ้างอิง (Reference)

2.1.7 กรณีบทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีภาษาไทย

2.2 รูปแบบของการเขียนบทความทางวิชาการ

บทความทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ควรมีลักษณะเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้

2.2.1 ชื่อบทความ

2.2.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และอีเมลของผู้เขียนบทความ

2.2.3 สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ

2.2.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษและคำสำคัญ

2.2.5 บทความ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป)

2.2.6 เอกสารอ้างอิง

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้จัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามตัวอย่างดังนี้

3.1 กรณีอ้างอิงจากหนังสือให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//(ปีที่พิมพ์)//**ชื่อหนังสือ**/(ครั้งที่พิมพ์)//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ไพรัช ธัชยพงษ์ และกฤษณะ ช่างกล่อม. (2541). **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

3.2 กรณีอ้างอิงจากวารสารให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//(ปี, เดือนที่วารสารออก)//**ชื่อบทความ**./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าของบทความ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุงคสวัสดิ์. (2542). วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทย. **วารสารครุศาสตร์**, 27 (2), 98-106.

3.3 กรณีพิมพ์อ้างอิงอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปีที่จัดทำ).//ชื่อเรื่องของเอกสาร.//ค้นเมื่อ/เดือน/วัน,/ปี,/จาก/URLของเว็บไซต์ที่เข้าถึง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **จรรยาบรรณนักวิจัย**. ค้นเมื่อ พฤษภาคม 3, 2556, จาก <http://www.nrct.go.th~research/ethies.html>

4. ก่อนส่งต้นฉบับให้ส่งพร้อมแผ่นซีดี (Microsoft Word)

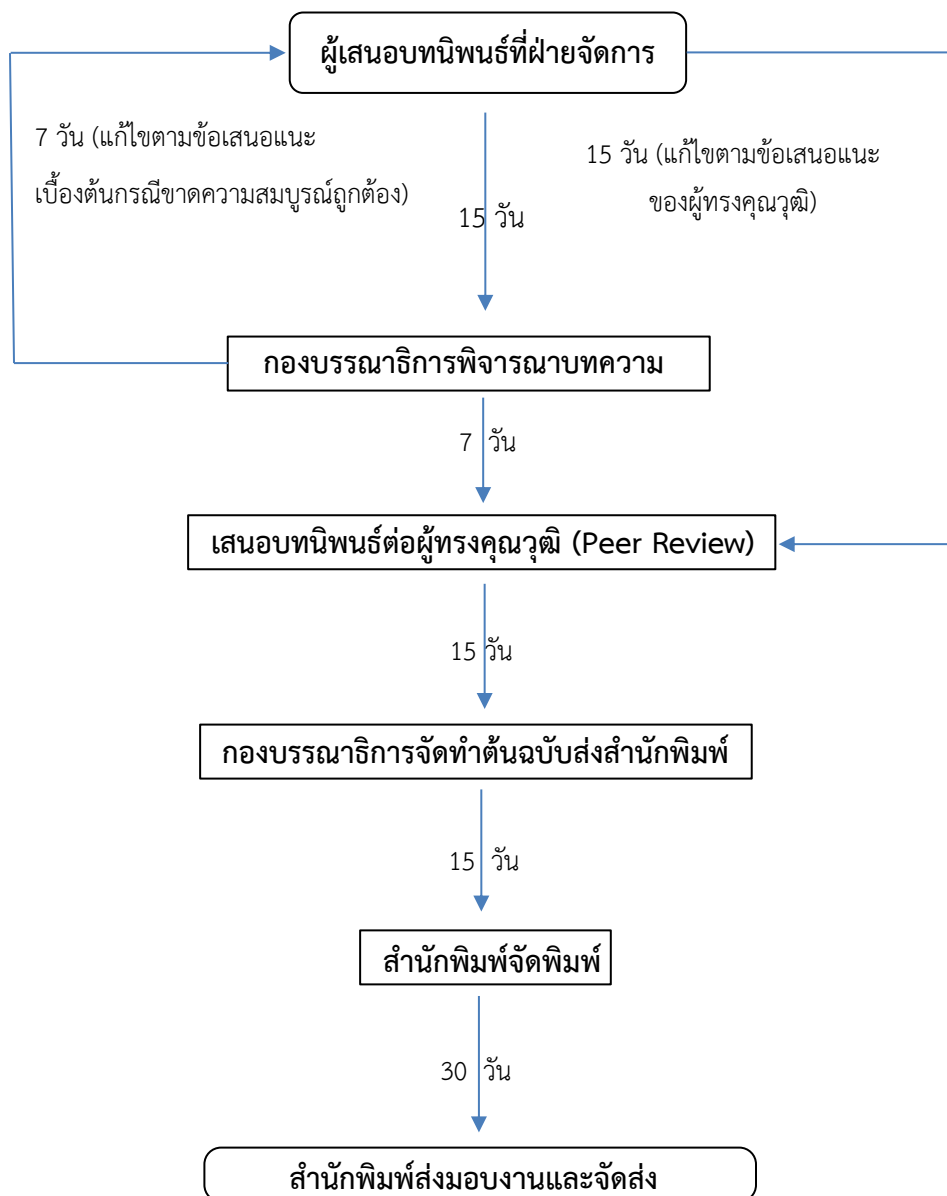
5. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่บรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ตรวจบทความวิจัย หรือบทความทางวิชาการมีความเห็นว่าควรแก้ไขความบกพร่องทางกองบรรณาธิการ จะส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนพิจารณา จัดการแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะลงพิมพ์ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์

6. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ ไม่ว่าบทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นจะได้รับ การลงพิมพ์หรือไม่

7. ต้นฉบับจะต้องมีชื่อผู้เขียน ผู้เรียบเรียงหรือผู้แปล โดยแจ้งชื่อ นามสกุลจริง ตำแหน่งผู้เขียนบทความ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมล ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ขั้นตอนการตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ใช้ระยะเวลา 90-120 วัน

Journal of
HUMAN
society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

HSSF_NSTRU

[HTTP://HUMAN.NSTRU.AC.TH](http://HUMAN.NSTRU.AC.TH)

0-7537-7442 / 0-7580-9842

DESIGN BY THAMMARAT RATTANAPAN